

MARATHI ENGLISH PRIMER,

PART I

BY

GANESH HARI BHIDE,

ASSISTANT MASTER, ELPHINSTONE MIDDLE SCHOOL, BOMBAY.

Second Edition.

*Registered for copy-right under the Government of India's
Act XXV of 1867.*

Bombay:

PRINTED AT THE "TATVA-VIVECHAKA" PRESS.

1901.

(All Rights Reserved.)

Price Re. 1-8.

DEDICATED

TO

THE Rev. D. MACKICHAN, M.A., D.D.,
PRINCIPAL OF THE FREE CHURCH COLLEGE,
BOMBAY.

VICE-CHANCELLOR OF THE UNIVERSITY
OF BOMBAY.

AS A TOKEN OF ESTEEM AND IN RECOGNITION
OF THE INTEREST HE TAKES
IN THE VERNACULAR LANGUAGES
OF INDIA.

PREFACE.

I HAVE prepared this small book for students who know English and are desirous of acquiring speedily, knowledge of the Marathi language, and I trust it will prove useful to them.

The rules given are expressed in a simple and concise form, so that they can be easily understood as well as remembered; and this will be specially seen with regard to the declension of nouns and the conjugation of verbs, the most difficult parts of Marathi Grammar.

To enhance the practical utility of the work, a great deal of important information of a varied nature has been given in the Appendices. The chief aim has been to make this little book useful to the foreign student of the language.

I may observe that the student should carefully translate the exercises given with due attention to the rules that precede each exercise. The exercises have been so arranged that they can be easily translated with a little help from a Pandit.

The special characteristic of this Manual is that an attempt has been made to teach the student the colloquial as well as the classical and bookish forms of expression, so that the student may learn to converse in the language in a natural and unpedantic way—an accomplishment of no little advantage to one who has to be constantly amongst the people. The colloquial forms are given in brackets by the side of those used in writing.

If this first part, treating of the most elementary principles of the Marathi Language and Grammar be found useful, I shall be encouraged to publish another containing higher matters—the construction of complex sentences and the grammatical rules relating to them in a special way and the details of Marathi idiom.

I need not state here that I do not claim originality and that I am indebted to various authors on Marathi Grammar.

I am further bound, in gratitude, to say that I owe special acknowledgments to one of them who has kindly given me material help by his judicious counsel on various points, but whose name I am not permitted to mention.

In conclusion, it affords me great pleasure to express my acknowledgments to my friend Mr. Parashuram Pant Joshi, Assistant Master, Elphinstone Middle School, for his kindness in revising my proof-sheets.

G. H. B.

Bombay, January 1889.

PREFACE TO THE SECOND EDITION.

As the demand for this book has been steady during the last ten years, I am led to think that it helps those for whom it is intended. I, therefore, offer to the public the second edition of it.

Some of the students of this book remarked that the lessons in this primer are unusually long and frighten a beginner at the first sight. So the first change is made in the list of words at the top of each lesson. Now there are in each lesson a number of words varying from ten to twenty to be learnt. Rules of grammar generally prove a hard nut for an average student. One or two rules are, therefore, explained by a variety of sentences extending over more than a lesson, in order to drill the student thoroughly and familiarise him with them. The number of lessons and the sentences on the whole are necessarily increased and so the book is divided into two parts.

In preparing books of this kind, it is a hard task with the compiler to select and arrange sentences under each lesson, so as to suit the rules of grammar given at the top, so, some of them may appear merely mechanical.

The students will do well while translating sentences to refer each of them to the rule to explain which they are intended.

In the Second Book, Departmental examination papers are inserted with the kind permission of Government (No. 5321 of 1900, Revenue Department, Bombay Castle, 28th August 1900) for the use of students appearing for the examination.

G. H. B.

Bombay, July 1901.

THE ALPHABET.

THE BĀLABODHA CHARACTERS.

Sixteen Vowels.

Sign.	Equivalent sound.	Sign.	Equivalent sound.
अ = a	as in sugar (short).	ए = e	as in there.
आ = ā	„ „ far (long).	ऐ = ai	„ „ aisle.
इ = i	„ „ bit (short).	ओ = o	„ „ so.
ई = ī	„ „ Police (long).	औ = au	„ „ now.
उ = u	„ „ bull (short).	<i>The Anusvara.</i>	
ऊ = ū	„ „ rude (long).	+	= n representing the nasal sound, as in sum.
ऋ = ri	} These do not occur in pure Marāthi words.	<i>The Visarga.</i>	
ॠ = ri		ː = ah; as in pool.	
ऌ = li			
ॡ = li			

Thirty-six Consonants.

क = ka	as in king.	ण = ṇa	as in dint.
ख = kha	„ „ khan.	त = ta	„ „ —
ग = ga	„ „ give.	थ = tha	„ „ thin.
घ = gha	„ „ log-hut.	द = da	„ „ —
ङ = ṅa	„ „ sing.	ध = dha	„ „ —
च = cha	„ „ church.	न = na	as in then.
छ = chha	„ „ —	प = pa	„ „ pun.
ज = ja	„ „ just.	फ = pha	„ „ up-hill.
झ = jha	„ „ pleasure.	ब = ba	„ „ but.
ञ = ña	„ „ singe.	भ = bha	„ „ comb-her hair.
ट = ṭa	„ „ treasure.	म = ma	„ „ man.
ठ = ṭha	„ „ without-him.	य = ya	„ „ young.
ड = ḍa	„ „ drink.	र = ra	„ „ ran.
ढ = ḍha	„ „ send-him.	ल = la	„ „ long.

व = va as in —
 श = s'a ,, ,, passion.
 ष = sha ,, ,, —
 स = sa ,, ,, sun.

ह = ha as in hang.
 ल = la ,, ,, —
 क्ष = ksha ,, ,, —
 ङ = dāa ,, ,, —

The sounds of क, छ, त, थ, द, ध, व, ष, ल, क्ष, ङ should be learnt from the mouth of a teacher.

The consonants given above are combined with the vowel अ. When the other vowels unite with the consonants, the former assume different forms; thus each of the other vowels combines with the consonant, and in doing so its original form is modified.

The Vowels,

The original forms.	आ, इ, ई, उ, ऊ, ऋ, ॠ,
The modified forms.	।, ि, िी, ु, ु, ु, ु,
The original forms.	ए, ऐ, ओ, औ,
The modified forms.	—, —, ि, ि,
The original forms.	औ, ि, ि,
The modified forms.	ौ, ि, ि,

क is given below in combination with each of the vowels.

क, का, कि, की, कु, कू, कृ, कृ,
 कू, कू, के, कै, को, कौ, कं, कः

All the consonants are given below in combination with pure Marathi Vowels.

क	का	कि	की	कु	कू	के	कै	को	कौ	कं	कः
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खे	खै	खो	खौ	खं	खः
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गे	गै	गो	गौ	गं	गः
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घे	घै	घो	घौ	घं	घः
ङ	ङा	ङि	ङी	ङु	ङू	ङे	ङै	ङो	ङौ	ङं	ङः
च	चा	चि	ची	चु	चू	चे	चै	चो	चौ	चं	चः
छ	छा	छि	छी	छु	छू	छे	छै	छो	छौ	छं	छः
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
झ	झा	झि	झी	झु	झू	झे	झै	झो	झौ	झं	झः
ञ	जा	जि	जी	जु	जू	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
ट	टा	टि	टी	टु	टू	टे	टै	टो	टौ	टं	टः

ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ म य र ल व श ष ङ ङ ल क्ष ञ
 ठा डा ढा णा ता था दा धा ना पा फा बा भा मा या रा ला वा शा षा सा हा ङा क्षा ञा
 ठि डि ढि णि ति थि दि धि नि पि फि बि मि यि रि लि वि शि षि सि हि लि क्षि ञि
 ठी डी ढी णी ती थी दी धी नी पी फी बी भी मी यी री ली वी शी पी सी ही ङी क्षी ञी
 ठु डु ढु णु तु थु दधु नु पु फु बु भु मु यु रु लु वु शुकु षुकु ङुकु लुकु क्षुकु ञुकु
 ठे डे ढे णे ते थे दे धे ने पे फे बे भे मे ये रे ले वे शे वे से हे ङे क्षे ञे
 ठौ डौ ढौ णौ तौ थौ दौ धौ नौ पौ फौ बौ भौ मौ यौ रौ लौ वौ शौ षौ सौ हौ ङौ क्षौ ञौ
 ठं डं ढं णं तं थं दं धं नं पं फं बं भं मं यं रं लं वं शं षं सं हं ङं क्षं ञं

A consonant may combine with one or more consonants; when it produces a compound consonant, as पक्का, माहात्म्य; the क्का and त्म्य are compound consonants.

A list of the principal compound letters.

क kka.	ट tta.	ड dma.
क kta.	ट्य त्या.	ड् dbha.
कव ktva.	ठ् ठ्रा.	ड् ddha.
कन kna.	ठ्य ठ्या.	ध् dhhdha.
कम kma.	ड् दगा.	ध् dhna.
क kra.	ड्य द्या.	ध् dhra.
क्य kya.	ड् द्वा.	ध्य dhya.
कु kla.	ड् द्मा.	ध्व rdhva.
क क्वा.	ड्य द्या.	न्न nna.
क्ष ksha.	ण ण्णा.	न्ह nha.
क्ष्य kshya.	णम ण्मा.	प्त pta.
क्ष्व kshva.	ण्य ण्या.	प्स psa.
ख्य khya.	णह ण्हा.	प् पना.
ग्ध gdha.	त्त tta.	प्य pya.
ग्ना gna.	त्य त्या.	प्म pma.
ग्र gra.	त्र tra.	प्ल plā.
ग्र्य grya.	त्र त्प्रा.	प्र pra.
ग्ल gla.	त्स tsa.	ब्ध bdha.
ग्र्य ghya.	त्र्य trya.	ब्र bra.
ग्र ghra.	त्स्य tsya.	भ्य bhya.
ग्व ghva.	त्थ ttha.	भ्र bhra.
ग्र ghna.	त्सन् tsna.	भ्ण bhṇa.
ङ्का nka.	थ्य thya.	भ्व bhva.
ङ्क nkta.	त्त ttra.	भ्न bhna.
च्य chya.	द् दगा.	भ्र म्रा.
च्च chcha.	द् द्वा.	म्ब mva.
च्छ chchha.	द्य द्या.	म्म mma.
च्छ् च्छ्वा.	द् द्दा.	य्व yva.
चम chma.	द्य द्या.	ल्क lka.
च्छ् च्छ्वा.	द् द्बा.	ल्य lya.
ज्जा jja.	द् द्ब्रा.	ल्प lpa.
ज्ज jra.	द्व्य द्या.	ल्म lma.
ज्व jva.	द् द्रा.	ल्ल lla.

व्य vya.
 व्र vra.
 च्च s'cha.
 श्र s'ra.
 श्न s'na.
 श्य s'ya.
 श्ल s'la.
 श्व s'va.
 श्क shka.
 श्क श्क shkra.
 श्त shṭa.

ष्ट shṭra.
 श्च shṭva.
 श्च्य shṭya.
 श्त shṭha.
 श्त्य shṭhya.
 श्प shpa.
 श्ण shṇa.
 श्य shya.
 श्क ska.
 श्क skha.
 श्त sta.

स्र sra.
 स्फ spha.
 स्य sya.
 ह hna.
 ह्य hma.
 ह्य hya.
 ह्र hra.
 ह्व hva.
 ह्ल hla.
 ह्न dnya.

RULES FOR CORRECT READING.

A letter or a syllable composed of अ (a) is not uniformly pronounced in words.

The final अ in a word is always silent, as परकर (par-kar), a petticoat.

The अ immediately preceding the final अ is fully sounded; करव, (ka-rav) cause to do; करवत् (kar-vat) a saw. If the final letter is not अ, the preceding अ is silent; करतो, (kar-to) he does. The initial or first अ is always sounded; कर, (kar) do thou; मरा, (marà) die ye.

In a word of more than three syllables, the first अ is sounded, not the second; the third is, not the fourth; उलगडा (ul-ga-ḍá) disentanglement; गडबड (gaḍ-baḍ) confusion. But if an additional syllable in अ be added, the fourth is also sounded; फडफडत (phaḍ-pha-ḍat) fluttering. If the fifth letter is not inherent अ, it does not make any change in pronunciation; फडफडणे (phaḍ-phaḍ-ṇe) to flutter.

The Anusvára assumes two kinds of sounds—a nasal sound corresponding to the consonant which follows it, and a pure nasal sound. The nasal corresponding to the

first five classes of the consonants are ङ, ञ, ण, न and म; अंक (anka), पंचकडी (pañchakadī), पंढरी (pañdharī), संधि (sandhi), रंभा (rambha'). The Anusvāra has the sound of *nv* before the consonants र, व, श, ष, स, and ह; संरक्षण (sanv-rakṣhaṇa), संवाद (sanvvāda), संशय (sanvs'aya), दंष्ट्रा (danvshtrā) संस्कार (sanvska'ra), सिंह (sinvha).

It has the sound of *ny* and *nl* before य and ल respectively; संयोग (sanyyoga), संलग्न (sanllagna).

It assumes the purely nasal sound if it is placed on a long letter or on a final letter; as, वांकडीं तोंडें न करितां, त्यांनीं औषध घेतलें. (Vānkadīn tonden na karitān, tyānīn aushadha ghetalen.) They swallowed the drug without making wry faces.

In Marathi compound letters, all the consonants are pronounced distinctly; as, पक्क (pakva), पक्का (pakkā).

A short letter, with anusvāra of the first kind or followed by a compound letter or visarga is accented; as, कंठ, पक्का, मनःपूर्वक.

PASSAGE FOR READING ONLY.

खरेना? तर तू सर्व व्यवहार असाच आहे, असें समज. जर मनुष्य झणेल कीं, मला कोणाची गरज नाही; मला जें हवें तें मी एकटाच करीन; मला कोणी सहाय होऊं नये; आणि मी कोणास होणार नाही; तर असें होईल कीं, त्याच्या शक्ति लवकर क्षीण होतील, आणि तो जें काम हातीं घेईल तें त्याला अंपुरतें टाकून घावें लागेल. मनुष्ये जर एकमेकांस सहाय झालीं तर कसेंही कठीण, कसेंही अडचणीचें काम असलें, तरी थोडक्या वेळांत पार पाडतील; तसेंच जर एकटा करीन झणेल तर, त्यास जन्मवरही होणार नाही. अर्शाच या लोकचीं सगळीं सुखें कोणीं झणेल कीं माझा मी एकटाच भोगीन, तर त्याला तीं थोडींच प्राप्त होतील; आणि जर एकमेकांनीं एकमेकांस सुख दिलें, तर सर्वांचे सुखांत एकाचें सुख सहज आहे. आपण आपलीं आईबापें, भाऊबंध, स्त्रीपुत्र, इष्टओळखी, चाकरकुळंबिणी, गांवकरी व सर्व लोक,

यांस आपले शक्तीप्रमाणें सुख दिलें, तर तीं सर्व मिळून आपणास सुख देतील; तितकें आपले एकट्याचे प्रयत्नानें होणार नाही. मुला, तुला पुढें लौकिकांत यावयाचा प्रसंग आहे, ह्मणून या कामकऱ्यांचा दृष्टांत आपले मनांत पक्का ठसवून ठेव; तेणेंकरून तूं सुखी होशील. तूं पहा, ते एकमेक एकमेकांस श्रमाचें ओझे किती हलकें करताहेत तें! आपण आणखी कांहींका दिवसांनीं इकडे येऊं, तेव्हां तूं हें घर पुरतें झालेलें पाहशील. असो, जर तूं इच्छितो आहेस कीं, मजकरितां लोकांनीं श्रम घ्यावे, माझें बरें करावें, मला सहाय व्हावें; तर तुलाही लोकांकरितां तसें करणें अवश्य आहे.

LESSON I.

THE INDICATIVE MOOD.

Present Tense, 1st Person Singular.

Terminations.

Masculine.

तों.* to + e

Feminine.

त्यें or तें. (type subject)

Neuter.

तें. to + e

1. णें is added to every root to form the Gerund, but it is omitted before verbal terminations are applied and also in the 2nd Person Singular, Imperative Mood.

2. The verb is inflected by affixing the terminations to the root.

The inflected verb expresses the idea in the 1st person, the 1st Personal Pronoun मी (I) being generally used with it; as, मी खणतों, I dig.

खाणें v. a. to eat.

बोलणें v. a. to speak.

नाचणें v. n. to dance.

खेळणें v. a. & n. to play.

वाचणें v. a. to read.

खणणें v. a. to dig.

शिजवणें v. a. to cook.

लिहिणें v. a. to write.

सांगणें v. a. to tell.

* See Appendix Note 5.

जें nasal no longer ...

१ मी खाल्ये-तें. २ मी नाचतो. ३ मी खेळ्यें. ४ मी शिजवतें.
 ५ मी खणतें. ६ मी लिहितो. ७ मी वाचतो. ८ खा. ९ मी सांगतो.
 १० मी खेळें. ११ खेळ. १२ मी बोलतो. १३ मी खणतो. १४ लिही.
 १५ वाच.

१ I eat. 2 I write. 3 I dance. 4 I dig. 5 I read.
 6 Play thou. 7 Cook thou. 8 I speak. 9 I tell.
 10 Dance. 11 Read. 12 I play. 13 I cook. 14 Speak.
 15 Dig.

LESSON II.

जाणें *v. n.* to go.

जाणणें *v. a.* to know.

नांगरणें *v. a.* to plough.

निजणें *v. n.* to sleep.

नेणें *v. a.* to carry.

पोहणें *v. n.* to swim.

बसणें *v. n.* to sit.

येणें *v. n.* to come.

१ मी येतो. २ मी नांगरतें. ३ मी खातो. ४ मी निजतें. ५ मी
 बसतो. ६ खण. ७ जायें. ८ येतो. बोल. ९ मी नाचतो. १० मी
 सांगत्यें. ११ मी नेतो. १२ ये. १३ लिहितो. १४. नीज. १५ जा.

१ I know. 2 Sleep. 3 I come. 4 I plough. 5 I
 sleep. 6 I carry. 7 I swim. 8. I sit. 9 I go.
 10 Eat. 11 Do come. 12 Do carry. 13 Do swim.
 14 Sit. 15 Do go.

LESSON III.

THE INDICATIVE MOOD.

Present Tense, 2nd Person Singular.

Terminations.

Masculine. तोस*.

Feminine. त्येस or तेस. + yes

Neuter. तेंस. ??

These terminations are added to the roots as in the 1st
 Person and 2nd Personal Pronoun तूं (thou) is put be-
 fore the inflected verb ; as, तूं जात्येस, Thou goest.

* See Appendix Note 5.

आणणें* *v. a.* to bring.

करणें *v. a.* to do, to make.

घेणें *v. a.* to take.

देणें *v. a.* to give.

पाहणें *v. a.* to see. *panhane*

शिकविणें *v. a.* to teach.

shikavane teacher

१ मी आणलें. २ शिकवितेस. ३ तूं शिकवितोस. ४ तूं करत्येस.
५ तूं वाचतोस. ६ तूं खणतेस. ७ तूं जात्येस. ८ मी जाणतो. ९ तूं
नेतोस. १० पहा. ११ तूं पहातोस. १२ तूं पाहतेस. १३ मी पाहतो.
१४ तूं नाचतेस. १५ बस.

1 Thou sittest. 2 Thou dost. 3 Thou takest. 4 I
teach. 5 Thou teachest. 6 Thou bringest. 7 Thou
knowest. 8 Thou sleepest. 9 Thou speakest. 10 Thou
diggest. 11 Teach. 12 Thou givest. 13 I see. 14 Thou
seest. 15 I take. 16 Take.

LESSON IV.

प्रकाशणें *v. n.* to shine.

बोलावणें *v. a.* to call; to
invite.

शिकणें *v. a.* to learn.

भिणें *v. n.* to fear.

मिळवणें *v. a.* to get; to earn.

फोडणें }
मोडणें } *v. a. & n.* to break.
तोडणें }

१ तूं मिळवितेस. २ मी भित्यें. ३ तूं मोडतोस. ४ मी बोलावते.
५ मोड. ६ शिक. ७ तूं आणत्येस. ८ मी शिकतो. ९ मी शिक-
वितो. १० तूं बसतोस. ११ तूं जाणतोस. १२ मी नाचतो. १३ तूं
प्रकाशतोस. १४ तूं मोडतोस. १५ तूं फोडतोस. १६ मी तोडते.
१७ फोड.

1. Thou callest. 2 I break. 3 Thou breakest. 4 Break.
5 Thou learnest. 6 Thou fearest. 7 See. 8 Thou
givest. 9 I get. 10 I shine. 11 I learn. 12 Thou
gettest. 13 Thou invitest. 14 I learn. 15 I fear. 16 Thou
earnest. 17. Thou carriest. 18 Thou tellest. 19 Thou
goest.

LESSON V.

THE INDICATIVE MOOD.

Present Tense, 3rd Person Singular.*

Terminations.

Masculine	तो*.	
Feminine.	त्ये or ते.	<i>tye diaktal</i>
Neuter.	तै.	

The 3rd Personal Pronoun तो (he), ती (she), or तै (it), is used before the inflected verb; as, तो वाचतो, he reads; ती वाचत्ये, she reads; तै वाचतै, it reads. तो, ती or तै is also a demonstrative pronoun, (that); as तो घोडा that horse, ती जमीन that ground, तै फूल that flower.

काशी *f.* the name of a woman.

टेबल or मेज *n.* a table. *tebal*

कोमजणें *v. n.* to fade.

धांवणें *v. n.* to run. *modern & having*

कुत्रा *m.* a dog. *ku tra*

धुणें *v. a.* to wash.

चिरडणें *v. a. & n.* to crush.

फेंकणें *v. a.* to throw.

मुंकणें *v. n.* to bark.

१ तूं चिरडत्येस. २ ती धुते. ३ काशी येत्ये. ४ फूल कोमजतें.
 ५ तूं घेतोस. ६ तो मुंकतो. ७ मी धुतें. ८ तूं फेंकतेस. ९ मी भित्यें.
 १० तूं करतेस. ११ चिरड. १२ तो धुतो. १३ मी चिरडतों. १४ ती मुंकते.
 १५ तूं घेतोस. १६ घे. १७ तो फेंकतो. १८ कर.

1 The flower fades. 2 It breaks. 3 Thou throwest.
 4 She calls. 5 He fears. 6 He shines. 7 She knows.
 8 She crushes. 9 He washes. 10 She eats. 11 It swims.
 12 She cooks. 13 He crushes. 14 The dog runs. 15 The dog barks.
 16 He runs. 17 She drinks.

LESSON VI.

फूल *n.* a flower.

घोडा *m.* a horse.

झणणें *v. a.* to say.

जमीन *f.* ground.

* See Appendix Note 5.

हालणें } *v. n.* to move.
 सरणें }
 सुकणें *v. n.* to dry.
 गलबत *n.* a ship.

पकडणें *v. a.* to catch.
 पडणें *v. n.* to fall.
 पिणें *v. a.* to drink.
 पंतोजी *m.* a school-master.

१ तूं पकडतोस. २ मी पितों. ३ घोडा धांवतो. ४ ती सुकते.
 ५ तो पंतोजी पकडतो. ६ मेज हालतें. ७ ती म्हणत्ये. ८ ती हालत्ये.
 ९ टेबल सरतें. १० काशी बोलावते. ११ तो भितो. १२ ती करते.
 १३ ती मिळवते. १४ तो भाणतो. १५ तूं आण. १६ तूं पकड.
 १७ ती धावत्ये.

1 She catches. 2 I drink. 3 She says. 4 I move. 5 He falls. 6 It dries. 7 The table falls. 8 It drinks. 9 The school-master teaches. 10 The table moves. 11 He calls. 12 Thou catchest. 13 She falls. 14 I catch. 15 The horse drinks. 16 The ground dries. 17 The ship moves. 18 The ship dries.

LESSON VII.

पोंहचणें *v. n.* to reach.
 बुडणें *v. n.* to sink.
 बुडविणें* *v. a.* to sink.
 मारणें *v. a.* to beat, to kill.
 मुलगा *m.* a boy, a son.

वाढणें *v. n.* to grow.
 सुकविणें* *v. a.* to dry.
 मासा *m.* a fish.
 झाड *n.* a tree.

१ मी मारत्यें. २ तें वाढतें. ३ गलबत बुडतें. ४ मुलगा खणतो.
 ५ मासा पोहतो. ६ मी करतों. ७ तो पोंहचतो. ८ ती बुडविते.
 ९ मी मारतें. १० मुलगा नाचतो. ११ झाड वाढतें. १२ मी चिरडतो.
 १३ मुलगा सुकवितो. १४ तो कुत्रा पकडतो. १५ ती फेंकते. १६ ती मारते.
 १७ मुलगा वाचतो. १८ काशी वाचते.

1 He beats. 2 It reaches. 3 I dry. 4 Thou sinkest. 5 I grow. 6 The boy sinks. 7 The ship sinks. 8 He sinks. 9 He dries. 10 It grows. 11 The ship reaches. 12 He kills. 13 The boy runs. 14 The fish swims. 15 The horse drinks. 16 The dog kills. 17 The tree grows.

* व or वि added to the intransitive root makes it causal transitive.

LESSON VIII.

THE INDICATIVE MOOD.

Present Tense, Plural.

1st p. **हैं**; 2nd p. **हो**; 3rd p. **हैं**.*

1. These terminations are alike applicable for all genders, and the inflected forms produced by their aid are put after the plural pronouns.

† आह्वी (we) खातों; तुह्नीं (you) खातां; ते *m.* (they) खा *f.* (they). तीं *n.* (they) खातात.

2. An interrogative sentence is only distinguished by its peculiar emphasis (to be learnt from a teacher) or by an interrogative pronoun or a particle; as काय, what; का, why; कोण, who; ना, का; आह्वी खातों? Do we eat?

Note.—We speak out of respect in the plural, even when one individual is spoken to or spoken of, but mother and God are spoken to or of, in the singular. बाबा म्हणतात, Papa says. गुरुजी शिकवितात, The master teaches.

मोजणें *v. a.* to count.

कापणें *v. a.* to cut, to mow.

वितळणें *v. n.* to melt.

चुकणें *v. a.* to err.

लढणें *v. n.* to fight.

मरणें *v. n.* to die.

१ मी बसतो. २ तूं निजतोस. ३ तो खातो. ४ ती करत्ये. ५ बस.
६ तूं बुडवितेस. ७ नाच. ८ तूं नाचतेस. ९ तें कोमेजतें. १० आह्वी
मोडतो. ११ ये. १२ तुह्नीं निजतां. १३ ते भुंकतात. १४ मोज.
१५ त्या येतात का? १६ गळवत बुडतें. १७ ते वाडतात. १८ तूं
फेंकतोस. १९ मी मारतें. २० तुह्नीं खेळतां. २१ खा. २२ आह्वी
खेळतो.

1 They melt. 2 They move. 3 I go. 4 We give. 5 You drink. 6 We say. 7 I know. 8 Thou givest. 9 They do. 10 I cut. 11 They err. 12 Thou fightest. 13 They die. 14 We learn. 15 You bring. 16 We get. 17 You take. 18 They see. 19 They sit. 20 Do you sleep? 21 Do they drink?

* See Appendix Note 5.

† See Appendix Note 1.

LESSON IX.

NOUNS.

Nominative and Accusative Cases.

1. Cases of nouns are chiefly formed in Maráthi by inflection, or by the addition of some postpositions; but the Nominative and the Accusative are the original forms of the noun, and are used to express the doer of an action and the object acted upon respectively.

2. In a Maráthi sentence, the doer is usually put first; the object, if there be one, next; and lastly, the verb. In the Present Tense, the verb agrees with the doer in Number, Gender, and Person. मुलगे धडे वाचितात. The boys read the lessons.

3. There is no Article in the Maráthi language.

नाक *n.* the nose.

गाय *f.* a cow.

बांधणें *v. a.* to fasten, to build.

गोष्ट *f.* a story.

घालणें *v. a.* to put on.

लुगडें *n.* a cloth for a woman
to gird about her loins.

उडविणें *v. a.* to fly.

नेसणें *v. a.* to gird about the

शिंपी *m.* a tailor.

चोंच *f.* a beak. [loins.

शिवणें *v. a.* to sew.

प्राणी *m.* an animal.

आंगरखा *m.* a coat.

व *conj.* and.

धडा *m.* a lesson.

१ शिंपी गाय बांधतो. २ काशी आंगरखा शिवते. ३ काशी लुगडें नेसते. ४ तो लुगडें शिवतो. ५ ती गोष्ट सांगत्ये. ६ तुझी काय बांधतां? ७ ते गलबत बुडवितात. ८ आझी आंगरखा शिवतो. ९ ती गाय बांधते. १० तुझी घोडा बांधतां. ११ त्या गोष्ट सांगतात. १२ आझी मासा पकडतो. १३ तुझी मासा मारतां. १४ त्या आंगरखा शिवतात. १५ ते नाक कापतात. १६ झाडें वाडतात ना? १७ तो पंतोजी धडा शिकवितो ना? १८ आझी गोष्ट सांगतो. १९ तो घोडा आणतो. २० त्या धडा करतात का? २१. तो प्राणी धांवतो.

1 A tailor sews a coat. 2 The tailor tells a story. 3 Káshi puts on a coat. 4 He kills a fish. 5 The boy catches the horse. 6 The dog catches a fish. 7 The boy washes the dog. 8 The school-master teaches the

LESSON IX.

NOUNS.

Nominative and Accusative Cases.

1. Cases of nouns are chiefly formed in Maráthi by inflection, or by the addition of some postpositions; but the Nominative and the Accusative are the original forms of the noun, and are used to express the doer of an action and the object acted upon respectively.

2. In a Maráthi sentence, the doer is usually put first; the object, if there be one, next; and lastly, the verb. In the Present Tense, the verb agrees with the doer in Number, Gender, and Person. मुलगे धडे वाचितात. The boys read the lessons.

3. There is no Article in the Maráthi language.

नाक *n.* the nose.

गाय *f.* a cow.

बांधणें *v. a.* to fasten, to build.

गोष्ट *f.* a story.

घालणें *v. a.* to put on.

लुगडें *n.* a cloth for a woman
to gird about her loins.

उडविणें *v. a.* to fly.

नेसणें *v. a.* to gird about the

शिंपी *m.* a tailor.

चोंच *f.* a beak. [loins.

शिवणें *v. a.* to sew.

प्राणी *m.* an animal.

आंगरखा *m.* a coat.

च *conj.* and.

धडा *m.* a lesson.

१ शिंपी गाय बांधतो. २ काशी आंगरखा शिवते. ३ काशी लुगडें नेसते. ४ तो लुगडें शिवतो. ५ ती गोष्ट सांगत्ये. ६ तुझी काय बांधतां? ७ ते गलबत बुडवितात. ८ आझी आंगरखा शिवतो. ९ ती गाय बांधते. १० तुझी घोडा बांधतां. ११ त्या गोष्ट सांगतात. १२ आझी मासा पकडतो. १३ तुझी मासा मारतां. १४ त्या आंगरखा शिवतात. १५ ते नाक कापतात. १६ झाडें वाडतात ना? १७ तो पंतोजी धडा शिकवितो ना? १८ आझी गोष्ट सांगतो. १९ तो घोडा आणतो. २० त्या धडा करतात का? २१. तो प्राणी घांवतो.

1 A tailor sews a coat. 2 The tailor tells a story. 3 Káshi puts on a coat. 4 He kills a fish. 5 The boy catches the horse. 6 The dog catches a fish. 7 The boy washes the dog. 8 The school-master teaches the

lesson. 9 She learns the lesson. 10 He fastens the horse. 11 He sinks the ship. 12 The dog eats the fish. 13 The boy dries the table. 14 The cow swims. 15 The boy tells a story. 16 She reads the story. 17 The tailor washes the cow. 18 They fly. 19 We wash the cow. 20 You err. 21 Do they err? 22 The boy catches the animal.

LESSON X.

पागोटें *m.* a turban.

धोतर *m.* a cloth for a man.

पुस्तक *m.* a book.

ऐकणें *v. a.* to hear.

मांस *m.* flesh.

हिंदू *m.* Hindu.

रामा *m.* the name of a man.

मैंढरुं *m.* a sheep.

चाकर *m.* a servant.

आंबा *m.* a mango.

गूळ *m.* coarse-sugar.

१ रामा धोतर नेसतो. २ काशी लुगडें धुते. ३ त्या गोष्ट ऐकतात. ४ ते घडा शिकतात. ५ ते घडा शिकवितात. ६ रामा घोडा धुतो. ७ तें मैंढरुं आंबा खाते? ८ तो चाकर धोतर धुतो. ९ मी पागोटें आणतो. १० तुम्ही पुस्तक वाचता का? ११ आम्ही पागोटें देतो. १२ ती आंगरखा देते. १३ ती गाय बांधते. १४ ती आंगरखा धुते. १५ तूं मेज हालवितोस. १६ तो धोतर सुकवितो. १७ ते मेज धुतात.

1. The boy puts on a turban. 2 Does an animal eat flesh? 3 The boy reads a book. 4 Do you eat flesh? 5 We hear a story. 6 The servant eats a mango. 7 He calls a servant. 8 You crush an animal. 9 The servant brings a cow. 10 She eats a mango. 11 The servant fastens the cow. 12 He learns a lesson. 13 I know the story. 14 We cut a tree. 15 It eats a fish. 16 The dog swims. 17 Does it sleep? 18 Do they hear a story?

LESSON XI.

अपराध *m.* a fault.

बैल *m.* an ox.

विद्यार्थी *m.* a pupil.

पतंग *m.* a kite.

पक्षी *m.* a bird.

डुंगणें *v. a.* to smell.

बैबटणें *v. n.* to bleat.

कुतरें or कुत्रें *n.* a cur.

पाणी *n.* water.

चालणें *v. n.* to walk.

हाड *n.* a bone.

छपवणें *v. a.* to hide.

सोडणें *v. a.* to unfasten.

शिक्षक, गुरु *m.* a teacher.

१ मी गोष्ट सांगतो. २ तूं ऐकतोसना? ३ कोण बोलतें? ४ काय करितां*? ५ तो पतंग उडवितो. ६ ते गाय बांधतात. ७ आम्ही आंबा खातो. ८ ते गूल विकतात. ९ ती लुगडें धुते. १० शिंपी आंगरखा घालतो. ११ हिंदू धोतर नेसतात. १२ रामा गाय सोडतो. १३ कुत्रें हाड चावतें. १४ तो पागोटें घालतो. १५ त्या पुस्तक वाचतात. १६ तुम्ही मांस खाता? १७ तूं लिहित्येस? १८ पुस्तक वाच.

1. The animal walks. 2 An ox runs. 3 The pupil reads a book. 4 The teacher teaches a lesson. 5 He teaches the book. 6 He catches a bird. 7 The servant brings the flower. 8 The sheep bleats. 9 The tree falls. 10 The flower falls. 11 They crush the animal. 12 I drink water. 13 You hide a fault. 14 We build a ship. 15 He tells a story. 16 They teach a book. 17 He cuts the tree. 18 She smells the flower. 19 Write the lesson. 20 Do you wash the turban? 21 Who hides a fault?

LESSON XII.

THE PLURAL OF NOUNS.

I. Masculine nouns usually undergo no change of form in the plural, except those ending in आ.† The latter change the आ to ए.

Singular.

खांब, a post.

आंबा, a mango.

कोळी, a fisherman.

Plural.

खांब.

आंबे.

कोळी.

* The *anusvāra* on the verbal termination, 2nd person plural, indicates a higher degree of respect to the person spoken to.

† The names of persons of respectability are not changed in the plural, as काका, a paternal uncle; मामा, a maternal uncle.

Singular.

घोडा, a horse.
 साळी, a weaver.
 काडू, an earth-worm.

Plural.

घोडे.
 साळी.
 काडू.

१ तो खांब मोजतो. २ ते आंबे खातात. ३ कोळी मासे मारतो. ४ तो कोळी पुस्तक वाचतो. ५ घोडा धांवतो. ६ शिंपी घोडे बांधतात. ७ बैल मरतात. ८ कुत्रे भुंकतात. ९ पक्षी उडतात. १० हिंदू पतंग उडवितात. ११ कुत्रे हाड खातात. १२ विद्यार्थी अपराध छपवितात. १३ तो काडू हुंगतो. १४ घोडा गूळ खातो. १५ चाकर बैल बांधतात. १६ चाकर काडू मारतो. १७ विद्यार्थी धडे शिकतात. १८ पंतोजी घडा शिकवितात. १९ चाकर घोडे सोडतात. २० विद्यार्थी आंबे खातात. २१ ती बैल बांधते. २२ विद्यार्थी अपराध करतो.

1. We count the posts. 2 They eat mangoes. 3 Does a dog eat a mango? 4 The fishermen catch fish. 5 The horses run. 6 The weavers catch the horse. 7 A bird eats earth-worms. 8 The birds fly. 9 The pupils fly kites. 10 The servants fasten the oxen. 11 He hides the coats. 12 He kills birds. 13 Tailors sew coats. 14 Rāmā fastens the oxen. 15 The boys move the post. 16 The weavers drink water. 17 The weaver tells a story. 18 The tailor flies a kite. 19 The pupils kill earth-worms. 20 The Hindus drink water.

LESSON XIII.

I. Feminine nouns generally take आ in the plural, as:—

Singular.

रकम, a sum.
 जागा, a place.
 काठी, a stick.
 सासू, a mother-in-law.

Plural.

रकमा.
 जागा.
 काठ्या.
 सासवा or सास्वा.

(a)* Most feminine nouns ending in अ take ई, as:—

दऊत, an inkstand.
 खार, a squirrel.

दवती, or दौती.
 खारी.

Singular.

गाय, a cow.

गोध, story.

Plural.

गायी, or गाई.

गोष्टी.

(b) Some feminine nouns ending in ऊ undergo no change, as:—

Singular.

*अफू, opium.

तराजू, a balance.

अबू, reputation.

जादू, witchcraft.

Plural.

अफू.

तराजू.

अबू.

जादू.

१ तो काव्या मोडतो. २ तुम्ही दवती कां लपवितां? ३ गाई धांवतात.
४ ती गाय तें झाड खाते. ५ ते साळी अफू खातात. ६ ती तराजू भाग.
७ ती जादू करते. ८ अबू जाते. ९ खारी काडू खातात काय? १० मुल्लो
गोष्टी सांगतात. ११ काशी गायी बांधते. १२ तराजू मोडते? १३ सासवा
काव्या घेतात. १४ विद्यार्थी रकमा घेतात. १५ मुल्लो गोष्टी ऐकतात.
१६ काशी जादू करते. १७ रामा काठी मोडतो. १८ अबू कां जाते?

१ The boys tell stories. 2 The pupils take places.
3 Cows fight. 4 The dog catches squirrels. 5 The cows
fall. 6 The pupil hides sticks. 7 The pupils hide ink-
stands. 8 The cows drink water. 9 The mothers in-law
bring water. 10 The boys fasten the cows. 11 The mother-
in-law tells a story. 12 The boys catch squirrels. 13 Do
you wash the cow? 14 The tailor eats opium. 15 Bring
that balance. 16 Kâshi breaks the balance. 17 The boys
make a balance. 18 Balances break. 19 Do they break
balances? 20 Count the balances. 21 Take the balance.

LESSON XIV.

I. Neuter nouns generally take ए in the plural, but those that end in ई take ई, as:—

Singular.

मोती, a pearl.

गुरू, a cattle.

भांडे, a pot.

Plural.

मोतिये.

गुरे.

भांडी.

* Abstract Nouns and Nouns of Materials are not, as such, used in the plural as in English unless different kinds are meant.

2. The final ई or ऊ is changed to य or व; but this change is optional, when ई or ऊ is a penultimate letter, in forming the plural, or before the termination of a case, as:—

Singular.

असूँ, आसूँ	n. a tear.
देऊळ	n. a temple.
कवाइत	f. parade.
काईल	f. a pan.
पाऊल	n. a foot, a step.
कऊल, कौल	n. a tile.
जळू	f. a leech.
वाळू	f. sand.
दारू	f. wine, gunpowder.
बी	f. a seed.
बाई	f. a lady.

Plural.

असवें, आसवें.
देउळें or देवळें.
कवाइती or कवायती.
काइली or कायली.
पाउळें or पावळें.
कउळें, कौळें or कवळें.
जळवा.
वाळवा.
दारवा.
बिया.
बाया.

१ त्या बाया पाणी आणतात. २ ते मुलगे बिया मोजतात. ३ साळी पागोटो करतात. ४ तो कौलें मोजतो. ५ त्या देवळें बांधतात. ६ ते पावळें मोजतात. ७ तो मोल्यें घेतो. ८ आझी दवती आणतो. ९ त्या बिया खातात. १० बिया कोण खातें? ११ त्या जळवा कोण आणतो? १२ ती बाई देवळें बांधते. १३ त्या बाई गाई देतात. १४ कोण बैल देतात? १५ आझी आंबे देतो. १६ कुत्री हाडें नेतात. १७ मुलगे पुस्तकें वाचतात. १८ मेंढरें धांवतात. १९ हिंदू लोक धोतरें नेसतात. २० बाया लुगडी नेसतात. २१. ते नाकें कापतात.

1 Flowers fade. 2 They throw pearls. 3 The weavers bring cattle. 4 The sheep bleat. 5 The dogs hide bones. 6 The pupils fly kites. 7 The dog smells a bone. 8 The cattle drink water. 9 Who make pots? 10 The weavers bring tiles. 11 They drink wines. 12 The ladies learn Marāthi. 13 The lady counts the temples. 14 We bring pans. 15 You kill leeches. 16 Take sand. 17 Seeds grow. 18 Temples fall. 19 The ladies tell stories. 20 The servants wash turbans.

LESSON XV.

अडवणें *v. a.* to stop.
 आई *f.* the mother.
 कागद *m.* paper.
 केरसुणी *f.* a broom,
 केळें *n.* a plantain.
 खाण *f.* a mine.
 गाळणें *v. a.* to shed.

गोंगाट *m.* a noise.
 गोडी *f.* sweetness.
 घर *n.* a house, home.
 घांट *f.* a bell.
 घोडी *f.* a mare.
 चोरणें *v. a.* to steal.
 चित्र *n.* a picture.

१ चाकर घोडे अडवतात. २ आई पुस्तकें वाचित्ये. ३ आई कागद खातात? ४ खाणी कोण खणतात? ५ विद्यार्थी पाणी पितात. ६ मुलगे गोंगाट करतात. ७ विद्यार्थी घांट ऐकतात. ८ ते चाकर चित्रें चोरतात. ९ तो मुलगा पुस्तकें चोरतो. १० घोड्या पाणी पितात. ११ घरे कोण बांधतात? १२ विद्यार्थी कागद वाचतात. १३ आई केळीं खातात. १४ चाकर केरसुण्या लपवितात. १५ तो शिंपी देवळें बांधतो. १६ तो कोळी पावळें मोजितो. १७ त्या बाया चित्रें पहातात. १८ काशी केरसुण्या भाणत्ये. १९ रामा आई अडवितो. २० मुलगे भांडी फोडतात. २१ तो मुलगा काळा मोडतो.

1 Ladies read books. 2 The mother teaches the book. 3 The boys write the papers. 4 The servants take brooms. 5 They eat plantains. 6 We dig mines. 7 Who makes the noise? 8 I hear noises. 9 You take sweetness. 10 They see houses. 11 We hear bells. 12 Servants wash the mares. 13 Râmâ brings sheep. 14 Do the Hindus eat flesh? 15 They steal pictures. 16 Mothers teach books. 17 I see ships. 18 The servants hide pictures. 19 The boys see the picture. 20 The mother eats plantains. 21 The mother brings the paper.

LESSON XVI.

चिनी लोक *m.* the Chinese.
 चोळी *f.* a bodice.
 जेवणें *v. a.* to dine.
 ढाळणें *v. a.* to shed.

पारी *f.* a slate.
 पाला *m.* foliage.
 माली *m.* a gardener.
 हंबरणें *v. n.* to low.

दाखविणे *v. a.* to show.

नदी *f.* a river.

पाजणे *v. a.* to suckle, to
cause to drink.

पेरू *m.* a guava.

पोथी *f.* a book.

पोपट *m.* a parrot.

सिंह *m.* a lion.

१ गाई पाला खातात. २ ते नद्या अडवितात. ३ चाकर पाणी पाजतात.
४ आम्ही पेरू खातो. ५ माळी फुले आणतात. ६ चिनी लोक चित्रे दाख-
वितात. ७. रामा पोथी वाचितो. ८ रामा पोथ्या लिहितो. ९ नद्या सुकतात.
१० तुम्ही खाणी खणतां. ११ आई अश्रु दाळितात. १२ तो पाव्या फोडतो.
१३ पोपट पाला खातात काय? १४ पाणी आणतात? १५ अफू कोण खातो?

1 Ladies shed tears. 2 The Chinese shed tears. 3 Kâshi
steals bodices. 4 The Chinese eat plantains. 5 Kâshi
shows a bodice. 6 Rivers run. 7 The boys break slates.
8 The sheep eat foliage. 9 The gardeners stop a river.
10 Cows low. 11 The parrots eat guavas. 12 Râmâ reads
books. 13 The mother teaches a book. 14 The ladies put
on bodices. 15 Do the Chinese eat parrots? 16 Do they
dig mines? 17 Who stop rivers? 18 I know the Chinese.
19 You know the Hindus. 20 The parrot tells stories.
21 The pupils throw sand.

LESSON XVII.

फाडणे *v. a.* to tear.

बकरें *n.* a goat.

बाग *f. m.* a garden.

बायको *f.* a woman.

भरणें *v. a.* to fill.

भात *m.* cooked rice.

मनुष्य *m. n.* a person.

मार्दव *n.* softness.

माया *f.* love.

मूल *n.* a child; *f.* a girl.

१ त्या मुली चोळ्या फाडतात. २ ती बायको जळवा पकडते. ३ मुली
पाणी भरतात. ४ आई माया करतात. ५ गाई बाग खातात. ६ मुलें
भात जेवतात. ७ तुम्ही पेरू खाता काय? ८ ते चित्रे करतात. ९. मुली
गोंगाट करतात. १० पंतोजी गोंगाट ऐकतात. ११ कोळी कौलें फोडतात.
१२ चिनी लोक केळी खातात. १३ मुल्लो घोतरें नेसतात. १४ मुली चोळ्या
घालतात. १५ मुलें कागद फाडतात. १६ बायका लुगडी नेसतात.
१७ बाया चोळ्या शिवतात.

दाखविणें *v. a.* to show.

नदी *f.* a river.

पाजणें *v. a.* to suckle, to
cause to drink.

पेरू *m.* a guava.

पोथी *f.* a book.

पोपट *m.* a parrot.

सिंह *m.* a lion.

१ गाई पाला खातात. २ ते नया अढवितात. ३ चाकर पाणी पाजतात.
४ आम्ही पेरू खातो. ५ माळी फुलें आणतात. ६ चिनी लोक चित्रें दाख-
वितात. ७. रामा पोथी वाचितो. ८ रामा पोथ्या लिहितो. ९ नया सुकतात.
१० तुम्ही खाणी खणतां. ११ आई अशु दाळितात. १२ तो पाव्या फोडतो.
१३ पोपट पाला खातात काय? १४ पाणी आणतात? १५ अफू कोण खातो?

1 Ladies shed tears. 2 The Chinese shed tears. 3 Kâshi
steals bodices. 4 The Chinese eat plantains. 5 Kâshi
shows a bodice. 6 Rivers run. 7 The boys break slates.
8 The sheep eat foliage. 9 The gardeners stop a river.
10 Cows low. 11 The parrots eat guavas. 12 Râmâ reads
books. 13 The mother teaches a book. 14 The ladies put
on bodices. 15 Do the Chinese eat parrots? 16 Do they
dig mines? 17 Who stop rivers? 18 I know the Chinese.
19 You know the Hindus. 20 The parrot tells stories.
21 The pupils throw sand.

LESSON XVII.

फाडणें *v. a.* to tear.

बकरें *n.* a goat.

बाग *f. m.* a garden.

बायको *f.* a woman.

भरणें *v. a.* to fill.

भात *m.* cooked rice.

मनुष्य *m. n.* a person.

मार्दव *n.* softness.

माया *f.* love.

मूल *n.* a child ; *f.* a girl.

१ त्या मुली चोळ्या फाडतात. २ ती बायको जळवा पकडते. ३ मुली
पाणी भरतात. ४ आई माया करतात. ५ गाई बाग खातात. ६ मुलें
भात जेवतात. ७ तुम्ही पेरू खाता काय? ८ ते चित्रें करतात. ९. मुली
गोंगाट करतात. १० पंतोजी गोंगाट ऐकतात. ११ कोळी कौलें फोडतात.
१२ चिनी लोक केळीं खातात. १३ मुलगे धोतरें नेसतात. १४ मुली चोळ्या
घालतात. १५ मुलें कागद फाडतात. १६ बायका लुगडीं नेसतात.
१७ बाया चोळ्या शिवतात.

1 Persons eat cooked rice. 2 A cow eats cooked rice. 3 Mothers fill pots. 4 The girls learn the lessons. 5 Women tear bodices. 6 The gardeners steal flowers. 7 Ladies smell flowers. 8 Children tear coats. 9 The persons put on turbans. 10 Gardeners cut fishes. 11 Children kill birds. 12 The girls tear the books. 13 The girls move the tables. 14 The persons make a noise. 15 Persons count houses. 16 Women make love. 17 Goats drink water. 18 We see the gardens. 19 They see the women. 20 Children eat cooked rice. 21 The woman tells stories. 22 Children play.

LESSON XVIII.

रंगवर्णें <i>v. a.</i> to paint, to colour, to dye.	वस्त्र <i>n.</i> a cloth.
रंगारी <i>m.</i> a dyer.	वाजवर्णें <i>v. a.</i> to ring.
राखणें <i>v. a.</i> to watch.	वांसरुं <i>n.</i> a calf.
रुपें <i>n.</i> silver. [meat.	सुतार <i>m.</i> a carpenter.
लाडू <i>m.</i> a ball of sweet-	सोनार <i>m.</i> a goldsmith.
टोपी <i>f.</i> a cap.	वाहणें <i>v. n.</i> to flow.
	सोनें <i>n.</i> gold.

१ मुलें घांट वाजवतात. २ मनुष्यें नद्या अडवतात. ३ बायका पाणी भरतात. ४ मुली पुस्तकें वाचतात. ५ सुतार घरें बांधतात. ६ रंगारी पागोटें रंगवतात. ७ गलबतें कोण बांधतात? ८ तूं आसवें कां गाळतोस? ९ बकरीं पाला खातात. १० तुम्ही जागा पहाता का? ११ चिनी लोक अफू खातात. १२ कुतरीं मेंढरें राखतात. १३ परीट वच्चें धुतात. १४ पोपट पेरू खातो. १५ मुलें पाव्या दाखवतात. १६ सोनार सोनें चोरतात. १७ तुम्ही काय खातां? १८ पाणी आण. १९ मुली धडे करतात. २० तूं धडे कर. २१ गाईं हंबरतात. २२ त्या वांसरें पाजतात. २३ सडू पोथी वाचितो. २४ काशी चौकी शिवते. २५ आईं भात जेवते. २६ आक्षी जेवतों. २७ बायका गोंगाट करतात.

1 I dig mines. 2 They ring bells. 3 Mothers dine. 4 Rivers flow. 5 Mares run. 6 We see cows. 7 You hide brooms. 8 He sees women. 9 She tears papers. 10 Gardeners dig gardens. 11 Children eat sweetmeat.

12. The servant brings the books. 13. You build houses.
14. She paints pictures. 15. They shed tears. 16. Do goats
eat plantains? 17. Fishermen catch fish. 18. Persons fill
pots. 19. Parrots speak. 20. Children make noise.

LESSON XIX.

THE INSTRUMENTAL CASE.

Terminations.

* *Singular.*

ने, शी, एं.
णें.

Plural.

नीं, शीं, ईं.
णीं.

1. ने, नीं; णें, णीं, indicate instrumentality, the latter set is optionally affixed only to pronouns, except to those of the 1st and 2nd person, as त्याणें or त्यानीं.

(a) शीं has the force of the English *with* and marks nearness; as, तो आईशीं बोलतो, he speaks with the mother.

Post-positions.—कडून, करून, करवीं, जवळून, द्वारे = By, through.

2. A noun assumes its crude form before taking a case-ending, or a postposition is affixed to it; thus, झाड *n.* (a tree) becomes झाडा before नें = झाडानें, with a tree.

3. The crude forms are made up by the addition of या, ई, आ, or ए.

4. All masculine nouns ending in आ or इ, and all neuter nouns ending in ई, or एं, take या, as—नाला *m.* a canal = नाल्यानें. पारशी *m.* a Parsee = पारश्यानें. मोती *n.* a pearl = मोत्यानें. तळें *n.* a tank = तळ्यानें.

१ नाल्यानें पाणी घेतें. २ मी त्या पारश्याशीं बोलतो. ३ ते मुलगे तळ्याशीं जातात.

1 The children play near the canal. 2 The women fill

* See Appendix Note 2.

the pots with water near the tank. 3 The girls play with the ladies.

5. All feminine nouns ending in अ and forming the plural in ई take ई; as दूत, दूती (pl.) दूतीने; भाकरी+ने=भाकरीने with bread; जमीन (ground)+शीं=जमिनीशीं; बहीण (a sister)+कडून=बहिणीकडून, शाई (ink.) शाईने.

१ दूती शाईने भरा. २ ते मूल भाकरीशीं खेळते ३ तूं खाणीशीं काय करतोस? ४ रामा काठीने काडू मारतो. ५ मुलें कायलीशीं खेळतात.

6. All neuter and masculine nouns ending in अ take आ, as सुतार m +नें=सुतारानें; बाघ m. (a tiger)+शीं=बाघाशीं; मूल n +नें=मुलानें.

1 The cows fight with the tigers. 2 The ladies play with children. 3 The children play with books. 4 The chinese play with kites. 5 They fill the pots with flowers. 6 The tigers fight with the oxen.

LESSON XX.

कूस f. a side.

कांसें n. bell metal.

नाद m. a sound.

कसा m. a tie.

वागिचणें v. a. to treat.

घूस f. a rat.

खाट f. a cot.

वैर n. enmity.

कांस f. The tuck of धोतर

or लुगडें; udder.

7. Nouns ending in ऊ or ऊं change thus:—

1. *विठू m. (proper noun)+नें=विठूने. 2 मेंढरूं n. (sheep)+नें=मेंढरानें. 3 नारू m. (a guinea-worm)+नें=नारूनें or नारवानें. 4 विचू m. (a scorpion)+नें=विचवानें. 5 ऊ f. (a louse)+नें=उवेनें.

1 I speak with Vithu. 2 He fastens the sheep at the pots.

* Changed or pantilated forms of names of persons indicate contempt; as, विठूनें, by Vithu, but विठ्यानें, by Vithya (in contempt). See foot note at p. 15.

१ विदूशीं तू बोल्तोस ? २ खांबाशीं उभा रहा. ३ मेंढरांशीं कोण खेळतो ? ४ खार विंचवाशीं लढते ? ५ तें मेंढरं रामाशीं खेळतें. ६ मुलगे गुरुशीं पुस्तक वाचतात.

8. All feminine nouns that end in अ and form the plural in आ,* and all feminine nouns ending in आ take ए; as, खाट *f.*+शीं=खाटेचीं; माया *f.*+नें=मायेनें.

१ वांसरं खाटेचीं बांध. २ तें मूल मायेनें वागीव. ३ वांसराशीं गाय बांध. ४ खाट मेंढराशीं ठेव.

9. Masculine nouns ending in सा, feminine ending in स and forming the crude form in ई and the neuter ending in ऐ change their स to श in the crude-form; as मासा *m.* माशाशीं; कूस *f.* कुशीशीं; but कांस *f.* कांसेचीं; कांसें *n.* कांशाशीं.

१ माशाशीं वैर करतोस ? २ मूल कुशीशीं घे. ३ तूं कांसेचीं कां वसतोस ? ४ कांशानें नाद येतो. ५ कशानें कसा बांध. ६ घुशीशीं कुत्रा लढतो.

10. The preceding are the principal rules for the crude forms; nouns not included under these remain unchanged; as, बायको *f.* (a woman) +नें=बायकोनें.

LESSON XXI.

I. The first and second personal pronouns are irregularly declined.

मी I.

Singular.

म्यां or मीं, by me.

मजशीं, with me.

माझ्यानें, by me.

Plural.

आह्मीं, by us.

आह्मांशीं, with us.

आमच्यानें, by us.

तू You.

Singular.

तूं or त्वां, by thee.

तुजशीं, with thee.

तुझ्यानें, by thee.

Plural.

तुह्मीं, by you.

तुह्मांशीं, with you.

तुमच्यानें, by you.

2. The plural crude form is generally obtained by making the singular crude form nasal; but the feminine nouns that take **आ** in the plural retain **आ** for the plural crude form as; मुलानों; खाटांसीं.

3. The student should carefully observe that in English the noun takes prepositions behind it, whilst in Maráthi it takes the case-endings and post-positions after it, to mark the case-relation. Again the position of the Maráthi verb unlike the English verb is almost invariably at the end of a sentence, as:—We (आह्मी) see (पहतों) with (नों) the eyes (डोळ्यां)=आह्मी डोळ्यांनीं पहातो. They (ते) speak (बोलतात) with (शीं) you (तुम्हां)=ते तुम्हांशीं बोलतात.

4. A conjunction joins two similar parts of speech; as मी जातो आणि (and) लिहितों, I go and write.

अंकुश *m.* an iron rod
hooked at the end.

ओढंगणें *v. n.* to lean.

ओथंबणें *v. n.* to hang
down from weight.

उंदीर *m.* a mouse.

गोटी *f.* a marble.

गोफण *f.* a sling.

कुदळ *f.* a hoe.

कान *m.* an ear.

कोयती *f.* a scythe.

घरटें *n.* a nest.

गडी *m.* a servant.

गाडी *f.* a carriage.

चव, रुचि *f.* taste.

होडी *f.* a boat.

१ अंकुशानें काय करतात ? २ तीं हाडें फुलांनीं ओथंबतात. ३ चाकर कोयत्यांनीं काय कापतात ? ४ पक्षी चोंचींनीं आंघे खातात. ५ चाकर कुदळ्यांनीं बाग खणतात. ६ आह्मी कानांनीं ऐकतो. ७ ते गडीनें जातात. ८ तो माइयाशीं बोलतो आणि मी तुझ्याशीं बोलतो. ९ मजशीं तो काय बोलतो ? १० तुजशीं तो लडतो काय ?

1 We dig gardens with hoes. 2 They hear stories with the ears. 3 He cuts the trees with a scythe. 4 The birds build nests with beaks. 5 The children play with marbles. 6 He throws a marble with a sling. 7 She leans against the post. 8 What do you do with the scythe ?

LESSON XXII.

चूल *f.* a fire-place.

चमचा *m.* a spoon.

जीभ *f.* tongue.

झाड़णें *v. a.* to brush.

तूप *n.* ghee.

तोंड *n.* mouth.

तोडणें *v. a.* to cut.

थिजणें *v. n.* to freeze.

थंडी *f.* cold.

दगड *m.* a stone.

दुष्टपणा *m.* envy.

दोरी *f.* a string, a rope.

१ आदमी तुपाशीं केळीं खातो. २. ते तुपाशीं मात जेवतात. ३ तुझी दोऱ्यांनीं गुरें बांधता ? ४ ते दुष्टपणानें बोलतात. ५ मी कोयतीनें तें झाड तोडतो. ६ तूं चुलीशीं काय करतोस ? ७ तो कुदळीनें काय खणतो ? ८ तूप थंडीनें थिजतें. ९ तूं कुत्रा दोरीनें बांधतोस. १० तो केळीं चवीनें खातो. ११ मुलगे गोऱ्यांनीं खेळतात व मुली फुलांनीं खेळतात. १२ आई चमच्यानें पाणी पाजते. १३ आदमी नाकानें फुलें हुंगतो. १४ तूं त्या घर-द्व्याशीं काय करतोस ? १५ तो काठीनें घांट वाजवितो. १६ आदमी जिभेनें चव घेतो. १७ त्या बायका भांड्यांनीं पाणी आणतात. १८ आदमी केरसु-णीनें घर झाडतो. १९ मुलें दोरीनें पतंग उडवितात. २० काशी मायेनें तो कुत्रा धुते. २१ रामा मुर्लीशीं गोऱ्यांनीं खेळतो.

1 They sit near the fire-place. 2 The Europeans dine with spoons. 3 We speak with the tongue. 4 The servants wash the table with a brush. 5 We speak with the mouth. 6 They cut the trees with a scythe. 7 Water freezes with cold. 8 The children throw stones with slings. 9 The Hindus fasten cows with ropes. 10 The boys catch birds with strings. 11 The women cause the child to walk with a stick. 12 He kills the birds with marbles. 13 We dine with the mouth. 14 We build a house with stones. 15 The Hindus eat cooked-rice with ghee. 16 The Hindus dine with ghee. 17 Animals die of cold.

LESSON XXIII.

डोळा *m.* an eye.

पाय *m.* a foot, a leg.

पाशीं *p. p.* near, with.

प्रीति *f.* love.

फळ *n.* a fruit. [chess.

बुद्धिबळ *n.* a piece at

घोट *n.* a finger.

बंदूक *f.* a musket.

भित्त *f.* a wall.

मांजर *m.* a cat.

खुंटो *f.* a peg.

मारामार *f.* mutual fighting,
an assault.

महात *m.* an elephant driver.

१ ते बोळ्यांनीं पुस्तकें वाचतात व अशु दळतात. २ पक्षी चोंचीनें फळें खातात. ३ पंतोजी शिष्यापाशीं प्रीतीनें बोळतात. ४ आई मुलाला मायेनें पाजित्ये. ५ ते पोपट पेरू प्रीतीनें खातात. ६ रामा त्या मुलाशीं बुद्धिबळांनीं खेळतो. ७ तो मुलगा बोटानें लिहितो. ८ त्या भितीशीं तुझी उमे रहा. ९ तोंडानें आक्षी चव घेतो. १० गोकणीनें दगड कोण मारतें! ११ तो कुत्रा दोरीनें बांधा. १२ मुलें तुपनीं भात जेवतात. १३ मुलें जुलीशीं बसतात. १४ दगडांनीं ती मुलगी खेळले. १५ गाईशीं वांसरें बांधा. १६ चाकर भितीशीं बसतात. १७ मुलें बायकांशीं गोष्टी सांगतात. १८ मुलें आईशीं खेळतात. १९ मेंढरांशीं मुलें खेळतात. २० मुलें मेंढरांशीं (मेंढांशीं) जातात. २१ तो बैल खांबाशीं बांधतो. २२ चाकर पाण्यानें बैल धुतात.

1 Animals see with the eyes. 2 They walk with the feet. 3 Do you speak with them? 4 The Hindus eat fruits with fingers. 5 The Europeans kill birds with a musket. 6 The pupil leans against the wall. 7 The mouse fights with the cat. 8 Cats fight with dogs. 9 The children crush them with feet. 10 It stands near the wall. 11 They kill them with feet. 12 We play at chess. 13 We read books with eyes. 14 They eat it with taste. 15 We walk on foot. 16 They read books with teachers. 17 The teacher reads the book with them. 18 Pupils write lessons in (with) ink. 19 Pupils ring the bell with a stick. 20 He washes the legs with water. 21 Kāshi plays with marbles. 22 The birds build nests with foliage. 23 The school-master teaches the lesson with a stick. 24 They speak with us. 25 Do you speak with me.

LESSON XXIV.

यंत्र *m.* a machine.

राष्ट्र *m.* a nation.

लेखणी *f.* a pen.

लोढ *m.* a cushion.

घर *p. p.* upon, against.

वाढणें *v. m.* to increase.

वाफ *f.* steam.

विस्तव *m.* fire.

शत्रु *m.* an enemy.

सुरी *f.* a knife.

हत्ती *m.* an elephant.

हरी *m.* name of a man.

१ तो लेखणीने घडे लिहितो. २ ते बंदुकीने वाघ मारतात. ३ ती केर-
सुणीने घर झाडते. ४ आझी दोऱ्यानी बैल बांधतो. ५ ती पायीं चालतात.
६ तो गड्यापाशीं बोलतो. ७ गडी कोयत्यानीं झाडें तोडतात. ८ त्या थंडीनें
मरतात. ९ रामा काठीशीं खेळतो. १० ते मज्जशीं मारामार करतात.
११ ती त्याशीं काय बोलते? १२ महात अंकुशानें हत्ती चालवितो. १३ झाड
फळांनीं ओथंबते. १४ वाफेनें यंत्र चालते. १५ थंडीनें काय थिजते?
१६ त्या दुष्टपणानें बोलतात. १७ आझी जिभेनें चव घेतों, डोळ्यांनीं पहातों,
कानांनीं ऐकतो, तोंडांनें बोलतो आणि पायांनीं चालतो. १८ पक्षी घरटीं
बांधतात. १९ तू भितीशीं काय करतोस? २० मुलें भाकर खातात.
२१ ग्रीतीनें प्रीति वाढते.

1 He eats* cooked rice with a spoon. 2 She crushes it
with the foot. 3 They burn it in fire. 4 We see with the
eyes. 5 The nation fights with the enemy. 6 The boy
digs the ground with a hoe. 7 The teachers write with
pens. 8 She sleeps by the wall. 9 The children play by
the carriage. 10 The boys throw stones with the slings.
11 She leans against a cushion. 12 They play at chess.
13 We speak with the mouth. 14 The cats eat mice with
the mouth. 15 The children play with stones. 16 He cuts
the fruit with the knife. 17 The servant ties the cows with
ropes. 18 The mother speaks with the child with love.
19 Why do you throw the marble with the foot? 20 Why
does he tie up the books with a string? 21 Cut the string
with a knife.

LESSON XXV.

THE DATIVE CASE.

Terminations.

Singular.

स, ला.

Plural.

स, ला, ना.

1. There is no distinction between these terminations,
except the provincial preference of one to the other.

2. The person or thing for which anything is done is
put in the dative case.

पार्शी, जबळ near, प्रत to, करितां, साठीं, अर्थ, स्तव for, *p.p.*

Singular.

Plural.

मला, मजला for me,
to me.

आम्हांस, आम्हांला for us,
to us.

तुला, तुजला, for thee
to thee.

तुम्हांस, तुम्हांला for you,
to you.

उत्तर *n.* an answer.

छत्री *f.* an umbrella.

अर्ज *m.* a petition.

टोंचणें *v. a.* to prick.

औषध *n.* a medicine.

देव *m.* God, a god.

केव्हां *ad.* when.

नमस्कार *m.* a bow.

बाल *n.* a babe.

पुणें *n.* name of a city.

नांगी *f.* a sting.

रजा *f.* leave.

नारळ *m.* a cocoanut.

विचारणें *v. a.* to ask.

बंदर *n.* a harbour.

सोंड *f.* the trunk of an
elephant.

प्रश्न *m.* a question.

१ मुलगे देवाला नमस्कार करतात. २ गाईना खांबांशीं बांधा. ३ त्या मुलाला उत्तर द्या. ४ तो अर्ज मला दाखवा. ५ त्या बाईला औषध कोण देतो? ६ पंतोजी शिष्यांना धडे देतात. ७ मुलगे पंतोजीला उत्तर देतात. ८ हिंदू प्राण्याला मारतात का? ९ चिनी लोक प्रागी मारतात का? १० तुम्ही देवाला केव्हां जाता? ११ त्या मुली देवाला फुलें आणतात. १२ आई देवाला फुडें घालते. १३ आई मुलाला आंगरखा घालते. १४ हरी काशीला मारतो. १५ त्याला मी औषध देतो. १६ सिंहाजवळ बाघ काय करितो? १७ तो मला लेखणीनें टोंचतो. १८ हत्ती सोंडेनें पाणी पितात. १९ तूं पायाला दोरी कां बांधतोस? २० बायका देवाला हातांनीं नमस्कार करतात. २१ मला भात आणत्येस का? २२ मुली धडे शिक्षकापाशीं वाचतात. २३ मी तुम्हांला अर्ज दाखवितों. २४ ते मला प्रश्न विचारतात. २५ गाडी पुण्यास केव्हां पोचते? २६ ते तुम्हांला रजा देतात का? २७ आई बाळाला चमच्यानें औषध पाजते.

1 We make a bow to God. 2 I give a guava to the parrot. 3 The parrot pricks the fruit with the beak. 4 The dog takes the umbrella to the house. 5 Put the turban on the peg. 6 When do you give me medicine? 7 Give me an answer. 8 The teachers teach the book to the boys and girls. 9 Show the mouse to the cat. 10 Show

him the house. 11 He gives a book to Hari. 12 They fix a foot to the table. 13 She gives an umbrella to the servant. 14 Thou tiest the string to the peg. 15 They give cocoanuts to elephants. 16 The boy puts the turban on the head. 17 Do you write a letter for me to the teacher? 18 The ship reaches the harbour. 19 Does he show you the petition? 20 Take the medicine. 21 Give him an answer. 22 Make a bow to the teacher.

LESSON XXVI.

3. When a noun or a pronoun denoting a person is the object of a transitive verb, it is always put in the Dative case; but when a noun denotes an irrational animal, it is optionally put either in the Accusative or Dative case. In all other notions the Accusative case is generally used. As:—John reads a book, जान पुस्तक वाचतो. John reads it, जान ते वाचितो. He beats John, तो जानाला मारतो. Hari beats him, हरी त्याला मारतो. They know me, ते मला जाणतात. The tiger eats the cow, वाघ गाय or गार्ईला खातो. He kills her, तो ती or तिला मारतो.

4. Some verbs, such as the following, take the object in the Dative case in every case; as, भिषविणे *v. a.*, to frighten; बसणे *v. a.*, to bite or to stick; शिवणे *v. a.*, to touch (not to *scw*).

ओढणे *v. a.* to pull, to drag.

चाटणे *v. a.* to lick.

जाले *n.* a net.

चारणे *v. a.* to feed, to pasture.

कडे *p. p.* towards.

कामू *f.* name of a woman.

चावणे *v. a.* to bite.

गमावणे *v. a.* to lose.

चोर *m.* a thief.

गाणे *v. a.* to sing.

जाई *f.* name of a woman.

१ त्या वांसराला ओढतेस का? २ त्या मुलाला मजकडे आण. ३ कामू मुलांना पुस्तके देते. ४ मुलें गोत्रा गमावतात. ५ आई तुजला गाणे गाते? ६ कुत्री घुर्शीना धरतात. ७ तो मला चावतो. ८ मी फळ चावतो. ९ कुतरी मांजरांना चावतात. १० मांजरें उंदीर चावतात. ११ उंदीर

मनुष्यांना चावतात. १२ कुतरीं पिलांना चाटतात. १३ आईं पिलें चाटते. १४ मुलगे गुरें चारतात. १५ आईं मुलांना भात चारते. १६ तो चोर पकडतो. १७ ते चोरांना मारतात. १८ आईं मुलांना गोष्टी सांगते. १९ कोळी जाळीं धुतात. २० मासे जाळीं तोडतात.

1 The boy drags the cat. 2 The cat drags a rat. 3 Bring that book to me. 4 The pupils lose pens. 5 The boy licks fingers. 6 The dog licks Rámá. 7 The calf licks the cow. 8 The mother feeds the child. 9 The child feeds the cat. 10 The cat bites rats. 11 The rats bite the turban. 12 The thief steals cocoanuts. 13 The thieves steal cattle. 14 The fishermen put up a net for the fish. 15 The elephant catches a thing with the trunk. 16 The elephant catches the driver with the trunk. 17 The pupils ask leave of the teacher. 18 Rámá calls Jái and Kámu. 19 Kámu and Jái put him a question. 20 He gives them an answer.

LESSON XXVII.

जोर *m.* force.

टाकणें *v. a.* to throw.

डोकें *n.* head.

ढकलणें *v. a.* to push.

तांबू *f.* name of a cow.

दांडगाईं *f.* rudeness.

दूध *n.* milk.

धरणें *v. a.* to hold, to catch.

नख *n.* a nail.

पत्र *n.* a letter.

पदर *m.* end of a garment.

पळणें *v. n.* to run.

पोर *n.* the young, a child

(in contempt.)

१ त्याला जोरानें धर. २ काशी आझाला मारते. ३ तो मुलगा पक्षी मारतो. ४ मुलगे डोक्याला टोप्या घालतात. ५ तांबूल खांवाशीं दोरीनें बांधा. ६ तो मला पायांनीं तुझ्याकडे ढकलितो. ७ तुझी त्या मुलीशीं दांडगाईं करता काय? ८ आईं मुलांना चमच्यानें दूध पाजिते. ९ मांजरें पिलांना तोडानें धरतात. १० तें तूं पदराला बांध. ११ तूं पुण्याला गाडीनें जा. १२ तो पोराना काठीनें मारतो. १३ कुत्रीं मांजरें पकडितात. १४ तो कुत्रा तोडानें छत्री धरतो. १५ चाकर गुरें चारतात. १६ आझी घोण्यांना तूप चारतो.

1 He holds me forcibly. 2 The dog catches the cat. 3 They push me with force. 4 Give him that cap. 5 The dogs and cats catch them with the nails. 6 He throws the letter towards them. 7 The cats run towards

the mice with force. 8 He fastens the cows and oxen with strings. 9 They reach the house. 10 He throws the cap towards her. 11 He goes to Poona. 12 The cats drink milk with the tongue. 13 The lions hold animals. 14 The cats hold the young ones with the mouth, 15 The dog bites them. 16 They frighten me.

LESSON XXVIII.

बाप *m.* the father.

बाबा *m.* papa.

मेंढरू *n.* a sheep.

मैना *f.* a kind of bird.

ह्मणणे *v.a.* to say, to recite.

यमनी *f.* name of a girl.

विष्णु *m.* name of a man.

शिपाई *m.* a peon.

श्लोक *m.* a kind of verse.

सदाशिव *m.* name of a

हात *m.* a hand. [man.

खट्टू *a.* discomfited.

१ शिक्षक मुलांना शिकवितात. २ शिक्षक धडे शिकवितात. ३ आई आह्लांला गाणीं गाल्ये आणि बाबा श्लोक शिकवितो. ४ मी डोकूस टोपी घालतो. ५ कुत्रा रामाला चावतो. ६ काशी बोट चावते. ७ पोरें बोरें चावतात आणि टकतात. ८ तो पदर ओढतो व तिला ओढतो. ९ ती दोरीने कुत्रा बांधत्ये व त्याला ओढत्ये. १० मुलें दोरीने पुस्तकें बांधतात. ११ कोळी जाळ्याने मासे पकडतात. १२ शिपाई चोर (or ला) पकडतात. १३ तूं हात (not ला) कां धरतोस? १४ यमनी बाबास डोक्यांनीं पहाते आणि मैनेकडे पळते. १५ बाब गुरांना नखानीं फाडतो आणि मांस खातो. १६ मुलें दांडगाईनें पुस्तकें फाडतात. १७ बैल जोरानें गाडी ओढतात. १८ ते विष्णूला ओढतात व तो पडतो. १९ जाई व कामू हातांनीं होडी टकळतात. २० तो नारायणाला पायांनीं टकळतो.

1. The tiger kills* the cow. 2 The teachers teach boys and girls. 3 He catches Hari. 4 She washes the child. 5 They frighten the birds. 6 The servant beats the dog. 7 She feeds the sheep. 8 It drinks water. 9 She fastens Tāmbu. 10. I know John. 11 They cut sticks. 12 He kills a scorpion. 13 They touch me with fingers. 14 The cat licks milk with the tongue. 15 The dog bites me. 16 He loses the pen. 17 I ask you a question. 18 Give the book to Sadāshiva. 19 He catches me by the hand.

*मारणे takes the Accusative when it means to kill, but Dative, when it means to strike.

LESSON XXIX.

ADJECTIVES.

Number and Gender.

Terminations.

Singular.			Plural.		
m.	f.	n.	m.	f.	n.
आ,	ई,	एं.	ए,	आ,	ई.

1. Adjectives are attributively used before a noun to qualify it, predicatively after it, but before the verb; as:—चांगला मुल्ला, a good boy; चार पुस्तकें, four books; तो तिला चांगली म्हणतो, he calls her good.

2. The Adjective of Quality, but not the Numeral* Adjective, ending in आ changes itself to agree with the noun which it qualifies, in number and gender; as:—काळा बैल, a black ox; काळे बैल, black oxen; काळी गाय, a black cow; काळ्या गाई, black cows; काळें वासरुं, a black calf; काळीं वासरें, black calves; सहा मुल्लो, six boys; सहा मुली, six girls.

3. The Adjective of Quality in आ takes its crude form in या or ए† to agree with the noun in crude form; as:—चांगल्या घोड्याला or चांगले घोड्याला, to a good horse.

4. All Adjectives of Measuring ending in आ although with varying degrees of currency or neatness assume ला and become distributives as:—अर्धाला, एवढाला, वेगळाला, केवढाला, इतकाला.

5. The Adjective is often used as a noun and treated as such. The one ending in अ or आ takes the crude form in आ or या respectively, and the rest remain unaltered, as:—चांगल्यानें, by the good; वाईदानें, by the bad; मायाळूनें, by the kind.

6. The Adjective of Quality in आ is used in the Accusative case as the object of a transitive verb in its neuter singular form only; as:—तो चांगलें करतो, he does well.

* See Appendix Note 4. † Crude form in या is preferable to one in ए.

आकाश *n.* the sky.

अंखूड *a.* short.

अंधरूण *n.* a bed.

आंधळा *a.* blind.

अविचारी *a.* thoughtless.

आवडणें *v. n.* to be pleasing.

ऊन *a.* warm.

कथा *f.* a story, a tale.

कळविणें *v. a.* to inform.

कृपाळु *a.* merciful.

कुरकुरणें *v. n.* to complain.

गरीब *a.* poor. [a cover.

उघडा *a.* exposed, without

गांव *m. n.* a village.

१ त्या अविचारी मुलापाशीं एक चांगली गोष्ट वाच. २ आई मुलांना चांगल्या गोष्टी सांगते. ३ यमनी मैनेला चांगलें दूध पाजते. ४ ती काळी मेंढरें घांवतात, पहा. ५ तो अविचारी मुलगा त्या गरीब मेंढरांना मारितो. ६ ऊन पाण्यानें तो आंगरखा धू. ७ ती उघड्या पायांनीं चालते. ८ कृपाळू मनुष्ये देवाला आवडतात. ९ गरीब मुलांना तीं पुस्तकें द्या. १० उघड्या पायांनीं त्या देवास जातात.

1 A bad boy tears a good book. 2 The good boy reads a good book. 3 Sadāshiva plays with the thoughtless boy. 4 Vishnu recites a good shloka. 5 Yamani touches the babe with bad fingers. 6 Do you see that black sheep? 7 Bring me warm water. 8 Do blind children read? 9 The poor father beats the thoughtless son. 10 The poor mother feeds the child with bad milk.

LESSON XXX.

घाणेरडा *a.* dirty. [tor.

चौकसनीस *m.* an inspec-

छडी *f.* a cane.

जुना *a.* old.

जोडणें *v. a.* to join.

टकल्या *a.* bald.

तांबडा *a.* red.

दयाळु *a.* kind.

दहा *a.* ten.

दार *n.* a door.

झाड *a.* mischievous.

द्राक्षासव *m.* wine.

दिवस *m.* a day.

दिसणें *v. n.* to look.

देणगी *f.* a gift.

पुस्तक *a.* much, many.

१ चांगलीं मुलें धडे करतात. २ वार्ड मुली आझाला आवडतात? ३ हुन्नी जुन्या गोष्टी सांगतां. ४ ती तांबडी गाय त्या काळ्या बैलाजवळ बांध. ५ तीं गरीब मुलें अविचारी दिसतात. ६ त्या अविचारी बाया गरीब दिसतात. ७ तूं घाणेरडीं वस्त्रें धू. ८ तूं चांगलीं पुस्तकें घाणेरडीं करतोस. ९ जुनीं

घरें गरीब लोकांना द्या. १० पंतोजी द्वाड पोराना मारतात. ११ तो द्राक्षासव तांबडा व चांगला दिसतो. १२ त्या द्वाड मुली ते गरीब प्राणी पायांनी चिरडतात. १३ तांबडे मासे लोक खातात काय? १४ मांजरें पांढरे उंदीर मारतात. १५ तो वार्डट मनुष्य मला भिववितो.

1 Bring the old cane to me. 2 The master puts on a red turban. 3 The kind mother gives a ball of sweetmeat to the son. 4 The teacher beats mischievous children. 5 The bald master teaches those ten boys. 6 Give them the red wine. 7 He cooks discomfited. 8 He makes good gifts to the poor children. 9 Those boys look mischievous. 10 Bring red coats for the boys. 11 The children like red cloths. 12 Those mischievous children go to the table. 13 Give the short stick to the blind boy.

LESSON XXXI.

नवा *a.* new.

निळा *a.* blue.

नुकसान *n.* a loss.

पदार्थ *m.* a thing.

पण *conj.* but.

पांगळा *a.* lame, halt.

पांढरा *a.* white.

पैसा *m.* a pice, money.

बरोबर *p. p.* with.

बळकट *a.* strong.

बक्षीस *n.* a reward.

बारा *a.* twelve.

भिक्षा *f.* alms.

मऊ *a.* soft.

१ शिंपी नवे आंगरखे करतात. २ पुष्कळ बळकट माणसें आह्मी पहातो. ३ त्या चाकरांना चांगले बक्षीस द्या. ४ सदाशिवाला आणि विष्णूला बाा आंबे व पेरू द्या. ५ त्या आंधळ्या मुलाला टोपी बक्षीस दे. ६ त्या घागेरच्या मुलाला दहा छज्या दे. ७ काळ्या गाईला कपिला म्हणतात. ८ चांगल्या माणसाला सज्जन म्हणतात. ९ पांढऱ्या हत्तीला काय म्हणतात? १० त्या गरीब माणसाला पुष्कळ भिक्षा घाळ. ११ दहा चांगल्या मुलांना बक्षीसें द्या. १२ ते सहा दयाळू मुलगे मला आवडतात. १३ ते मुलगे कृपाळू दिसतात. १५ तीं मुले अविचारी दिसतात.

1 Give me a new coat. 2 Do you see the blue sky. 3 He puts on a white turban. 4 The lame man fights with many strong children. 5 Those strong boys beat the lame man. 6 She gives much money to the servants.

7 Many boys go with me to the new school. 8 The thoughtless man puts on a dirty cap. 9 Bad boys throw stones. 10 Make a bow to good men. 11 They sit on a soft new cushion. 12 Those mischievous boys make an assault on the poor man. 13 The children see a new garden. 14 A dyer gives a good colour to old things. 15 Tear the old books and throw them. 16 Ladies lean against soft cushions.

LESSON XXXII.

मार्ग <i>m.</i> a way.	मोडका <i>a.</i> broken.
माणूस <i>m.</i> a person.	मोहर <i>m.</i> blossom, <i>f.</i> a coin of fifteen rupees.
मायलेंकी <i>f.</i> mother and	राजा <i>m.</i> a king.
लांब <i>a.</i> long. [daughter.	लंगडा <i>a.</i> lame.
मावशी <i>f.</i> a maternal aunt.	लाडका <i>a.</i> darling.
मुलगी <i>f.</i> a daughter, a girl.	लांडा <i>a.</i> tail-cut.
मूर्ख <i>a.</i> foolish.	लोक <i>m.</i> people.
मोठा <i>a.</i> great, big.	

१ पंतोजी मुलांना चांगला मार्ग दाखवितात. २ चांगली माणसे देवाला भावडतात. ३ त्या मायलेंकी गरीब व दयाळू दिसतात. ४ ती मुलगी मावशीला चांगली पुस्तके दाखविते. ५ मूर्ख मुली मोठ्या माणसांशी अपराध लपवितात. ६ मोडका पाय लांब दिसतो. ७ तो लांडा कुत्रा गरीब माणसांना चावतो. ८ गरीब लोक त्या लंगड्या कुत्र्याला भितात. ९ लांब काठी घे आणि त्या काळ्या कुत्र्याला मार. १० अविचारी लोक मुले लाडकी करतात. ११ चांगला राजा गरीब लोकांवर प्रीति करतो. १२ लंगडा कुत्रा त्या लांड्या कुत्र्याला चावतो. १३ ती मूर्ख मुलगी मावशीला चावते. १४ तो कुत्रा मोठी हाडे चावतो. १५ मोठी मांजरे लहान उंदीर चावतात.

1 The teacher teaches many things. 2 He teaches the big book to the foolish girls. 3 Foolish people throw stones at the poor animals. 4 Big people feed the poor people. 5 He comes to the house by the long way. 6 The teacher beats the boys with a broken cane. 7 The new horse looks old. 8 He tells us a long story. 9 The old father complains against the mischievous servants. 10 You give me a new servant but he looks foolish. 11 Show

him the good way. 12 He gives you a good reward. 13 Money makes the good people bad. 14 The elephant drinks much water. 15 Many mischievous children catch birds.

LESSON XXXIII.

वृद्ध <i>a.</i> old [person].	शोभणें <i>v. n.</i> to become.
वागणें <i>v. n.</i> to behave.	सगळ्या <i>a.</i> whole.
वांटणें <i>v. a.</i> to distribute.	स्वच्छ <i>a.</i> fair, clean.
घापरणें <i>v. a.</i> to wear.	सरळ <i>a.</i> straight.
विषयीं <i>p. p.</i> about.	सुख <i>n.</i> pleasure.
शिलेदार <i>m.</i> a horse-soldier who provides his own	सुंदर <i>a.</i> fair.
श्रीमान् <i>a.</i> rich. [horse.	झेही <i>m.</i> a friend.
	हा <i>pro. a.</i> this.

१ सहा दिवस मी तिल आईशरोबर पहातों. २ या मायलेंकींविषयीं सगळ्या गांव कुरकुरतो. ३ हा चौकसनिसास वाईट झणतो. ४ मी त्यांस हें कळवितों. ५ चार आंबे मावशीला दे. ६ मी तुला सगळी कथा सांगतों. ७ अविचारी बाप लाडक्या मुलांना पैसे देतात आणि तीं वाईट पदार्थ खातात. ८ काळें पागोटें तुला शोभतें. ९ तांबड्या बैलाला लांब दोरीने बांधा. १० तों आंधळ्यांना पैसे वांटतो. ११ लांडा कुत्रा माणसांना डसतो. १२ तूं झेझ्यांना खट्टू कां करतोस. १३ ते तुजशीं सरळ मार्गानें वागतात. १४ ह्या आंब्याला मोहर पुष्कळ येतो. १५ मला मऊ अंधरण आवडतें. १६ टकल्या शिलेदार शिपायाशीं गोड बोलतो पण पुष्कळ नुकसान करतो. १७ लंगडा घोडा गाडीला जोडतोस? १८ तों आंधळ्या पांगळ्यांना भिक्षा घालतो. १९ द्राड मुलें गरीब प्राण्यांना मारतात. २० बारा शिपाई त्या एका गरीबाला धरतात आणि मारतात.

1 The teacher beats the foolish boy with a long cane. 2 He drinks the red wine. 3 The blind boy sits near (by) the kind mother. 4 The kind child washes the lame dog with warm water. 5 The black cat eats the big rat. 6 The fair daughter reads a good book to the old mother. 7 The girl sleeps without a coverlet. 8 That blind horse goes by the straight way. 9 The discomfited boy sits quiet by the father. 10 Soft cushions give us great pleasure. 11 The white cows give you much milk. 12 I give

short sticks to the good children. 13 Give him a reward for these services. 14 The fair sky looks blue. 15 Bring that broken cane. 16 Give the new book to Sadāshiva. 17 Do you wash the dirty slate? 18 Do you build me a strong boat? 19 Poor people wear old clothes. 20 Rich women make gifts to the poor.

LESSON XXXIV.

असणे. To be.

1. The forms of असणे which are obtained by the application of the ordinary present tense terminations are used to indicate the present habitual tense; as:—आई मजपाशी असत्ये, the mother is usually with me; while the simple present forms are the following:—

	<i>Singular.</i>			<i>Plural.</i>
1st.	आहे or होय	am.	आहों or व्हों*	are.
2nd.	आहेस or होस	art.	आहां or व्हों*	are.
3rd.	आहे or होय	is.	आहेत or होत	are.

2. The first set is used to denote the existence or the predicate of the subject, but the second, to show the latter only; as, तो आहे, he is (not होय); तो मूर्ख आहे or होय, he is foolish. The first is preferable in common conversation, while the second is more learned.

3. The negative form of this verb is नसणे, which becomes नाही in the present; स in the second person singular and त in the third person plural being added to नाही; and that of होय is नव्हे, taking स in the second person singular, and त in the third person plural.

4. A noun which adds to the subject through the verb is put just before the verb in the nominative case; as:—तो राजा आहे, he is a king.

* These forms are very rarely used in present Marathi prose.

असणें *v. n.* to belong.
 अधिक *a.* more.
 अन्न *n.* food.
 अज्ञानी *a.* ignorant.
 उत्कृष्ट *a.* excellent.
 उथळ *a.* shallow.
 उल्हासी *a.* gay.
 कापूस *m.* cotton.

कांहीं *a.* some.
 कितीएक *a.* several.
 कोंकरं *n.* a lamb.
 कोणता *inter. p.* which.
 कोरणें *v. a.* to carve.
 खडक *n. m.* a rock.
 खळगा *m.* a pit.
 खारा *a.* salt.

१ मुलें अज्ञानी असतात. २ ते आंवे उत्कृष्ट आहेत. ३ ती उल्हासी मुलगी आहे. ४ पुष्कळ लोक धीट नसतात. ५ श्रीमंत लोक द्राढ नसतात काय? ६ कोंकरें सुरेख दिसतात. ७ मला सुंदर कोंकरें आवडतात. ८ कोणता मुलगा खेळतो? ९ तो टांकूड कोरतो. १० त्या खडकावर कापूस आहे काय? ११ तो कापूस नव्हे. १२ तर तें काय आहे? १३ कांहीं पांढरें आहे. १४ अज्ञानी लोकांस अज्ञानी लोक आवडतात. १५ कांहीं नद्या उथळ असतात. १६ पागोटें तुझाला चांगलें शोभतें.

1 She eats more food. 2 She is ignorant. 3 Rich people eat excellent food. 4 This river is shallow. 5 Cotton is soft. 6 Some men are strong. 7 Several girls go to school. 8 The lambs are clean. 9 The children dig several pits. 10 Which boys carve? 11 The ships run against these rocks. 12 Which are the excellent boys? 13 Give them these rewards. 14 They are not friends. 15 This blue cotton is not good. 16 He is a good king. 17 She is a fair girl. 18 The girl is fair. 19 She looks a fair woman. 20 Old men think more.

LESSON XXXV.

खोल *a.* deep.
 गर्व *m.* pride.
 गुण *m.* quality.
 गोडा *a.* sweet. [city.
 गोवळकोंडे *n.* name of a
 घरधनी *m.* a landlord.
 जवाहीर *n.* a jewel.

झुडूप *a.* a shrub.
 टेवणें *v. a.* to lay.
 ठाऊक *a.* known.
 तरवार *f.* a sword.
 तरुण *a.* young.
 तहान *f.* thirst.
 ताजा *a.* fresh.

१ मासे सारें पाणी पितात काय? २ होळ्या खोल नद्यांना घालतात. ३ माणसें गोठें पाणी पितात. ४ बायका पुष्कळ जवाहीर वापरतात. ५ मला तें झुडूप ठाऊक आहे. ६ तरुण बायकांना जवाहीर आवडतें. ७ ते जवाहीर घरघन्याजवळ ठेवतात. ८ सदाशिव घरघनी आहे. ९ त्याला चांगले बारा आवे दे. १० त्या गाईना ताजें पाणी पाज. ११ तो चांगला गुण आहे का? १२ त्या रस्त्याला खोल खळगे नाहीत. १३ बाबा मला चांगला मुलगा म्हणतात. १४ कांहीं मुलें गरीब प्राण्यांना दगड मारतात.

1 Those children dig deep pits. 2 Animals drink fresh water. 3 That river is deep. 4 This cotton is white. 5 The girls are not fair. 6 Which girls are not fair? 7 It is a straight way to the house. 8 The mischievous boys beat the poor lambs. 9 Which are the poor boys? 10 The water is shallow. 11 The landlord gives new coats to the poor servants. 12 Pride is not a good quality. 13 We drink fresh milk. 14 Is Govalkonde a great city? 15 That young man wears a sword. 16. When do you go to school? 17 Push it with a great force. 18 This cow is lame. 19 These flowers are red. 20 Those are white flowers. 21 Which flowers are white?

LESSON XXXVI.

तीक्ष्ण *a.* sharp.

दोन *a.* two.

धीट *a.* bold.

निःपक्षपाती *a.* impartial.

निरपराधी *a.* innocent.

निर्मळ *a.* pure, clean.

निराळा *a.* different.

न्यायाधीश *m.* a judge.

न्हावी *m.* a barber.

पातळ *a.* thin, liquid.

पीठ *n.* flour.

प्रार्थना *f.* a request, a prayer.

प्रियकर *a.* lovely.

ब्राह्मण *m.* one of the sacerdotal class of India.

भागवणें *v. a.* to quench.

१ ते दोन मुलगे धीट आहेत. २ कांहीं बाप निःपक्षपाती असतात काय? ३ निरपराधी माणसें धीट असतात. ४ धीट लोक निरपराधी असतात काय? ५ घोडी निर्मळ पाणी पितात. ६ मुलें अधिक भन्न खातात. ७ कुत्रां उन्हासी प्राणी होत. ८ ते लांब आणि खोल खळगे आहेत. ९ तो न्हावी गरीब मतुष्य आहे. १० ताजें भन्न गोड असतें. ११ तो द्राव

मुलगा मला दाखीब. १२ गोबळ कोंडे काय आहे? १३ मला काळे घोंटे आवडतात. १४ गाई गरीब असतात पण बैल नसतात. १५ खारे मासे पुष्कळ लोक खातात. १६ ती सुरी तीक्ष्ण नाही काय? होय, आहे.

1 This sword is not sharp. 2 The women are bold. 3 Animals quench thirst with fresh water. 4 The old impartial judge is merciful. 5 Those strong women are not bold. 6 She is not an innocent woman. 7 Pure water is not sweet. 8 Bring me a different barber. 9 Is ghee a liquid thing? 10 The old flour is not good. 11 Those white shrubs look lovely. 12 The Brāhmana drinks fresh and pure water. 13 The women look strong, but they are not bold. 14 Some people quench thirst with wine. 15 The judge is merciful and impartial but old. 16 Different people come and see the new king. 17 The poor people make a request to the merciful king.

LESSON XXXVII.

भिन्ना <i>a.</i> timid.	रागावलेला <i>a.</i> angry.
भूत <i>n.</i> a ghost.	रूप <i>n.</i> appearance.
भूषण <i>n.</i> an ornament.	लांकूड <i>n.</i> wood.
माणीक <i>a.</i> a ruby.	लुच्चा <i>a.</i> dissolute, libertine.
मातबर <i>a.</i> rich.	घाढी <i>f.</i> a dish of dressed food placed as an offering to evil spirits.
मासळी <i>f.</i> fish.	विधवा <i>f.</i> a widow.
मिष्ट <i>a.</i> delicious.	सुखी <i>a.</i> happy.
मुका <i>m.</i> a kiss.	
रक्त <i>n.</i> blood.	

१ भिन्ने लोक भुतांना भितात. २ मोठ्याला अंकुश भूषण आहे. ३ वेडे लोक भुतांना वाढ्या ठेवतात काय? ४ माणीक जवाहीर आहे. ५ कांहीं मासे मिष्टान्न असतात का? ६ कांहीं लोक मासळी पुष्कळ खातात. ७ माणसें मुके घेतात. ८ आई मला गोड मुके देते. ९ रक्त तांबडें असतें. १० पांढरा हत्ती राजाला भूषण आहे. ११ महात त्या रागावलेल्या हत्तीला अंकुशानें मारतो. १२ पुष्कळ विधवा गरीब असतात. १३ ती मातबर विधवा गरीब लोकांना पुष्कळ अन्न देते. १४ तो न्यायाधीश लुच्चे लोकांशीं कृपाळू नसतो. १५ कांहीं पांढरें फुलें देवांना आण. १६ मेंढरें व बकरें

गरीब प्राणी असतात. १८ कोणते लोक पुष्कळ मासळी खातात? १९ हत्ती मोठा प्राणी असतो. २० मुलांना निर्मळ कपडे घा. २१ तुम्ही निराळ्या गोष्टी वाचा. २२ ब्राह्मण मासळी खातात? २३ नाही.

1 A ruby is an ornament for women. 2 Rich people wear rubies. 3 Fish is a delicious food for dogs. 4 Timid women fear the squirrel. 5 This ink is not thin. 6 The shrub looks lovely. 7 A sword is no ornament to ladies. 8 They are timid. 9 Are they timid? 10 Which boys are timid? 11 The knife is sharp. 12 Bring me a sharp knife. 13 Good men are happy. 14 The fruit is delicious. 15 The teacher is angry. 16 This is a good lesson. 17 The whole lesson is bad. 18 Why is that bad? 19 The mango is sweet. 20 This is a sweet mango. 21 Is that mango sweet? 22 Which mango is sweet?

LESSON XXXVIII.

अम *m.* pains.

शांत *a.* patient.

संगती *f.* company.

सर्व *a.* all.

साजणें *v. n.* to become.

साधारण *a.* common.

बरा *a.* good.

साव *a.* honest.

सुरेख *a.* pretty.

सुसर *m. f.* a crocodile.

हितकारक *a.* wholesome.

हिरा *m.* a diamond.

हुशार *a.* clever.

भाऊ *m.* brother.

१ मला सर्व ठाऊक आहे. २ ही प्रार्थना आहे. ३ हें भूषण तुम्हांस साजतें. ४ ही तरवार तुला बक्षीस करतो. ५ काशीबाई एक विधवा आहे. ६ तिळ दोन मुळें आहेत. ७ आईस मोरु अधिक आवडतो. ८ ती रूपानें साधारण, पण गुणांनी उत्कृष्ट आहे. ९ आई प्रीतीनें मुके घेते. १० तो हिरा सुंदर आहे. ११ गोवळकोंढ्यास सुंदर हिरे असतात. १२ मी चोर नव्हे, साव आहे. २३ मी जाणतो, तूं लुच्चा नाहीस. १४ उल्हासी सैन्य शत्रु बराबर लढतें. १५ ताजें अन्न मनुष्यास हितकर होय. १६ कितीएक लोकांना सारी व कितीएकांना गोडी मासळी आवडते. १७ सुसर मोठा प्राणी असतो. १८ भिन्ने लोक भुतांना शेताशी वाढ्या ठेवतात. १९ ताजें रक्त पातळ असतें. २० तो न्हावी लुच्चा आहे. २१ तो घरघनी मातबर आहे.

1 The pearl is good. 2 Some plantains are red. 3 That cotton is clean. 4 The fish is dry. 5 It is a diamond. 6 The horses are young. 7 They are merciful. 8 Ruby is a jewel. 9 She takes great pains. 10 You read fresh books. 11 I eat delicious food. 12 She carves wood. 13 The ignorant mother beats the innocent child. 14 There is God. 15 These are good mangoes. 16 The pit is not deep. 17 The flour is not black. 18 He gives me a different book. 19 The stone is not large. 20 Milk is not water. 21 The law is not wholesome. 22 Ignorant men cut the lovely shrub. 23 The Hindus quench thirst with pure water. 24 Keep company with good men. 25 That is a shallow river. 26 He is a fool. 27 The lamb is pretty. 28 That is a weak child. 29 She is a bold woman. 30 This is a sharp knife. 31 Which is the cleverer servant? 32 Who is angry with you? 33 The patient judge is impartial. 34 Several old men are ignorant.

LESSON XXXIX.

ABLATIVE, GENITIVE, LOCATIVE, AND VOCATIVE CASES.*

Terminations.

Ablative : ऊन from, or हून than, from.

Genitive Singular : चा *m.* of.

Locative : ई in.

Vocative case of a noun is its crude form, but नो is added to form the plural.

Post-positions.

Ablative : पासून, जवळून from ; पेक्षां than.

Locative : आंत, मध्ये, in.

Vocative particles अरे, रे, अगा, गा *m. n.* ओ! अगे, गे, अगो, गो *f.* ओ!

1st Personal Pronoun.

Singular.

Ablative. मजहून, than me.

Genitive. माझा, of me.

Locative. माझ्यांत, in me.

Plural.

आझाहून, than us.

आमचा, of us.

आझांत, in us.

* See Appendix, Note 2.

2nd Personal Pronoun.

Singular.

Plural.

Ablative.	तुजहून, than you.	तुझाहून, than you.
Genitive.	तुझा, of thee.	तुमचा, of you.
Locative.	तुझ्यांत, in thee.	तुझांत, in you.

1. The Reflexive Pronoun **आपण** is not changed in the first three cases. The form of the Genitive is **आपला**, and **आपणा** is its crude form in the other cases; it is regularly declined otherwise. As a Personal Pronoun it is either first or second person dignified.

2. The Ablative case denotes the relation of separation as well as comparison; and the object with which some other object is compared is always put in this case with **हून** or **पेक्षा**; as:—**तो माझ्याहून** or **पेक्षा उंच आहे**, He is taller than I.

3. The Genitive case shows the relation of origin or possession, and it is always used like an Adjective in **आ**, and is modified so as to agree with the noun governing it, in number and gender; as:—**रामाचा घोडा**, Rama's horse; **लांकडाची खुर्ची**, a wooden chair; **आपलीं मुळें**, our children, &c.

4. The Locative case indicates the relation of place; as:—**त्याच्या घरीं**, at his house.

5. It is the post-positions that are, in general, used for making up the forms of the Ablative and Locative cases.

LESSON XL.

अंमल *m.* rule.

अवस्था *f.* state.

आभारी *a.* thankful.

उद्योगी *a.* industrious.

उपयुक्त *a.* useful.

ऋणी *a.* indebted.

एक *a.* one.

करडू *m.* a kid.

कल्पना *f.* invention.

कारण *m.* cause.

खाली *p. p.* under, below.

गति *f.* course.

गहाण *m.* a pledge.

घड्याळ *m.* a clock, a watch.

प्रकार *m.* a sort.

शाळा *f.* a school.

चलणें *v. m.* to walk; to begin a journey.

१ भाङ्गी तिच्या अमलांत आहों. २ त्यांची अवस्था चांगली आहे. ३ मी तुमचा आभारी आहे. ४ उद्योगी लोक श्रीमान असतात. ५ तुझी उपयुक्त पुस्तकें वाचा. ६ आम्ही तुमचे ऋणी आहों. ७ त्या वाईट पुस्तकाचें काय करतोस ? ८ त्याख एक चांगलें पुस्तक दे. ९ कोकराहून काडूं सुरेख दिसते. १० ती उपयुक्त कल्पना आहे. ११ त्याचें कारण काय ? १२ वर्गांत विष्णु माझ्या खाली असतो. १३ हा मुलगा आपली पुस्तकें गहाण टाकतो. १४ घड्याळें कशाची गति दाखवितात ? १५ तिचा अंमल आझावर आहे. १६ ते चांगल्या अवस्थेंत आहेत. १७ श्रीमान लोक उद्योगी असतात काय ? १८ चला आपण जातो. १९ आझाला तुझी चांगली काठी दे.

1 We are thankful to God for his pure water. 2 Under a good rule the people are industrious. 3 There are many useful things in his house. 4 We are indebted to him for this kid. 5 Clocks and watches are useful to industrious men. 6 This is a useful invention. 7 That is a wholesome medicine for children of all sorts. 8 He reads his book. 9 She sews her bodice. 10 The children go to school with their books. 11 That pretty lamb belongs to me. 12 He goes home with his father. 13 My father is in the house. 14 I go to his house. 15 My children come from school with my servant. 16 Men are bolder than women. 17 Your son is cleverer than mine. 18 This is the cleverest boy of them all. 19 They are thankful to him for his good gifts. 20 Your house is older than his.

LESSON XLI.

जखम *f.* a wound.

जग *n.* the world.

जगू *m.* name of a boy.

जवळ *p. p.* near.

जीव *m.* life.

तर *conj.* then.

तीस *a.* thirty.

तुरुंग *m.* a prison.

रागीट *a.* passionate.

उदार *a.* generous.

दया *f.* mercy.

दाखविणें *v. a.* to mark.

दीनवाणा *a.* pitiable.

दुःख *n.* woe.

दुखरा *a.* sore.

दुसरा *a.* other.

देणें *n.* a debt.

दोन्ही *a.* both.

धर्म *m.* a religion.

ममता *f.* love.

१ त्याच्या पायांला वार्डट जखम आहे. २ या जगांत देण्याहून अधिक वार्डट कांहीं नाही. ३ जगू एका गरीब विधवेचा मुलगा आहे. ४ त्याचा जीव त्याला अधिक नाही. ५ तर त्याच्या जिवावर तुझी उदार कां? ६ या तीस मुलांतून एका हुशार मुलाला हे बक्षीस द्या. ७ लुचे लोक तुरुंगांत जातात. ८ चांगल्या लोकांना दया येते. ९ जगांतील सर्व घड्याळें वेळ दाखवितात पण आझी पहातो? १० तूं दीनवाण्या स्थितीत कां आहेस? ११ दुसऱ्याच्या दुःखानें कांहीं लोक आपण दुःख करतात. १२ माझा पाय दुखरा आहे. १३ मी त्याचे बारा रुपये देणें आहे. १४ मजकरितां एक दुसरा शिक्षक पहा. १५ आमचे पंतोजी रागीट आहेत पण त्यांना दया येते. १६ माझी जखम बरी आहे. १७ जगू चांगला मुलगा आहे पण हुशार नाही. १८ आझी त्या विधवेच्या घरीं जातो. १९ तीस मनुष्यें हे खळगे एक दिवसांत खणतात. २० आमच्या दोन चाकरांचीं मुलें शाळेत शिकतात.

1 There are good and bad people in the world. 2 Jagu is the brother of Kâshi. 3 What do you do near the door? 4 There are thirty boys in my class. 5 The man thinks his life useful. 6 Then that is a bad book. 7 Schools are for good children and prisons for the bad. 8 She shows mercy to her servants. 9 He is in a pitiable state. 10 His eyes are sore. 11 Give me some other book. 12 I pay my debt. 13 One of my eyes is sore. 14 Then you see with the other. 15 The Judge shows mercy to these thirty men. 16 There is no mercy in him. 17 There are many good people in this prison. 18 Bad people eat two meals in this world. 19 Bad people take the life of poor animals. 20 The state of that poor man is more pitiable than that of a dog. 21 My brother is good to me.

LESSON XLII.

नवरा *m.* husband.

नांव *n.* a name. [habits.

निर्व्यसनी *a.* free from bad

नेणें *v. a.* to lead; to carry.

न्याय *m.* justice.

पातक *n.* a sin.

पोट *n.* belly.

प्रामाणिक *a.* true, fair.

बद्दल *p. p.* instead of.

भगवंत *m.* God.

भला *a.* honest.

भाषा *f.* a language.

१ दोन्ही पुस्तकें माझी मुलगी वाचते. २ सर्व धर्मांत चांगले लोक असतात. ३ तिच्या नवऱ्याचा भाऊ हुशार मुलगा आहे. ४ तिच्या नवऱ्याचें नांव सदाशिव. ५ त्याच्या घरांत निर्व्यसनी मनुष्य पुष्कळ आहेत. ६ तूं मला आपल्या शाळेंत नेतोस का? ७ लोकांचा न्याय राजा करतो. ८ ह्या वाईट पातकाला वक्षीस काय? ९ रुप्यापेक्षां निर्मळ सोनें चांगलें दिसतें. ११ गरीब लोक आपल्या पोरांच्या पोटास काय घालतात? ११ कोणत्या प्रकारचा द्राड मुलगा आहे हा? १२ प्रामाणिक निर्व्यसनी असतात. १३ त्याच्याबद्दल मी तुला एक चांगलें पुस्तक देतो. १४ भगवंताची प्रार्थना कर. १५ हें मल्या माणसाचें जग नव्हे. १६ तुला किती चांगल्या भाषा येतात? १७ मुलांची आईवर ममता असते. १८ त्याहून अधिक आईची ममता मुलांवर असते. १९ माझ्या दुसऱ्या पायानें मी हीनवाणी किती आहे? २० चल मी तुमच्या नव्या घरीं येतो. २१ न्यायाधीश चोरांना तुरुंगांत घालतो. २१ तो मज्जहून गोड बोलतो.

1 Both of his sons are clever. 2 What religion do you belong to? 3 He is the husband of Kashi. 4 What is his name? 5 Her husband is free from bad habits. 6 The good boy leads the old woman to her house. 7 The poor get justice under a good king. 8 My servant is a better man than yours. 9 Lamb is the young of a sheep. 10 What sort of man is he? 11 He is an honest man. 12 Give him a good book instead of money. 13 There is one God. 14 Honest men are happy. 15 The mother's love of children is great. 16 He is not at home. 17 What is his religion? 18 What is your father's name? 19 My servant carries my books to school. 20 He is not old but a young man. 21 God is impartial.

LESSON XLIII.

मित्र *m.* a friend.

राणी *f.* a queen.

राहणें *v. n.* to live.

लेंकरूं *n.* a child.

घनस्पती *f.* a herb.

वस्तु *f.* a thing.

विहीर *f.* a well.

उद्योग *m.* work.

शेजार *m.* neighbourhood.

वय *n.* age. [bour.

शेजारीण *f.* a female neigh-

संभाळणें *v. a.* to take care of.

साळी *m.* a weaver.

सूर्य *m.* the Sun.

सोसाऊ *f.* name of a woman.

हो, होय *ad.* yes.

१ तुझा बाप आहे? २ ते मला ठाऊक नाही. ३ तूं कोणाजवळ राहतोस? ४ मी शेजारीण सोसाऊजवळ राहतों. ५ सोसाऊ मला आवडते. ६ पण यांत माझी आई आहे. ७ ती मला माझे जिवाहून आवडते. ८ मुला! तूं मजबरोबर घरी चल. ९ मी तिचे जवळ बोलतों. १० ते त्यास विचारितात. ११ लेंकरा! तुझें नांव काय? माझ्या दीनबाण्या मुला! १२ लोक मला जग झणतात. १३ मुला! तूं मला त्या तुझे सोसाऊजवळ नेतोस? १४ हो, चल. १५ ही माझी दुसरी आई. १६ सोसाऊ! याची आईबापे कोण आहेत व त्यांची काय अवस्था आहे? १७ त्या मुलाचा बाप साळी आहे. १८ त्याचें घर माझे शेजारी आहे. १९ तो मोठा भला, निव्वयंसनी, उद्योगी व प्रामाणिक आहे. २० तीस वर्षांचे आंत त्याचें वय आहे. २१ मी तुला तुरुंगांत घालितों. २२ मी त्याचे देण्याबद्दल आपलें घर गहाण ठेवितें. २३ पोटच्या पोरामार्णें या मुलावर माझी ममता.* २४ एक तूं संमाळ आणि एक मजपाशीं दे २५. त्याविषयी मी भगवंताची सर्व प्रकारें ऋणी आहे. २६ आमच्या शेजारी एक प्रामाणिक साळी आहे. २७ मी हरीच्या घरी जातों, तूं येतोस का? २८ तिची अवस्था वाईट आहे.

1. He goes home. 2 They come from Poona. 3 Govind-rao's horse is lame. 4 The sun's course marks the time of day. 5 She gives her book to my friend. 6 Clocks are a useful invention. 7 Rāmā reads that book in his school. 8 The cat's leg is sore. 9 There is a wound in his† arm. 10 The carpenter makes chairs, tables, and many other things. 11 Under the rule of ‡ Queen Victoria, there is justice and mercy. 12 Sin is the cause of much woe. 13 A kid is the young of a goat. 14 God is good to all. 15 The cat is in the well. 16 That ox is his. 17 His son is cleverer than Govind. 18 Herbs are useful to men. 19 There is a picture in his book. 20 She goes from home to school in her carriage. 21 I tell that to my husband. 22 My kind neighbour! take good care of my children. 23 I am thankful to you. 24 I take both of these children to my house. 25 India is a country. 26 There are many languages and religions in the world. 27 We are indebted to the mercy of god for many good things.

* The verb असणें is often omitted.

† See Appendix note 1. ‡ व्हिक्टोरिया राणी.

LESSON XLIV.

ADVERBS. *

1. The Adverb limits or extends the notion of the verb, an adjective or another adverb ; as :—तो अगदी मूर्ख आहे he is quite foolish.

2. The adverb in आ agrees with the subject when the verb is intransitive, and with the uninflected object when the verb is transitive ; as :—ती कागद वांकडा फाडते, she tears the paper in a crooked way ; ती गाणे चांगले गाते, she sings a song well ; ती चांगली नाचते, she dances well.

अगदी *ad.* quite.

अतिशय *ad.* exceedingly.

अद्याप *ad.* yet.

अस्पष्ट *ad.* indistinctly.

असा *ad.* in this way.

आंगणें *n.* a compound.

आज *ad.* to-day.

आजारी *a.* sick, ill. [play.

आठ्यापाठ्या *pl. f.* a kind of

आतां *ad.* now.

आतांशीं *ad.* now-a-days.

अलीकडे *ad.* lately.

आस्वल *n.* a bear.

उठणें *v. n.* to get up.

उन्हाळा *m.* summer.

उबदार *a.* warm.

एकत्र *ad.* together.

कदाचित *ad.* perhaps.

१ ते आंबे अगदीं वाईट आहेत. २ आतांशीं सर्व मुलें आत्र्यापाठ्या खेळतात. ३ तो बैल अतिशय द्राढ आहे. ४ उन्हाळ्यांत लोकांचे उबदार कपडे नसतात. ५ एकदां† मला तें पुस्तक दे. ६ आमच्या चाकरांचीं मुलें आमच्या आंगण्यांत एकत्र खेळतात. ७ तो अगदीं अस्पष्ट बोलतो व वाचतो. ८ अलीकडे मी आजारी आहे. ९ आम्ही आत्र्यापात्र्यांनीं असे खेळतो. १० आतांशीं गांवांत गरीब लोक अतिशय आहेत. ११ अद्याप तूं त्यांचीं मुलें संभाळतोस काय ? १२ अशीं त्यांनां अद्याप कोण संभाळतो ? १३ आज तुझी कोणता धडा लिहिता ? १४ आजारी मनुष्याला अतिशय श्रम चांगले नाहींत. १५ एक उत्कृष्ट आंबा आपल्या वृद्ध आईला आज दे. १६ आतां तूं काय करतोस ? १७ आतांशीं आम्ही एक नवें पुस्तक शिकतो. १८ अलीकडे तुझी शाळेंत जाता का ? १९ आस्वलांचीं पोरें कशीं दिसतात ? २० आझीं सहानां उठतो.

* See Appendix Note 6.

† Adverbs of frequency are formed by adding दां to numerals ; as, एकदां once, दोनदां twice, पुष्कळां many times.

२१ तू काय उद्योग करतोस ? २२ पुण्यास आतांशीं उन्हाळा कसा आहे ?
२३ मला एकदां एक गोष्ट सांगा. २४ या जगांत चांगले लोक एकदां जेवतात
पण चाईट लोक दोनदां जेवतात.

1 You are quite young. 2 He is yet a boy. 3 Your good boy speaks indistinctly. 4 Why do you lead your dog in this way? 5 Which boys play in our compound nowadays? 6 Take my servant with you to your house today. 7 Is your mother ill to-day? 8 Do you give me that book now? 9 Now-a-days I take that medicine. 10 We get good milk lately. 11 The bear eats the flesh of smaller animals. 12 The children of the village get up and play together in summer. 13 What work do you do now-a-days? 14 Who wears warm clothes in summer? 15 I and my father do that work together. 16 We send our family with all our servants to Poona once in summer. 17 Perhaps she is the sister of the husband of my daughter. 18 The children of the village are quite innocent. 19 The children of our landlord do their lessons with a teacher lately. 20 The people now-a-days drink water of wells. 21 Mangoes are not wholesome for sick persons.

LESSON XLV.

काम *n.* work, transaction.

कांहीं *a.* some.

कुरतुडणारा *a.* gnawing.

केवळ *ad.* merely.

कोठें *ad.* where.

कचित् *ad.* seldom.

खबरदार *a.* strong.

खरा *a.* true.

खरोखर *ad.* truly.

गुंडाळणें *v. a.* to wrap.

चरबी *f.* fat. [certainty.

च *ad.* an affix expressing

चहार्णें *v. a.* to like.

चूक *a.* wrong.

जमणें *v. n.* to gather.

जवळ *p. p.* near.

जलद *ad.* fast. [where.

जिकडे तिकडे *ad.* every-

तबियती *a.* capricious.

वर्ग *m.* an order, a class.

१ आमचा चाकर तुमच्या मुलांना अद्याप चांगला चहातो. २ या उद्यो-
गाहून दुसरा कोणता उद्योग तुला चांगला दिसतो ? ३ तो पुण्याहून येतो आणि
हे काम करतो. ४ कांहीं कुरतुडणारे प्राणी दाढ नसतात. ५ आतांशीं ते
आपल्या चाकरांना कोठें दुःख देतात ? ६ ब्राह्मणांत अगदीं कचित् प्रामाणिक

भसतात. ७ नाही, ही भगदी केवळ छोटी गोष्ट आहे. ८ सर्व लोकांत लुचे लोक आहेतच. ९ ह्या घराला खबरदारच दरवाजे घाला. १० खरी माणसें देवाला खरोखर आवडतात. ११ खेळ्यांमध्ये लोक आपली डोक्यां जुन्या घोतरांनी गुंडाळतात. १२ पुष्कळ लोक जनावरांची चरबी चांगल्या तुपाबरोबर खातात. १३ तुमच्यापेक्षां तो मला अधिक चहातो. १४ आमच्या घरीं आतांशीं माणसें पुष्कळ जमतात. १५ आईजवळ पोथी आतांशीं वाचतो. १६ बैलांपेक्षां घोडे जल्द चालतात. १७ आतांशीं गरीब लोक जिकडे तिकडे भीक मागतात. १८ तरी त्यांस भन्न नाहीच. १९ श्रीमंत लोकांचीं मुळे क्वचित् तवियती नसतात.

1 Some people only get work in summer. 2 On what purpose do you go to Poona. 3 Some women now a days do the work of men. 4 The mouse is a gnawing mischievous animal. 5 He merely goes to school and comes. 6 Where do you live with your children? 7 They seldom go to temples. 8 The crocodile is an exceedingly strong fish in fresh water. 9 Is the story of the crocodile and the elephant true? 10 Truly I tell you. 11 I am not the man. 12 You seldom wrap your books in cloth. 13 They bring the fat of animals instead of oil. 14 I like honest girls more than the clever ones. 15 You are wrong in your work. 16 Gather some flowers of the garden and give them to his sick mother. 17 The tiger runs faster than a horse. 18 The people get good water everywhere in villages. 19 The bears are capricious animals. 20 They are true friends of honest men. 21 The children gather together in our compound and play now-a-days together.

LESSON XLVI.

ताप *m.* fever.

तास *m.* an hour.

तेलफट *a.* oily.

तोंड *n.* mouth, face.

दरवाजा *m.* a door, a gate.

दुकान *n.* a shop.

दुष्ट *a.* surly.

नेहमीं *ad.* always.

परसूं *n.* a rear compound.

प्रकृति *f.* health.

प्रसंग *m.* an occasion.

प्रत्येक *a.* every. [son.

पावसाळा *m.* the rainy sea-

पुन्हा *ad.* again.

देश *m.* a country.

नळ *m.* a pipe.

निरुपद्रवी *a.* innocent.

पिंगट *a.* brown.

पुढें *ad.* before, afterwards.

फणस *m.* the jack.

१ ते पाप करतात. २ आझी दररोज एक तास खेळतो. ३ ती तेलकड वस्तू नाही; ती तू हातांत घे आणि जा. ४ तोंडानें बोलतोस एक व हातानें लिहितोस एक. ५ तो दरवाज्यांत कोण आहे? ६ त्याच्या दुकानाचे दरवाजे अगदी लहान आहेत. ७ दुष्ट चाकर राजाच्या दरवाज्यावर चांगला नाही. ८ ह्या देशांत गरीब लोक पुष्कळ आहेत. ९ अलीकडे पाण्याचे नळ शहरांत आणतात. १० तुमच्या गांवांत निरुपद्रवी लोक पुष्कळ नाहीत. ११ त्यांचे मुलगे नेहमी आपल्या बागेत एक तास खेळतात. १२ आमचें परसू तुमच्या परसवापेक्षां मोठें आहे पण त्यांत दगड पुष्कळ आहेत. १३ अलीकड माझी प्रकृति चांगली आहे पण आमच्या मुलांची चांगली नाही. १४ त्याच्यावर हा आजचा मोठाच प्रसंग आहे. १५ प्रत्येक मनुष्य पावसाळ्यांत छत्री घेतो का? १६ कोकणांत फणस पुष्कळ आहेत. १७ तेथें गरीब लोक फणसांवर पुष्कळ दिवस रहातात. १८ कठीण घडे पुन्हा पुन्हा वाच. १९ तुम्हा धाकटा भाऊ तुझ्यापुढें जातो!

1 Shut the gate of the garden. 2 The door of your shop is smaller than the gate of our garden. 3 The mouth of that river is deep. 4 The servant of the lady is surly. 5 The people of this country are innocent. 6 Our pipe seldom stops. 7 He always comes to me. 8 There is a well in his compound. 9 The health of my sister is good but that of her child is not good. 10 It is an occasion for you. 11 Show me every book. 12 Every boy is a child but every child is not a boy. 23 In the rainy season we live at Thana. 14 Many shrubs grow everywhere in the rainy season. 15 He comes to me again and again for that book. 16 Some bears are brown. 17 I like the brown colour. 18 He stands before me. 19 There is a river near our house. 20 It is seldom dry even in summer. 21 In summer we live more in Bombay than in Poona.

LESSON XLVII.

फार *ad.* much, very.

बरा *ad.* good, well.

बहुतकरून *ad.* generally.

मोलवान् *a.* valuable.

मोजनें *ad.* wantonly.

लक्ष *n.* attention.

बाहेर *ad.* outside. [among.

मध्ये *p. p.* in, between,

मागे *ad.* behind.

मानवी *a.* human.

मात्र *ad.* only.

मुद्दाम *ad.* purposely.

मोठ्याने *ad.* loudly.

लागणे *v. n.* to touch.

लांबी *f.* length.

लौकर *f.* fur.

(लौकर) *ad.* early. [thing.

व्यर्थ *ad.* in vain, for no-

वडील *m.* father, an elder.

वेठ *f.* forced labour.

१ आज तू केव्हां जातोस? २ आतां जातो, पहा. ३ तू आपला घडा नेहमी पेनाने कां लिहितोस? ४ तू नंतर गुरूशीं शालेंत काय करतोस? ५ रोज नळाचें पाणी आमचेकडे रात्रीं येतें. ६ तो अद्याप तोंडांतून वाईट शब्द काढतो. ७ घरामागे परसांत विहिरीजवळ फणसाचें झाड आहे. ८ तीं सर्व मुलें शालेच्या बाहेर एकत्र जमतात आणि बहुतकरून आश्यापाश्यानीं खेळतात. ९ उन्हाळ्यांत मात्र मला फार तहान लागते. १० पावसाळ्यांत आमच्या आंगण्यामध्ये पाणी फार जमतें. ११ त्या दुकानांत नेहमीं एक बोलतात. १२ मी तापानें फार आजारी आहे. १३ त्याला आतांशीं काय होतें? १४ आमच्या परसावांत एक बैल रोज येतो आणि झाडें झुडपें मोडतो. १५ ते हाडानें खबरदार खरे. १६ तो रामापेक्षां जलद वाचतो. १७ ते मुलगे मौजेनें त्या गरीब मनुष्यावर आपला कुत्रा सोडतात. १८ हे मुलगे मात्र वर्गामध्ये आपल्या घड्याकडे लक्ष देतात. १९ आमच्या घराची लांबी पंचशीस हात आहे, तुमच्याची किती आहे? २० तें काम तुला चांगलें येतें.

1 The lad sits near the door. 2 He does his lessons again. 3 There is a book here. 4 Is your mother well now? 5 I am before you. 6 You are behind my brother. 7 Thou writest thy lesson in this way. 8 They keep their pens well. 9 The children play together. 10 Perhaps I am wrong. 11 It is so. 12 We ask merely one thing. 13 You read in vain. 14 You read indistinctly. 15 Her mother is very ill. 16 He is quite blind. 17 I tell you a story now. 18 I always go to school with my brother. 19 My father seldom speaks to me on such occasions. 20 Every man likes his village the best. 21 The hare belongs to the order of gnawing animals. 22 Its flesh is an article of food in England. 23 This kind of bear is very valuable to the people of cold countries. 24 They wrap themselves up in his warm fur and make gloves and caps of it. 25 They eat his flesh. 26 They melt his fat.

- 27 My brother learns his lessons outside the house.
 28 The black bear of America is smaller than the brown.
 29 In this way men reckon an hour or any other length of time. 30 Where do you stay? 31 The book is between the table and the door. 32 Why do you kill innocent creatures wantonly?

LESSON XLVIII.

वरता *ad.* above.

वस्तु *f.* an article.

वृद्धापकाळ *m.* old age.

वांकडा *a.* crooked.

वितळविणे *v. a.* to melt.

शब्द *m.* a word.

शिवाय *p. p.* without.

सकाळ *f.* morning.

सदां *ad.* daily.

स्पष्ट *a.* clear.

सर्वत्र *ad.* everywhere.

ससा *m.* a hare.

स्वतांचा *a.* own.

स्वभाव *m.* nature.

स्वभावतः *ad.* by nature.

हातमोजा *m.* a glove.

मांत *p. p.* in, into.

भादळणे *v. a.* to dash.

- १ तुमच्या वर्गात मुलें फार बोलतात. २ हे पागोटें तुला बरें दिसतें.
 ३ बहुतकरून तो या घेळीं देवळांत जातो. ४ उन्हाळ्यांत घराच्या बाहेर
 आझीं निजतो. ५ कामघंटांत मी बाप भाऊ एक मानतो. ६ आज देवळामध्यें
 काय आहे? ७ दोन डोळ्यांच्या मध्यें काय असतें? ८ त्या पुस्तकामध्यें
 तुझी पोथी आहेच आहे. ९ माझ्या मार्गे पुष्कळ कामे आहेत. १० मानर्षी
 प्राण्याला दोनच पाय असतात. ११ ती त्याला दूध मात्र पाजित्ये. १२ ते
 त्या गाईला मुद्दाम येथें बांधतात. १३ त्याच्या वस्तु त्याला मोलवानच आहेत.
 १४ गरीब लोकांचीं मुलें सकाळीं लीकर उठतात आणि उद्योगास लागतात.
 १५ तो मुलगा आपला घडा स्पष्ट, जल्द व मोठ्यानें वाचतो. १६ बरें, पाहूं
 तर सरें काय काम आहे; तुझी सदां कांहीं घेठ आहेच. १७ बाबा! ही
 झुडुपांवर लीकर कोण ठेवतें? १८ आझीं समुद्रावर दररोज (लीकर) जातो.
 १९ त्याच्याशीं ध्यर्थ कां बोलतोस? तो वेडा आहे. २० आमच्या वडिलांची
 प्रकृति अलीकडे बरी आहे, पण त्यांच्या वृद्धापकाळाकडे लक्ष या.

1 In the rainy season much water gathers behind our house. 2 There is a world above. 3 He generally goes to the country with his brother. 4 In summer people of Bombay generally sleep outside their houses. 5 The brown bear is by nature surly and capricious. 6 Human nature is

every where the same. 7 Your son is the tallest of all his good friends. 8 Among these papers, there is his book. 9 Her umbrella is behind the table. 10 I come here only for my friend. 11 We dig these pits purposely here. 12 Generally the ignorant people speak too loudly. 13 My book is more valuable to me than all your gold and silver. 14 Children generally kill innocent animals wantonly. 15 Who pays (gives) more attention to the boys of his class than to his children? 16 The length of this table is four yards. 17 The fur of the animals is very useful to men and women. 18 My father gets up very early. 19 I send my children to school but in vain. 20 In vain you ask for money from me. 21 I get this book for nothing.

LESSON XLIX.

THE PAST TENSE.*

Termination.

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
1st.	$\left\{ \begin{array}{l} m. \text{ लों.} \\ f. \text{ लें or ल्यें.} \\ n. \text{ लें.} \end{array} \right.$	लों.
2nd.	$\left\{ \begin{array}{l} m. \text{ लास.} \\ f. \text{ लीस.} \\ n. \text{ लेंस.} \end{array} \right.$	लां. (लांत, लेत). लां. (ल्यात). लां. (लीत).
3rd.	$\left\{ \begin{array}{l} m. \text{ ला.} \\ f. \text{ ली.} \\ n. \text{ लें.} \end{array} \right.$	m. ले. f. ल्या. n. लीं.

असणे To be.

Past Tense.

Singular.

1st **होतों** *m.* **होतें** or **त्यें** *f.* **तें** *n.*

2nd **होतास** *m.* **होतीस** *f.* **होतेंस** *n.*

3rd **होता** *m.* **होती** *f.* **होतें** *n.*

* See Appendix Note 5.

Plural.

1st **होतों.**2nd **होतां होतेत n. होल्यात f. होतीत.**3rd **होते m. होत्या f. होतीं n.**

When the transitive verb is used in the Past Tense it agrees with the uninflected object, but if the object be inflected it is put in the 3rd Person Neuter Singular. The doer is always put in the Instrumental Case, as :—**त्याने आपला धडा लिहिला**, he wrote his lesson. **वाघाने गाईला धरले**, the tiger caught the cow. Intransitive verb agrees with the doer as in present. (See lesson IX).

N. B.—The Transitive verb not unfrequently agrees with inflected objects, as :—**बाषाने गोदीला काठीने मारली.**

आयुष्य n. life.**एकुलता a. only.****कडक a. hot, severe.****कळणे v. n. to be known.****कसा ad. how.****किनारा m. a coast.****कोन m. a corner.****खाऊ m. sweetmeat.****खिडकी f. a window.****गंगाभागीरथी f. an appellation for a widow.****गेला a. gone, last.****घालविणे v. a. to pass.****घुबड n. an owl.****चूक f. a mistake.****झांकणे v. a. to throw.****टेंकडी f. a hill.****जोडा m. a pair.**

१ आमचे चाकर त्यावेळीं घरांत होते. २ त्या चाकराने ते पुस्तक माझ्या-पुढे आदळले. ३ त्यांनीं दगड फेंकले आणि सर्व पक्षी मारले. ४ त्यानें सर्व आयुष्य वाईट कामांत गमावले. ५ रामा त्याचा एकुलता एक मुलगा होता. ६ गेल्या वर्षी फार कडक उन्हाळा पडला. ७ ती गोष्ट आम्हांला केव्हांच कळली. ८ लहान खिडकींतून चोर कसा दिसला? ९ आमच्या किनार्यावर गेल्यासालीं पुष्कळ गलबते फुटली. १० त्या खोलीच्या कोनांत ओल होते. ११ लोकांचीं मुलें आपल्याकडे बसलीं; त्यांनां कांहीं खाऊ दे. १२ खोलीमध्ये उन पडले आणि तूं निजलास? १३ खिडकीमध्ये पक्षी बसले, त्यांना तांदूळ घाल. १४ गंगाभागीरथी काशीताईला तुमचे नमस्कार पांचले. १५ ह्या सणाचे दिवस तुम्ही मुंबईतच घालविले कां? १६ गेल्या रात्री घुबड

मी पाहिलें. १७ काल मी एक मोठी घुस पाहिली. १८ काल रात्री मी दुधाचे पांच पेले झोकले. १९ काल मी आपला जोडा त्या टेंकरीवरून फेंकला. २० घुबडें रात्री दिसतात.

1 The bear entered the school quietly. 2 One ship dashed against the other and both broke away. 3 The dog barked but did not bite them. 4 He was the only son of his father. 5 The two hares ran into the garden. 6 The story is known to all. 7 How severe was the cold of that winter? 8 The ship reached the coast before the steamer. 9 The children ate much sweetmeat and fell sick. 10 His coat was in the corner of the room. 11 My children ate much sweetmeat and had been sick for three days. 12 The windows of your room were large and the thief broke one of them. 13 My brother reached Poona in four days. 14 They passed the whole summer with us in Bombay. 15 The children saw an owl on the tree and ran into the house. 16 How many mistakes did you see in that lesson? 17 The thieves threw large stones at us and ran away behind the hill. 18 We reached the hill and saw them every where. 19 They brought for me a pair of *dhotars* from Poona but did not ask for money. 20 I had fed him with food and clothing in vain for three or four days.

LESSON L.

तेव्हां *ad.* then.

दूर *ad.* away.

नंतर *ad.* afterwards.

नामांकित *a.* noted.

परंतु *conj.* but.

बारीक *a.* slender.

पाहिल्याने *ad.* first. [day.

प्रहर *m.* one eighth of a

पाऊस *m.* rain.

पाठविणे *v. a.* to send.

पुरता *a.* complete.

पोकळ *a.* hollow.

बाहुली *f.* a doll.

भांडणे *v. n.* to quarrel.

मराठा *m.* an inhabitant
of Mahārāshtra.

मागून *p. p.* from behind.

मधमाशी *f.* a bee.

मावळा *m.* an inhabitant
of the region along
the eastern side of the
Sahyādri Range.

पर्यंत *p. p.* till. [Wālmiki.

रामायण *n.* the epic of

१ त्यावेळीं मी घरांत नव्हतो. २ तें फूल कोमजलें परंतु अजून त्यापासून सुख होतें. ३ नंतर त्यानीं एक रुपया मोडला. ४ सर्वच नामांकित पुरुष सुखी नसतात. ५ परंतु त्याच्याशीं तूं ही गोष्ट बोललास का? ६ ही गोष्ट मी त्याजवळ बोललों व ती त्यानें ऐकली. ७ त्यानें मला पहिल्यानें हीच गोष्ट विचारली. ८ रामायण फार मोठा ग्रंथ आहे. ९ काल एक प्रहर पाऊस पडला. १० आपल्याला मी काल पांच उत्तम आंबे पाठविले. ११ तो त्याच्यापार्शी पुरता ग्रंथ नव्हता. १२ त्या पोकळ झाडांत पक्ष्यांनीं घरे बांधलीं. १३ बारीक पायांचीं जनावरे जलद धांवतात. १४ माझ्या बहिणीची बाहुली कोणी फोडली? १५ काल तूं माझ्याशीं भांडलास, आतां मी तुझी कोणी नव्हे. १६ मराठे लोकांच्या मागून इंग्रज लोक लडले. १७ तेथें मधमाशांनीं एक घाटें बांधलें. १८ मावळे लोक फार गरीब व प्रामाणिक होते. १९ रामायणासारखा मोठा ग्रंथ एक महिन्यांत कोणी वाचला? २० त्याच्या भावाला तूं काय देतोस? २१ हे आंबे कोणी कापले?

1 Where were you then? 2 He was then far away from home upon the yonder hill. 3 Afterwards I reached the school at nine. 4 Last year I saw many noted persons in Bombay. 5 I saw Anni Besant also. 6 I was in Poona till the 20th of December. 7 He ate the sweetmeat first and you the next and I the last. 8 I stopped for three hours in Poona and then reached in two days to Pandharpur. 9 Yet the rain was very heavy all the way. 10 I sent you three books yesterday, did you receive them in time? 11 In the last rainy season I read the complete epic work of Walmiki to my wife and children. 12 Her doll was hollow and it broke in her very way home. 13 The legs of his horse were very slender, was that a good or bad thing? 14 My daughter quarrelled with her brother for a new book. 15 I asked him for the complete work of Walmiki. 16 Is not Rámáyan the work of one man? 17 Your white horse was quite young. 18 His master fed him with food. 19 He spoke to him in many ways. 20 He stopped and looked for some time at a horse.

LESSON LI.

लहान *a.* little, small.
 व्यायाम *m.* exercise.
 शिवाजी *m.* the founder of
 the Maráthá dynasty.

सांडणें *v. a.* to lose.
 सांपडणें *v. n.* to be found.
 सहाय *n.* a help.
 साल *n.* a year.

शेवट *m.* an end. [stand.
समजणे *v. a.* to under-
संध्याकाळ *f. m.* evening.
संपविणे *v. a.* to finish.

स्नायू *m.* a muscle.
स्वस्थ *ad.* quietly.
ही *ad.* even. [of Rāmāyan.
वाल्मिक *m.* the author

१ काय ? इतक्यांत ती तू संपवितीस ? २ सकाळच्या प्रहर दिवसापर्यंत तुला किती वेळ सांपडला ? ३ बरं, आतां तर वेळ पुष्कळ सांपडला ? ४ तू पुढें जा, मी मागून हाच येतो ; समजलास ? ५ एक तास पुन्हा ती स्वस्थ बसली. ६ पुढें कामूनें आपली छडी खिडकीतून बाहेर झोकिली. ७ जाईनें आपली बाहुली कोनांत आदळली. ८ शेवटीं जाई बोलली. ९ चळ, कामू मी तुझा घोडा धरलें. १० त्यानें तें काम चांगलें संपविलें. ११ रामा त्या दिवशीं घरीं होता. १२ शिवाजी मावळे लोकांच्या सहायानें लढला. १३ आझीं गेल्या वर्षीं वाल्मिकीचें रामायण वाचलें. १४ नामांकित आल्फ्रेड राजानें इंग्लंड देशाचें राज्य मिळविलें. १५ त्यानें आपल्या आयुष्याचे कांहीं दिवस मोठ्या सुखांत घालविले. १६ कांहीं वर्षांमागे तिला एक मूल सांपडलें. १७ माझ्या आईनें मला मारिलें. १८ त्याच्या बापाला ही गोष्ट कशी कळली ? १९ मी एकच चूक पाहिली. २० दुकानावर पुष्कळ धोतरजोडे होते परंतु त्यांमध्ये चांगला एकही नव्हता.

1 The lad ran fast to the well and fell. 2 My cat bit the rat. 3 The dog bit them. 4 I saw a dog and six goats. 5 He saw me first. 6 I saw an owl at the well. 7 I saw the ship. 8 I sent it with the man. 9 He arrived in town. 10 She quarrelled with Bapu. 11 The lad fell on the ground. 12 John lost his bird on that hill. 13 Why did you learn your lesson yesterday? 14 The owl sat on the tree. 15 The sun was very hot. 16 The rain fell all night. 17 He broke my stick. 18 The man sat at the school-door. 19 The dog ran away. 20 The ship was near the coast. 21 The ox fell into the well. 22 The bees fed themselves on the flowers. 23 The bones of birds are hollow and thin and all their muscles slender. 24 Willy and Catherine were the only children of widow Burton. 25 Hari read his lesson loudly and well.

MARATHI ENGLISH PRIMER.

PART II.

LESSON I.

IRREGULAR VERBS.

Some verbs undergo a change before the terminations of the past tense are applied to them, and hence they are called Irregular verbs, as :—

2nd Person, Impe. Sing. Past Tense, 3rd Person, Sing., m.

उड <i>v. n.</i> fly.	उडला, उडाला.
उम <i>v. n.</i> cease for a time.	उमला, उमाला.
कर <i>v. a.</i> do.	केला.
खण <i>v. a.</i> dig.	खणला, खटला.
खा <i>v. a.</i> eat.	खाला.
गळ <i>v. n.</i> leak; drop.	गळला, गळाला.
गा <i>v. a.</i> sing.	गाला, गाइला.
घाल <i>v. a.</i> put; lay.	घातला.
घे <i>v. a.</i> take.	घेतला.
जळ <i>v. n.</i> burn.	जळला, जळाला.
जा <i>v. n.</i> go.	गेला.

जरा *ad.* a little.

आधी *ad.* first.

आवाज *m.* voice.

गवत *n.* grass.

पेंढी *f.* bundle of grass.

कोळसा *m.* coal.

धूर *m.* smoke.

पाजणे *v.* to give to drink.

१ त्या झाडावरील सर्व पक्षी उडाले. २ चार तास पाऊस पडला, तो (अतां) कोठें जरा वेळ उमाला. ३ आधीं मी आपला घडा केला आणि (नि) मग आंबा खाला. ४ त्यांनीं विहीर आणखीं खटली, आतां पाणी पुष्कळ लागलें. ५ त्या झाडावरील आंबा सर्व गळला (गळला). ६ तो चांगलें गाला पण त्याचा आवाज वाईट होता. ७ गाईला गवत घातलें का? ८ विकत घेतलें आणि एक पेंढी घातली. ९ माझी काठी येथून कोणी घेतली? १० सर्व कोळसा जळला (जळला) आणि धूर भगदीं गेला.

- 1 The birds flew to the tree. 2 Did you do your lesson ?
 3 Did they dig a well in their field ? 4 He ate his dinner
 and went to his work. 5 You took away my book from
 the table. 6 All the houses in the village are burnt.
 7 My father went to (Punen) Poona yesterday. 8 His
 voice was very sweet. 9 Who put oil in this dirty lamp ?
 10 The children ate much sweet-meat in the morning.

LESSON II.

जीर <i>v. n.</i> soak into.	जिरला, जिराला.
झीज <i>v. n.</i> wear away.	झिजला, झिजाला.
तीड <i>v. n.</i> crack.	तिडला.
दड <i>v. n.</i> lie hid.	दडला, दडाला.
दीप <i>v. n.</i> be dazzled.	दिपला, दिपाला.
दे <i>v. a.</i> give.	दिला.
ध्या <i>v. a.</i> meditate.	ध्याला, ध्याइला. [poetical]
धू <i>v. a.</i> wash.	धुतला.
नीघ <i>v. n.</i> go out.	निघाला.
नीभ <i>v. n.</i> get out of.	निभला, निभाला.
नीव <i>v. n.</i> cool.	निवला, निवालाला.

माजरी <i>f.</i> a female-cat.	अडणें <i>v. n.</i> to stop.
बाटली <i>f.</i> a bottle.	वाडा <i>m.</i> a palace.
सौचला <i>a.</i> pure, holy.	सडणें <i>v. n.</i> to rot.
तोफ <i>f.</i> a gun.	किरण <i>m.</i> a ray.
नीट <i>a.</i> neat.	बिबा <i>n.</i> a black-nut.
भूक <i>f.</i> hunger.	भेद <i>m.</i> difference.

१ पायावर काल बिबा घातला पण आज तो उडाला. २ तोफेच्या
 आवाजानें शेतातील* सर्व पक्षी उडाले. ३ काशीनें यमीची बाहुली नीट केली.

* ल, वा, or ईल added to some case-post-positions turns them into
 adjectives and the nouns or pronouns with such adjectives become adjectives
 themselves, as; आंतला, -तील; कडला, -चा, -डील; शेतांतला, -तील, -कडचा etc.
 The flowers in the garden बागेतील, -तलीं फुले; The way to the house घराचा
 घराचा, -कडील etc. रस्ता. (see second book. Lesson VII.)

४ तिने काठीचा घोडा केला आणि ती निघाली. ५ भास्कर! तू श्लोक केला कारे? नानाने मघांच केला. ६ पोपटाने सर्व पेरू खाल्ला, त्यास कोणी पाणी पाजले का? ७ तू इतका गळ्यास कशाने, तुला भूक का लागली? ८ तुझा भेद गळाला? भेद म्हणजे कायरे गळ्या? ९ ती घाईट गाली. १० काळचा गवई बरे गाला, त्याचा आवाज मधुर आहे. ११ आई, आमच्या माजरीने तीन पोरे घातली; ती सारी पांढरी आहेत. १२ Why did you take my pen? १३ शनवारचा वाढा केव्हा जळाला (जळला)? १४ घोडा कां अडला, पाने कां सडली व भाकर कां जळाली? १५ Suddenly he went into the room. १६ पाणी लौकर जिरले or जिराले, पण तेल? १७ आज १० वर्षांत पायरीचा दगड किती झिजला or झिजला पहा! १८ The boy hid himself in the wood and called out many ugly names. १९ My eyes were dazzled by the rays of the Sun. २० He gave me a piece of bread and a cup of water. २१ माझी आई आंग धुतली, ती सोंवळी आहे, ती आतां देवास निघाली. २२ पाउस फार पडला, पण आमची आई बहुतकरून निभली. २३ भाकर निवली पण चहा निघाला का?

LESSON III.

पळ <i>v. n.</i> flee.	पळाला.
पी <i>v. a.</i> drink.	पियाला, प्याला.
(बघ) <i>v. a.</i> see.	(बघितला.)
वूड <i>v. n.</i> sink.	बुडला, बुडाला.
बूज <i>v. n.</i> start, be filled up.	बुजला, बुजाला.
भी <i>v. n.</i> fear.	भियाला, भ्याला.
भीज <i>v. n.</i> be wetted.	भिजला.
मर <i>v. n.</i> die.	मेलाला.
माग <i>v. a.</i> ask.	मागितला.
मा <i>v. n.</i> be held.	माला, माइला.
मोळ <i>v. n.</i> get; meet.	मिळला, मिळाला.

मण *m.* a maund.
मशाल *f.* a torch

घागर *f.* a pitcher.
अंतःकरण *n.* heart.

तांदूळ *m.* rice.
वाघ *m.* a tiger.

स्वार *m.* a rider.
पिशवी *f.* a bag.

१ हा स्रळगा कोणी पुजविला? २ त्यानें मला माझे नांव विचारलें. ३ इतके तांदूळ त्या भांड्यांत माले? ४ तुला आज चांगलें बक्षीस मिळालें. ५ सर्व मुलें आपापल्या घरीं पळालीं. ६ मी ह्या झाडाखालीं एक काल वाघ (बधितला), तो फार लहान होता. ७ मी सगळा भिजलों. ८ तिनें मला सुकें धोतर दिलें, तें मीं नेसलों. ९ त्या घागरींत सर्व तेल माळें? १० ही गोष्ट त्याच्या पोटांत आजपर्यंत कशी माली? ११ ही काठी मला रस्त्यांत मिळाली. १२ मी दूध पियालों or प्यालों.

1 The cat drank all the milk in the pot. 2 I saw him there. 3 Her heart sank within her. 4 The horse started and the rider fell down and died. 5 This bag held two maunds of rice. 6 My servants filled up all the pits in the yard. 7 He asked for two Ruppees from me. 8 I got this bird on that hill. 9. He saw me first. 10 I drank water.

LESSON IV.

मूर *v. n.* be absorbed.

ह्मण *v. a.* say.

ये *v. n.* come.

लप *v. n.* lie hid.

ले *v. a.* wear. [clothes.]

वीझ *v. n.* be extinguished.

वी *v. a.* bear..

वीर *v. n.* melt.

सांग *v. a.* tell.

हाण *v. a.* slay.

हो *v. n.* be.

मुरला, मुराला.

ह्मणाला, ह्मटला.

आला.

लपला, लपाला.

ल्याला, ल्याइला.

विझला, विझाला.

वियाली, व्याली *f.*

विरला, विराला.

सांगितला.

हाणला, हाटला.

झाला.

रेशमी *a.* silk.

मद्य *n.* wine.

कविता *f.* poetry.

दिवा *m.* a light, a lamp.

दादा *m.* an appellation of the eldest brother.

कढत *a.* hot.

हकिफत *f.* an account.

रोग *m.* a disease. [candy.

साखर [खडी] *f.* sugar-

१ या रोगामुळे आमचा चाकरसुद्धा काल पळाला. २ The calf drank all the water in the big pot and died after two hours. ३ तुझे पुस्तक मी आमच्या पेटांत एकदा बघितले पण तें सांपडलें कोठें? ४ Where did your ship sink? ५ तो मनुष्य पाण्यावर आला पण लागलाच पुन्हां बुडाला. ६ तो तेव्हा फार भ्याला. ७ राजा मला भियाला (भिय्याला), माझी टोपी देतो. ८ कालच्या पावसांत मामा रेशमी आंगरखा सारा भिजला. ९ आपण मेला (नि) आणि जग बुडाला. १० त्यानें मज-पार्शी पुस्तक मागितलें पण तें माझ्याशीं नव्हतें.* ११ सारा मय त्या बाटलींत मावला का? १२ ती लेखणी मला रस्त्यांत मिळाली; ती मी दादाला दिली. १३ He got this lamb on that hill alone. १४ ती श्लोक झणाली पण तिनें श्लोक म्हटला. १५ मी कविता झटली पण मी कविता झणालें not झणाली. १६ बाब आला आणि आमच्या गोठ्यांत लपला or लपाला. १७ इतक्यांत दिवा कशानें विझाला or विझला? आंत तेल नाही का? १८ आमची गाय वियाली, तिचे वासकं सुरेख आहे. १९ कढत दुधांत खडी-साखर विरली or विराली; थंड दुधांतली विराली काय? २० मी त्याला ती हकीकत सांगितली पण ती गोष्ट त्याला आवडली काय? २१ हें झाड, जार्जा! कोणी हाणलें or हाटलें? २२ तो फार खडु झाला आणि हळूच झणाला 'मी.' २३ हें तुला बरें दिसलें काय? नाही. तर मग तुम्ही चूक झाली.

LESSON V.

आगबोट *f.* a steamer.

आंडें *n.* an egg. [turn out.

उतरणें *v. a.* to take down, to

एकंदर *ad.* altogether.

एवढासा *a.* so small.

काढणें *v. a.* to take out.

किंवा *conj.* or.

केर *m.* worthless litter.

कोंवळा *a.* tender.

दंगा *m.* a riot.

गट्टा *m.* a bale.

गवई *m.* a songster.

गाडा *m.* a cart.

चहा *m.* tea.

चुनकळी *f.* burnt and un-
slaked limestone.

टिकणें *v. n.* to last.

जाळी *f.* a shrub.

जास्त *a.* more.

वीणा *m.* the Indian lute.

* The negative particle न prefixed to होता the past tense of असणें changes हो to न्ह as; होतो, नव्हतो, होते नव्हते etc.

१ अलीकडे हिंदुस्थानांत दंगे फार झाले. ते कां बरें? २ विलायतची आगबोट काल आली काय? ३ The hen laid a golden egg on that day only. ४ भास्कर शिंदीवर चढला, त्याला खाली उतर. ५ तो भांबा अगदीं उतरला, त्याचा भातां काय उपयोग? ६ घड्याळाची गोष्ट त्याला विचारलीस आणि त्याचा चेहरा अगदीं उतरला, त्यानेंच चोरलें तें. ७ एका-एकी (विणा) उतरला कशांन? ८ या विण्याचा आवाज मोठा गोड आहे. ९ हा विणा पेटांतून बाहेर कोणी काढला? १० We drink tea or milk in the morning. ११ या खोलीचा केर कोणी काढला? १२ काळच्या पात्रसानें खोलींतलें मीठ एकंदर विरलें. १३ वासरानें कोत्रळें गवत मात्र खाल्लें. १४ Yesterday we brought five carts of grass bales from Tháná. १५ आमच्या गुरूजींनीं आम्हांला एक चांगली गोष्ट सांगितली. १६ त्या सावकारानें गरीब रोग्यांकरितां एक घागरभर चहा इस्पितळांत पाठविला. १७ The songster sang well but had no good voice. १८ त्या अविचारी राजानें चुनकळी विरविळी आणि त्या चाक्रास पाजली. १९ धास्तीनें रोगी पेन्नांतून लपले काय? २० इस्पित-ळामध्यें बहुत रोगी मेले. २१ त्यानें पाटीवर चित्रें काढिलें व तीं बरीं आलीं.

LESSON VI.

तसा *a.* like that.

तो *ad.* while.

भिकारी *m.* a beggar.

पक्का *a.* perfect. [Poona.

पुणेकर *m.* an inhabitant of

पाडा *m.* a male calf.

पुरुषार्थ *m.* manliness.

पैज *f.* a bet, a wager.

पैरा *m.* a day labourer.

भटक्या *a.* wandering.

भात *m.* paddy. [nothing.

फुकट *a.* gratis; for

मग *ad.* then.

महला *m.* district.

१ एकोपेक्षां अधिक ससे त्या जाळींत होते. २ The rice was very good? ३ I want more rice like that. ४ Dádá gave me the book and extinguished the lamp. ५ What did you do then. ६ आमचा पाडा बुजाला आणि त्याच्या आंगावर गेला. ७ तूं तरी पक्का पुणेकर आहेस. ८ त्याला तूं फसविलें, यांत काय पुरुषार्थ केला? ९ मी पेजेनें दूध प्यालों व मागून आजारी पडलों. १० हरीनें हें पुस्तक मला फुकट दिलें. ११ मी त्याच्याशीं इतका फुकट भांडलों, त्यानेंच उत्तर बरें होतें. १२ त्या कामांत तुमची सर्व मेहनत फुकट गेली; त्यानें तें घर दुसऱ्यालाच विकलें. १३ पैऱ्यानां मजुरी भात दिलें, पण तें त्यांना आवडलें

कोठें? १४ पहिल्यादिवशीं एक मणभर भात भिकाऱ्यांना वांटलें. १५ कोणत्या मोहल्यांत काल दंगा झाला? १६ एकंदर लोक शहरांतून बाहेरगांवीं गेले. १७ आज शळेंत मुलें फार थोडीं कां आलीं बरें? दंग्यामुलें? १८ Where did the other boy go? You were two, were you not? १९ Where did you get this book? in my cupboard? २० शिपायाच्या हातून चोर कसा पळाला? २१ त्यानें उत्तर दिलें खरें पण तें चुकलें.

LESSON VII.

1 When a transitive verb in an English sentence has an intransitive verb with or without a noun as its equivalent in Marathi, its subject is put in the dative case and its object takes the place of the subject in Marathi as:—to like आवडणें; to feel, to think वाटणें; to remember आठवणें; to recollect स्मरणें.

I like her मला ती आवडते.

I feel happy मला सुख वाटतें.

I think so मला असें वाटतें.

He remembers it त्याला तें आठवतें.

Do you recollect it? तें तुला स्मरतें का?

2 If the subject and the object bear to each other the relation of the possessor and the possessed, the former takes the genitive as:—to have जवळ असणें.

I have a pen मजजवळ लेखणी आहे, or मला लेखणी आहे, or माझी लेखणी आहे. The dative case in such sentences marks the importance or necessity of the possessed.

3 The object assumes the genitive in case it stands in that relation with the noun which may accompany the intransitive verb in the equivalent as:—to suspect संशय येणें, to owe देणें असणें, to cost किंमत पडणें, to want गरज असणें.

I suspect him मला त्याचा संशय येतो.

I owe him two Rs. मला त्याचे दोन रुपये देणें आहे.

The chair cost me 4 Rs. मला त्या खुर्चीचे चार रुपये पडले.

She wants your help तिला तुझ्या मदतीची गरज आहे.

Note:—When such verbs have transitive equivalents, the subject undergoes no such change; as:—to like चहानें.

I like her मी तिला चहातों. Man thinks मनुष्य विचार करतो.

माल *m.* goods.

मिठाई *f.* sweetmeat.

एकदम *ad.* at once.

रगड *ad.* plentifully.

बाज *f.* a cot.

रुजणें *v.n.* to shoot [a grain.]

लादणें *v. a.* to load.

लागलाच *ad.* instantly.

घरात *f.* a procession.

सून *f.* a daughter-in-law.

सोमवार *m.* Monday. [ty.]

आयासानें *ad.* with difficul-

१ आमचा गढी पुण्याहून काल संध्याकाळी निघाला आणि आज संध्याकाळी तीस कोस घरी आला. २ शेजारच्या घरी एका पाहुण्याने चोरी केली आणि पळाला, त्याला पोलिसाने लागलाच रस्त्यावर पकडला. ३ सर्व मुलांनी दोन दोन कविता झटल्या पण मी तीन झटल्या. ४ पावसाचे सर्व पाणी दोन तासांत जमीनीत जिरले or मुरले. ५ तुमची बाज* कशाने तिडली? ६ घर बांधले खरे पण ते एक पावसाळा टिकले; आता ते निभले. ७ हे भात भिजले व रुजले, ते कोणी पाहिले नाही; चाकर घातले शेता, (नि) आणि घर भरले केरा. ८ दिवस भरला आणि पैरा उडाला. ९ पक्षी अगोदरच उडाला; तू त्याला मारतोस काय? १० ससा जाळीमागे दडाला; तो कुत्र्यांनी बाहेर काढला. ११ भाऊ! तुम्ही उठताना? तुमचा चहा निवाला. १२ चुनकळी काल थंड पाण्यांत टाकली पण ती चांगली विरली. १३ पाउस उभाला, आता मी जातो; एवढी घाई कां करतोस? १४ आगबोटीतून पोर पाण्यांत पडले; ते लागलेच बुडाले आणि तळास गेले. १५ सगळा आंघा गळाला (गळ्ळा). आता काय उतरतोस? १६ काल मुसलमान महल्यांत सात घरे जळाली (जळ्ळी), आग लौकर विझाली, तरी गरीब लोक फार मेले. १७ आज दोन वर्षांत घागर किती झिजली पहा. १८ काल आमच्या गाढी-पुढे वरातीच्या मशाली आल्या आणि आमचा घोडा दिपाला or दिपला व बुजाला. १९ शेजारचा हरी परवां गेला, तो आता (अत्ता) आला; अलिकडे तो पक्का भटक्या झाला. २० तो काशीकर गवई आमच्या येथे परवां बरे गेला. २१ ते पोते एवढेसे दिसले पण त्यांत एक मण तांदूळ मावले. २२ आई! दादा आला आणि त्याने आंणच सारे दूध घेतले आणि प्याला. २३ काल मुलींना मार बसला, पण आज त्या तोंड धुतल्या आणि शाळेत गेल्या.

२४ आवाज निघाला तों पक्षी भ्याले आणि उडाले. २५ गाय व्याली, तिला पाडा झाला. २६ सून नव्हती तों ल्यालें आणि पोर नव्हतें तों खालें. २७ गोविंदानें ही लेखणी मला फुकट दिली. २८ आज मी हत्ती (बधितला.) २९ गुरूजीनीं आम्हांला आज एक गोष्ट सांगितली. ३० सर्व शेतकऱ्यांनीं आपापल्या शेतांत विहीरी खटल्या. ३१ हें कोंबळें झाड कोणी हांटलें ? ३२ दिव्यांत जास्त तेल घातलेंस. ३३ त्यानें पैजेनें मिठाई खा, खा, खाही, पण तसें केलें आणि मेला किंवा आजारी पडला; त्यांत पुरुषार्थ काय ?

1 The bird laid six eggs. 2 I went to town. 3 Govind set out from Poona in the morning. 4 The ship got out of the rocks yesterday. 5 The rain fell all the night and the goods are all wet. 6 I gave him the plantain. 7 The other day, rain ceased for a time only. 8 The house leaked plentifully. 9 My horse started at the carts loaded with the bales of cotton. 10 My brother came to Bombay on Monday last and became ill. 11 She sang well last night. 12 His servant took two rupees from me. 13 The cat drank all the milk. 14 The mother washed the dirty hands of her children and took* them to church. 15 He gave his book to his sister. 16 I saw the dog after the rat. 17 She told the same story to her husband. 18 Your servant put some more oil in that lamp. 19 Her daughter did this work well. 20 The cat died at once. 21 The children ate much sweetmeat thist morning. 22 Who did this for you? 23 He asked me altogether three questions. 24 He loaded the horse with goods.

LESSON VIII.

COMPOUND VERBS.

1. The idea which is expressed by a single verb in English has to be, or is idiomatically often expressed by a verb with a noun, an adjective, an adverb, or with a post-position; as, काम करणें, to work; नीट करणें, to mend; जवळ असणें, to have; मोडून टाकणें, to break off.

* To take नेणें. v. a. † आज सकाळीं.

2. The object of a Transitive verb, which has a verb and a noun as its equivalent in Marathi, is put in the Dative case if the idea expressed by the verb with a noun be that of *giving* or analogous to it; in the Genitive, if the idea be that of *doing*; and in the Locative, if the idea be that of *placing*; as, he paid me, त्याने मला पगार दिला; he honoured him, त्याने त्याचा मान राखला; do you believe me? * तूं माझ्यावर विश्वास ठेवतोस ?

अधिकार *m.* authority.
 अमल m करणे *v. a.* to rule.
 दुष्काळ *m.* a famine.
 कल्याण *n.* well-being.
 आज्ञा/पाळणे *v. a.* to obey.
 इंग्रजी *a.* English. [to stun.
 कानठाळे *m. pl.* बसविणे *v. a.*
 उडी/मारणे *v. a.* to jump.
 उपजीवन n करणे *v. a.* to
 maintain oneself.

उपयोग m करणे *v. a.* to use.
 एकापर्की *ad.* suddenly.
 कठीण *a.* difficult. [thank.
 आभार m मानणे *v. a.* to
 कारभारी *m.* a minister.
 कोस *m.* two miles. [scold.
 खरडपट्टी/काढणे *v. a.* to
 खून m करणे *v. a.* to murder.
 खोटे a बोलणे *v. a.* to lie.
 गरज f भसणे *v. n.* to want.

१ त्याने त्या लोकांवर आपला कडक अधिकार दाखविला. २ बडोद्यास अद्याप गायकवाड सरकार अंमल करतात. ३ इंग्रज लोक थोड्या कामाबद्दल आभार मानतात. ४ फार आयासाने तूं हें पुस्तक मिळविलेस, पण तें वाचलेंस का ? ५ आम्ही देवाची व वडिलांची आज्ञा पाळतो. ६ इंग्रजी भाषा आम्हांला फार कठीण जाते. ७ तूं त्या टेवलावर उडी मारलीस ? ८ ते लोक आपले उपजीवन कसे करतात ? ९ तें पुस्तक तूं आणलेस पण अद्याप त्याचा एकदांती उपयोग केलास का ? १० त्या मनुष्याला ताप आला आणि एका-एकी दोन तीन दिवसांत तो मेलाल. ११ वैयांचे यावर काहीं चालले नाही ! १२ तो घडा मुलांना थोडा कठीण गेला. १३ आईनें मुलाच्या कल्याणा-करितां भ्रम घेतले. १४ शिवाजीनें आठ कारभारी ठेविले आणि राज्य चालविलें. १५ त्याप्रसंगीं तो राजा चार कोस पळाला. १६ पंतोजीनीं त्या मुलाची चांगली खरडपट्टी काढली, पण त्याचा काहीं उपयोग नाही.

* As the English verbs admit of certain prepositions after them, so Marathi verbs require their objects in particular cases only, and that can be better learned in the course of study than by definite rules.

१७ गावांत चोरांनीं पुष्कळ लोकांचे खून केले. १८ हा मुलगा फार खोटें बोलतो. १९ मला एका चाकराची गरज आहे. २० भामण्या चाकरानें माईला गन्त घातलें, पण बैलाला घातलें नाहीं.

घाई *f.* haste. [surprise. तिरस्कार *m* करणें *v. a.* to despise, to hate.
 घाला *m* घालणें *v. a.* to
 तोच *a.* the same. [pains. चांडाल *m.* a heartless man.
 तसदी *f* घेणें *v. a.* to take त्याग *m* करणें *v. a.* to
 चढणें *v. n.* to climb. abandon.

1 The English people rule over many nations. 2 He thanked me for that. 3. Obey the Queen and all in authority under her. 4 They took him up out of the well with great difficulty. 5 They obeyed their master in school. 6 The English people were honest at that time. 7 The biggest boy jumped out of the window and informed the village. 8 Many animals maintain themselves upon grass only. 9 You wrote this lesson in haste. 10 Shivaji surprised the enemy at the foot of the hill. 11 The dog ran after the cat and it climbed upon the nearest tree. 12 The heartless rich man showed no* mercy to the poor. 13 They took great pains for me at that time. 14 He did not abandon the work in his hand at his offer. 15 They did not despise him for his mischievous ways. 16 I did not use your pen. 17 But you did use my ink, did you not? 18 Suddenly he stopped and looked for some time at a horse on the other side of the street. 19 That was really a difficult lesson for those boys. 20 The king fought hard for the well-being of his people. 21 The gun stunned me and I did not hear the speaker. 22 Nana was a wise minister under the Peshvas. 23 That village was two miles away from Poona. 24 My master scolded his servants daily. 25 The thief also murdered the child in that house. 26 He wants a cap. 27 No, no you lie. 28 The whole grass in the village was green in that month. 29 He obeyed me for his well-being.

* For all negative particles, the Marathi equivalent is नाहीं and it being a verb must go with the principal verb, as, he showed no mercy त्यानें दया दाखविली नाहीं. He did not do it त्यानें ते केलें नाहीं.

LESSON IX.

धार्मिक *a.* pious.

कोश *m.* a dictionary.

दुःखभोगणें *v. a.* to suffer.

भाग *m.* a part.

दोषलावणें *v. a.* to censure, to blame.

परत^{ad}येणें *v. n.* to return.

लक्ष्यⁿ देणें *v. a.* to mind.

धनगर *m.* a shepherd.

नाहाक *ad.* unjustly.

नांगी/ मारणें *v. a.* to sting.

निर्दयपणा *m.* heartlessness.

निर्भयपणा *m.* fearlessness.

नीट^{ad}करणें *v. a.* to mend.

१ मुलें घाईनें घावलीं आणि पडलीं. २ चोरांनीं त्याच्या घरावर रात्री घाला घातला. ३ माणसें डोंगर चढतात आणि झाडावर कोण चढतात. ४ त्या चांडाळाचें तोंड तरी कोण पहातो ? ५ या कामांत आपण आमच्याकरितां पार तसदी घेतली. ६ त्याचा मुलगा मेळा आणि त्यानें आपल्या घरादाराचा त्याग केला ; यांत आश्चर्य तें कोणतें ? ७ अहो, त्यानें सर्वांचाच तिरस्कार केला मग घरादाराचासा काय ? ८ त्याच मनुष्याला पुन्हां काम सांगा. ९ शत्रुशीं हत्तीपेक्षां तोकांचा अधिक उपयोग होतो. १० दुष्काळामध्ये गरीब लोक अधिक दुःखें भोगतात. ११ लोक दुष्काळाला अधिक भितात, का रोगाला ? १२ दुसऱ्याला दोष लावणें कठीण का आपण स्वतां काम करणें कठीण ? १३ धनगर मेंढरें पाळतात व रानांत रहातात. १४ तोच धार्मिक मनुष्य गरीब लोकांना काळजीनें औषध देतो. १५ चांडाळ धार्मिक लोकांचा तिरस्कारच करतो. १६ त्या लोकांनीं त्या धार्मिक स्त्रीचा तिरस्कार केला व तिचा नाहाक त्याग केला. १७ या विचवानें बरेच माणसांनां नांगी मारली व आपण त्यास मारला. १८ मग आपण निर्दयपणा करतो काय ? १९ त्याचा निर्दयपणा त्याचेचकडे परत येतो. २० तुझी लेखणी मीं एकदां नीट करतो तूं आतां परत करतोस का ? २१ दुसऱ्याचे वाईट शब्द तुजकडे येतात ? २२ आपले वाईट शब्द आपल्याकडे परत येतात.

1 The same boy wrote this lesson on the same day. 2 The invention of guns worked a great change in the world. 3 He suffered much in the famine. 4 They censured him for his mischievous ways. 5 The pious gentleman blamed the shepherd for his fault. 6 You censure me unjustly. 7 The scorpions sting any animal about them. 8 That was a good reward for his heartlessness. 16 My clerk mends the pens well for me. 17 Her

father returned from Poona yesterday at night. 18 The Police surprised the thief at the house of his companion. 19 Before the invention of gun-powder, they fought with elephants and camels on their side. 20 The goats jump from this to that rock quickly and eat the sweet grass on the hills. 21 It is difficult to jump from that window. •

LESSON X.

पंत † <i>a.</i> Mr. [and sisters.	महिना <i>m.</i> a month. [road.
बहीणभावंडे <i>n. pl.</i> brothers	भररस्ता <i>m.</i> well frequented
प्रजा <i>f.</i> a subject.	मदत/करणे <i>v. a.</i> to help.
प्रवास <i>m.</i> करणे <i>v. a.</i> to travel.	ममता/करणे <i>v. a.</i> to love.
प्रीति/करणे <i>v. a.</i> to love.	मामलेदार <i>m.</i> a revenue and
बंद <i>a.</i> करणे <i>v. a.</i> to shut.	magisterial officer.
बाजीराव <i>m.</i> Bājirāv.	रक्षण <i>m.</i> करणे <i>v. a.</i> to save.
बायको <i>f.</i> a wife.	राज्य <i>n.</i> a kingdom. [cart.
बेडूक <i>m.</i> a frog.	बैलांची गाडी <i>f.</i> a bullock-

१ राजा प्रजेचें कल्याण इच्छितो काय? २ कृष्णाजीपंत काल पुण्यास बैलांच्या गाडींतून गेले. ३ या दिवसांत बैलांच्या गाडींतून हे लोक कसा प्रवास करितात? ४ बाजिरावाच्या राज्यांत प्रजा कशी सुखी होती आणि आतां कशी सुखी आहे बरे? ५ बायको मुलांचें प्रथम रक्षण कर आणि मग गरीबांची ममता कर. ६ बेडूक किडे खातात; ते गवत खातात काय? ७ धनगराच्या बायकोने त्या राजाची खरडपट्टी काढली. ८ एक महिनाभर तुझी आमच्या घरी रहा. ९ माझ्या घराचा एक भाग मी विकला व दुसरा मजकडे आहे. १० लोकांच्या कामाकडे तूं लक्ष कां देतोस? ११ तुमचा होतो खेळ पण बेडकांचा जातो जीव. १२ मामलेदारानें त्या चोरास पकडलें व कडक शिक्षा दिली. १३ तो प्रामाणिक मनुष्य काल आमच्या घरी आला आणि आजच मुंबईस गेला. १४ चोरांनीं तुमच्याघरावर दोन महिन्यापुर्वी घाला घातला पण आज त्यांना पोलीसांनीं पकडलें. १५ त्या कामांत आझीं मामलेदारालाच दोष देतो. १६ त्याच कामांत तुझीं मामलेदारास दोष दिला. १७ त्या धनगराचाच त्या कामांत अपराध. १८ त्याच्या बायकोला ती गोष्ट मुलांचे माहित नाहीं. १९ तुमच्याच घरांत उंदीर मरतात, का तुमच्या घरांतच उंदीर मरतात? २० त्या वेळीं लोकांनीं राणीला चांगला मान दिला

†: This is affixed to the names of laymen.

४ तिच्या चांगुलपणाची स्तुति गाहली. २१ या पुस्तकांत धडे फार मोठे आहेत काय ? २२ कांही दिवसांनी पंतोजीने आपल्या विद्यार्थ्यांच्या हाती कोय दिला. २३ तेणेकरून त्यांस शब्दांची माहिती अधिक झाली.

1 Mr. Haripant loves the children of his brother like his own. 2 Everybody loves an honest man. 3 The brothers and sisters travelled out of Poona on the same day. 5 We shut the doors of our room at night. 5 A day is a part of a month. 6 Bájiráv helped his subjects generally. 7 His wife carved wood and maintained herself and her children. 5 Mind your own bussiness. 9 The Mamaledar helped the poor people in the village. 10 The people saved the Mamaledar from the mischievous elephant. 11 The whole is greater than its part. 12 The cruel man hated his wife and abandoned her on the road. 13 At that time the mischievous people threw stones at the Mamaledar. 14 The honest king abandoned his kingdom but kept his word. 15 I want a pen and a piece of paper. 16 Kind persons help the poor. 17 The poor people love their kind landlord. 18 Queen is the wife of a king. 19 We saw the same person yesterday at this place. 20 Suddenly he heard a dreadful sound.

LESSON XI.

लोकखंडी रस्ता *m.*, a railway.
 व्यर्थ *ad.* दवडणें *v. a.*, to waste.
 विनाकारण *ad.*, without cause.
 विरामचिन्ह *n.*, a stop. [plain.
 विवरण *n.* करणें *v. a.*, to ex-
 शरण *ad.* जाणें *v. n.*, to submit.
 शहर *n.*, a city, a town.
 शिरच्छेद *m.* करणें *v. a.*, to
 शिष्य *m.*, a pupil. [behead.
 सत्पुरुष *m.*, a good man.

सरकार *n.*, a Government.
 संरक्षण *n.* करणें *v. a.*, to pro-
 tect well. [Harischandra.
 हरिश्चंद्र *m.*, name of a king,
 सांठा *m.* करणें *v. a.*, to store.
 सात *a.*, seven. [one's word.
 वचन *n.* पाळणें *v. a.*, to keep
 साधन *n.*, means. [believe.
 विश्वास *m.* ठेवणें *v. a.*, to
 स्तुति *f.* करणें *v. a.*, to praise.

१ मी त्याचे आभार मानिले. २ त्याने त्या कामांत मला दोष लावला
 ३ कारभार्यांनी गोविंदपंताची मजपाशा फार स्तुति केली. ४ इंग्रजसरकार

दुष्काळांत आपल्या प्रजेवें चांगलें संरक्षण करतें ? ५ बाजीराव सात महिन्यांनी मालकम् साहेबास शरण गेले. ६ त्या वेळीं लोकांनी त्या सत्पुरुषास नाहाक दोष लावला. ७ तो द्वाड मुलगा एका आंब्याकरितां मोठ्या घाईनें हाडावर चडला आणि पडला. ८ बहीणमात्रंदांवर नेहमों प्रीति करा, त्यांत तुमचें कल्याण आहे. ९ मूर्ख लोक भुतांवर विश्वास ठेवतात ? १० आझी आपल्या आईबापांवर प्रीति करतो. ११ आलफ्रेडनें फ्रेंच लोकांवर एकाएकी रात्रीस घाला घातला. १२ आपण मजकरितां विनाकारण तसदी घेतां. १३ त्या धनगराच्या बायकोनें आलफ्रेडची निर्भयपणें खरडपट्टी काढली. १४ शत्रुकडीळ लोकांनीं शहरांतील बायकामुलांचा निर्भयपणें शिरच्छेद केला. १५ त्या दुष्ट चांढाळांनीं त्या गरीब सत्पुरुषांचा भररस्त्यांत खून केला. १६ साक्रेटिसानें आपल्या शिष्यांना सर्व कठिण गोष्टींचें विवरण केलें. १७ अशा प्रसंगां मामलेशारानें आपल्या अधिकाराचा चांगला उपयोग केला. १८ आपल्या आईबापांची आज्ञा पाळा व त्यांवर ममता करा. १९ हरिश्चंद्र राजा मोठा धार्मिक व प्रामाणिक होता ; त्यानें राज्याचा त्याग केला व आपलें वचन पाळलें. २० मला त्या पुस्तकाची गरज आहे.

1 He mended my pen well. 2 I have a good book. 3 Sin is bad; I hate it. 4 Good men help the poor. 5 My servant shut the shop and returned home. 6 The boy had his slate. 7 The gun stuns me. 8 The ox lives on grass. 9 The frogs jumped into the lake. 10 A fool lies and a good man speaks the truth. 11 Good children obey their master and do their lessons. 12 A good scholar minds his stops. 13 The bees stung those wicked boys. 14 The ants store up food; they are not idle. 15 He did not work, and now suffers for it. 16 By means of railway, we travel very quickly. 17 We travel twenty or thirty kos in one hour on a railway. 18 In a bullock-cart, we hardly travel two kos in the same time. 19 Save money and use it well. 20 You wasted your time in school. 21 The English Queen ruled over many countries in all parts of the world.

LESSON XII.

ANOMALOUS VERBS.

These Transitive verbs, like the Intransitive, agree, in the past tense, with their uninflected subject.

परीक्षा <i>f.</i> an examination.	नंबर <i>m.</i> a number.
उतरणें to pass.	झोंबणें* to seize; lay hold of violently.
ओकणें to vomit.	
खेळणें to play.	डसणें* to bite. [waist,
चावणें to bite.	नेसणें to gird round the
चुकणें to miss.	थुंकणें to spit.
जेवणें to take meals.	पढणें to study. [cover.
समजणें to understand.	पांघरणें to clothe, to

१ गेल्या वर्षी तुमचा मुलगा परिक्षा उतरला ना ? २ होय, त्याची परिक्षा गुदस्ता उतरली. ३ गेल्या आजारांतून तुमचा मुलगा एकदा उतरला, बरें झालें. ४ आई ! यमी दूधच भोकली ; तिला काहीं औषध पाज. ५ काल तिनें औषधसुद्धां भोकलें. ६ मी एकदां गोविंदापजीबराबर बुद्धिबळें खेळलों व त्यांच्यावर प्यादी केली. ७ तुमचा विठु आमच्या काशीला चावला. ८ तीं दोघें पोरटो सारखीच आहेत ; काशीनें काल विठुला चावलें. ९ हरिनें गुळांतली मुंगी चावली. १० तो डोंगळा, पहा, मुंगीला चावला. ११ मी कविता चुकलों आणि माझा नंबर खाली गेला. १२ तूं काल रस्ता चुकलास आणि वाळुकेश्वरी गेलास. १३ अरे, तूं काल जेवणाला कसा चुकलास ? १४ भात मागितलास पण सारा जेवलासां का ? १५ गोविंदा, तूं माझ्या चित्राला झोंबलास कां बरें ? तें आतां फाटलें ना हें ! १६ त्या लंगव्या भिक्क्याला शेजाऱ्याचा कुत्रा डसला. बाबा ! १७ गोघे ! तूं काल काय नेसलीस ; साडी का परकर ? १८ दादा सुपारी थुंकला, किंवा दादानें सुपारी थुंकली ? हीं दोन्ही वाक्यें बरोबर आहेत. १९ तो तुझी गोष्ट समजला, अथवा त्याला तुझी गोष्ट समजली. २० या दोन वाक्यांत चारिक भेद आहे. २१ नारायण पुष्कळ पोथ्या पढला, पण त्याची सारी पुस्तकी विद्या आहे. २२ अलि-कडील मुलांनीं गाढामर पुस्तकें पढलीं, पण त्यांची विद्या पुस्तकांतच राहली. २३ तो शालजोडी पांघरला, व त्यानें शालजोडी पांघरली ; यांत काय फरक ?

* These take the object in the dative case only.

† जेवणें is transitively used in case of भात only ; पिणें is used in case of any drinkable and when any thing is eaten with the help of teeth खाणें is the proper word.

LESSON XIII.

भुलणें,* to become infatu-
 मुकणें,* to lose. [ated with.
 विसरणें, to forget.
 विसंबणें, to lose sight of.
 कलाल *m.* a vendor of
 liquors.
 हसणें *v.* *n.* to laugh, to
 ridicule.

शिकणें, to learn.
 शिकरणें, to blow the nose.
 जन्ना *f.* a fair. [remember.
 स्मरणें, to think upon, to
 अधम *a.* vile, *n.* vile.
 शिवलीशी *a.* (a covert term
 for) menstruous.
 शिवणें,* to touch.

१ तिला भुललास आणि पैशाला मुकलास. २ खऱ्यांचा मुलगा
 तळ्यांत गेला आणि जिवाला मुकला. ३ मी आपलें पुस्तक शाळेंत विसरलों
 व तें गमावलें. ४ मनी तें गाणें आपल्या आईपाशीं एका दिवसांत शिकलीं.
 ५ नाना तिसरें पुस्तक शिकला, पण तें त्याला येतें का? ६ परंतु तुमचा
 चाकर जत्रेच्या गर्दीमध्ये मुलांना विसंबला का? ७ आकानें नाक शिकरलें
 का? बाबा मी शिकरलों, माझे पहा स्वच्छ आहे. ८ मी तुझ्या पिशवीला
 शिवलों तरी का? ९ अरे, तूं त्यावेळीं आपल्या घचनाला तरी स्मरलास का?
 मग असें कां बोलतोस? १० कलालाच्या दुकानीं दूध पियालास? ११ ही
 गोष्ट अद्याप तूं कोणाजवळ बोललास का? १२ नारायणानें एकच श्लोक
 म्हटला पण त्याला सर्व लोक हंसले. १३ अरे, अधमा! तुझी आई तुला व्यर्थ
 वियाली. १४ तूं बाघाला भितोस का मला भितोस? बघ, मलाच
 भियालास. १५ आज श्लोक शिकला आणि (नि) उद्यां विसरला, काय उपयोग?
 १६ आईनें माझा आंगरखा शिवला. १७ आई माझ्या आंगरख्याला शिवली.
 १८ तूं आज शाळेंत उशीरां कां आलास? माझी आई शिवलीशी आहे.

LESSON XIV.

एकटा *a.* alone.
 अडाणी *a.* inexpert, rude.
 अर्थ *m.* meaning.
 अरण्य *n.* a forest.
 एकादशी *f.* the eleventh
 day of a fortnight of a
 lunar month.

काका *m.* a paternal uncle.
 कोणी *a.* some one. [man.
 काशिनाथ *m.* name of a
 खंदक *m.* a ditch.
 गिरणी *f.* a mill.
 गोदी *f.* name of a girl.
 अवल *f.* beginning.

घराणे *n.* a dynasty.

एवढा *a.* so much.

प्रवासी *m.* a traveller.

उशिरां *ad.* late.

कविता *f.* a verse.

घोंटाळा *m.* confusion.

ठार *ad.* quite.

मीठ *n.* salt.

तर मग *ad.* then.

तिसरा* *a.* third.

1 Formerly ignorant people believed in witches. 2 The Hindus were rude among the Europeans; such was the case with the Europeans too. 3 What meaning did you put upon his sentence. 4 A traveller missed his way in a forest on the banks of the Ganges and found himself alone at night. 5 एकादशीच्या घरीं शिवात्र. 6 एवढ्या वस्तीं तूं कां भाळास? 7 I learnt the verse yesterday in the presence of my paternal uncle. 8 Some one took away my inkstand from the table. 9 Kashinath played Ravana on the stage a week ago. 10 A serpent bit a man in the mill near that ditch. 11 Godi ate simple rice with salt only. 12 She has made all a confusion in her work. 13 The serpent was killed on the spot. 14 Then who was the third man with you? 15 Rāma Shāstri was the noted Chief Justice of his time. 16 Akabar was the best king of the Mogal dynasty. 17 Did he go to school alone? 18 So much rice was quite sufficient for me for the morning meal. 19 The serpent was quite dead at a stroke of his walking staff.

LESSON XV.

तेथच्या तेथें *ad.* then and पाहुणा *m.* a guest.

थोरला *a.* great. [there. प्राण *m.* life.

धडाका *m.* a shock. पूर्वज *m.* an ancestor.

राज्य *n.* करणे *v. a.* to reign. पूर्णपणें *ad.* perfectly.

* The Cardinal numerals take वा to form the Ordinals, except the first four numbers, as, पांच (five)+वा=पांचवा (fifth); from एकुणिस (nineteen) onwards the Cardinals shorten the penultimate ई and lengthen their final vowel before taking the वा; as, एकुणिसावा (nineteenth). The first four Ordinal forms are:—पहिल (first) *m.*; दुसरा (second); *m.*; तिसरा (third) *m.*; चौथा (fourth) *m.*

नाटकगृह *n.* a theatre.

पडसें *n.* cold.

परवां *ad.* the other day.

पाठ *ad.* करणें *v. a.* to learn
by heart.

पाटील *m.* a village officer.

पेशवा *m.* Peshwa.

पोहरा *m.* a bucket.

मूर्च्छा *f.* येणें *v. a.* to faint.

बंदीवान *m.* a prisoner.

बुद्धि *f.* intellect.

भित्रेपणा *m.* cowardice.

- 1 Alexander the great conquered the whole world.
 2 William Rufus died of the shock. 3 How did you forget
 your number in the class to-day. 4 We talked over the
 subject in the theatre but came to no conclusion.
 5 Theatre was not the proper place for that purpose.
 6 All the while I slept at night in the current of the
 wind and caught cold. 7 The other day some boys
 fainted in the *mandap* of the Matriculation Examination.
 8 At noon, on one of the hot days of summer, a European
 traveller alighted from his horse near the cottage of a Patil
 and asked for some water. 9 The Patil gave him some
 cool water and a lump of sugar and a seat under his shed.
 10 The children of the village officer learnt many English
 words from their guest. 11 He entertained them with
 funny stories. 12 Many Hindus showed more respect towards
 life at that time than some of the Europeans. 13 The
 ancestors of the Hindus and those of many European
 nations were the same at some ancient date. 14 Each
 boy held his musket perfectly like a soldier and away
 they marched—one, two—one, two. 15 They caught the
 thief then and there. 16 The women of the village drew
 water from wells by means of buckets for the guests.
 17 The Patil at once made him a prisoner. 18 Some of
 the prisoners ran away from the prison but the sepoys
 arrested them soon after. 19 The cowardice of the man at
 the gate gave the whole city into the hands of the enemy.
 २० हरीन आपली बुद्धि व्यर्थ घालविली; तो काळेजात काही शिकला का?
 २१ लहानपणी तुमच्या मुलाची बुद्धि तीक्ष्ण होती, आठ दिवसांत त्यानें हें
 पुस्तक तयार केले. 22 George the third of England reigned
 for more than fifty years. 23 Balaji was a good Peshava.

LESSON XVI.

मळविणें <i>v. a.</i> to make dirty.	सभा <i>f.</i> a meeting.
मुक्त <i>a.</i> करणें <i>v. a.</i> to release.	समूह <i>m.</i> a collection.
मुळें <i>p. p.</i> on account of.	संहिता <i>f.</i> the Vedas.
रडणें <i>v. n.</i> to cry. [Vishnu.	साधा <i>a.</i> plain.
राम <i>m.</i> an incarnation of	सिद्धांत <i>m.</i> a theorem.
रे <i>int.</i> a particle of address.	सौंदर्य <i>n.</i> beauty.
व्यवहारिक <i>a.</i> worldly.	हवालदार <i>m.</i> a police
व्याकुळ <i>a.</i> overcome by.	officer.
शबरी <i>f.</i> name of a woman.	अखेर <i>f.</i> an end.
शहाणा <i>a.</i> wise.	ज्ञान <i>n.</i> knowledge.

१ धडाक्याबराबर तो रक्त ओकळ आणि व्याकुळ पडला. २ हरी माझ्या पुस्तकाला झोवला आणि मग तें मी सोडलें. ३ रामचंद्र दोन्ही कविता चुकला, त्याला नंबर वर कसा दिला ? ४ तुमचा पाहुणा अडाणीच दिसतो, तो अवलपासून अखेरपर्यंत भात जेवला. ५ पाटलाचा कुत्रा काळ एका मनुष्याच्या पायांला इसला, त्याला हवालदारानें ठार मारलें (मारला). ६ तूं खेळला भुललास आणि मुलाला विसंबलास पण केवढा घोंटाळा हा ! ७ माझी बहीण तिसरें पुस्तक दोन वर्षांमागें बाबाजवळ शिकली. ८ गोदी बाळाला शिवली, झणून तो रडतो. ९ सन १८१८ त पेशव्यांचें घराणें बाजीरावाच्या मित्रेपणामुळें अकस्मात् राज्यास मुक्तलें. १० गिरणोंतील पुष्कळ मनुष्ये अविचारामुळें तेथच्या तेथेंच प्राणास मुक्तलीं. ११ तो श्लोकाचा अर्थ समजला पण तो श्लोक शिकला नाहीं. १२ तो तें त्या वेळीं स्मरला, पण करतो काय, पडला एकटा. १३ थोरले बाजीराव आपल्या पूर्वजांस स्मरले आणि शत्रूकडील बंदीवान त्यांनीं मुक्त केले. १४ तूं जेवलास ? होय. काय जेवलास ? १५ तें मी विसरलों. १६ तर मग तूं बुद्धीचा खंदक आहेस रे. १७ आमचा मुलगा काल परीक्षा उतरला म्हणून का आज अधीक शहाणा ? १८ कोणरे हा खेळ खेळला ? हें काम सद्दुचें दिसतें. १९ शबरीनें बोरें चावलीं आणि थुंकिलीं, तीं रामाला अधिकच आवडलीं. २० तो मला चावला तर मी त्याला मारलें. २१ आई ! आई ! काशी औषध थुंकली, तिला पुन्हा दुसरें पाज. २२ तुमचे काका नवें धोतर नेसले व आमच्या घरी लप्यास आले. २३ हरी माझें धोतर नेसला आणि तें त्यानें भगदीं मळविलें. २४ नारायण संहिता पडला खरा तरी त्याचें व्यवहारिक ज्ञान वाढलें का ? २५ एवढा मोठा गृहस्थ सार्धेंच धोतर पांघरला आणि सभेस आला, तरी त्याला कोणी हंसला

का पहा ! २६ बाळ नाक शिकरला व रक्त पडले; त्याच्या डोक्यावर पाणी घाल.

1 He vomited the milk. 2 The dog laid hold of the child. 3 The traveller missed his way in the forest and came late at night. 4 It is the 11th day of the lunar half, and the children made a simple meal of cooked rice. 7 I took* the children to the theatre yesterday. 8 Kashi forgot the bucket at the well, the other day, and somebody took it away. 9 She learnt her lesson yesterday in the afternoon. 10 Sadāshiva Rāv Bhāu lost his life in the battle of Pānipat. 11 He understood the theorem perfectly well. 12 He remembered you at that time. 13 Bālārām forgot his slate at school in the morning. 14 I passed the Matriculation examination in the year 1871. 15 You played at chess in the afternoon with Kāshināth. 16 My son studied the third book last year. 17 My daughter blew her nose, perhaps she caught cold.

LESSON XVII.

THE FUTURE TENSE.

Terminations.

	† Singular.	Plural.
1st p.	एन, ईन.	ऊं.
2nd p.	शील.	आल.
3rd p.	एल, ईल.	तील.

1 Intransitive and Anomalous verbs take एन, एल, while Transitive and Intransitive verbs of one syllable take ईन, ईल;—as, मी निजेन, I shall sleep; तो निजेल, he will sleep; मी तें काम करीन; I shall do the work; तो तें काम करील; he will do the work; मी आपला घडा शिकेन, I shall learn my lesson; तो आपला घडा शिकेल, he will learn his lesson; मी तुला एक रुपया देईन व माझी बायको तुला भाकरीचा एक तुकडा देईल, I shall give you a rupee and my wife will give you a bit of bread.

2 The final ई or ए of a monosyllabic verb is changed to य; ओ to व् before आल; and ऊ is optionally changed to उव्

* To take नेणे v. a.

before the terminations beginning with a vowel as:—
 पी+भाळ=प्याळः रे+भाळ=वाळः हो+भाळ=व्हाळ. धुनीन, धुनील, धुनूं,
 धुनाल; or धुनं, धुनल, धुनं, धुभाळ.

अहरे *int.*, oh ! [detestation.

अहारे *int.* of joy, pity, or
 आपटणे *v. a.* to dash.

उद्यां *ad.* to-morrow. [country.

एतद्देशीय *a.* native of this

उपकार *m.* an obligation.

कायदा *m.* a law. [ment.

कारखाना *m.* an establish-

कांहींसा *ad.* somewhat.

गंजीफ *f.* a card (play).

अभ्यास *m.* करणे *v. a.*, to
 study.

जहाज *m.* a ship.

तवा *m.* an iron or earthen
 plate on which the cakes

तयार *a.* ready. [are baked.

दुखविणे *v. a.* to hurt.

धान्य *n.* corn. [healthy.

निरोगी *a.* without disease,

नावाडी *m.* a boatman.

The children will study in their own room. 2 Oh I shall not dash the animal on the ground. ३ आहारे! मग तें चित्र किती सुंदर दिसेल. ४ तो अडाणी सुतार आमची खुर्ची विघडील. 5 Tomorrow we shall get a holiday. 6 You will place me under great obligation. 7 The natives of this country will fight on the side of the English. 8 Leave them alone for a time and they will break the law. 9 Will you employ them on your establishment. 10 We shall play at cards tomorrow in the afternoon. 11 But he is somewhat ignorant of the play. 12 Will you come to the fair at night tomorrow? 13 Will you be ready, Nārāyan? we shall go to the meeting of school-masters in the Fort. 14 They will bake bread on the iron-plate. 15 You will hurt the cat. 16 The corn will grow in the fields and the birds will have plenty of food. 17 The boatman will take us across the river and we will pay him. 18 Will you recommend me to the doctor. १९ तुझी कोठें तरी हवेबर जा आणि तुझी निरोगी व्हाल. २० यंदां धान्याचा तोटा येईल काय? २१ गुदस्तां पाऊस चांगला पडला पण यंदां तसा पडेल काय? २२ मुला! तू हूर उमाराहा, माझा हात दुखवशील.

LESSON XVIII.

पराजय *m.* करणे *v. a.* to defeat.

पालणा *m.* a box of the turn-cross
 erected at fairs, a cradle,

फक्त *ad.* only, simply.

फोडणे *v. a.* to break.

बंदीखाना *m.* a prison.

पानगी *f.* dough spread over a leaf rolled up and thrown into the fire to be baked.

पेंढी *f.* a sheaf.

पेरणे *v. a.* to sow.

पेक्षां *p. p.* rather.

पोरगा *m.* a (naughty) boy.

पोषण *n.* supporting.

बावा *m.* a title of reverence.
भक्ष्यासाठीं *m.* फिरणे *v. a.* to prowl.

भाकरी *f.* a cake of bread.

भाजणे *v. a.* to bake.

भरभराटीस *f.* येणे *v. n.* to

भूक *f.* hunger. [flourish.

भोवणे *v. n.* to be giddy.

मान *m.* a respect.

- 1 The Gurakhas will defeat the enemy in the battle.
2 पाळण्यांत त्या मुलाला नित्रीव, मग तें लौकर निजेळ. ३ पानगी निखा-
च्यावर भाजील, ती तव्यावर चांगली भाजिल का? 4 They will tie
a sheaf of corn to a post in the field for birds. 5 I am
sick, who will now sow seed in my field? 6 I will
rather go to school than remain at home all the while.
७ हा पोरगा आज गुरूजीच्या हातचा मार खचित खाईल. ८ काशिनाथपंत
आपल्या भावाच्या मुलांचे पोषण करिल. ९ गोविंदा तुला जत्रेला फक्त नेईल,
पण आणील कोण; रात्रीचा तूं खचित रस्ता चुकशील. 10 Walk care-
fully, otherwise, you will spilt the milk and break the
earthen pot. 11 म्हातारे बाबा! या पावसांतून तुझी सुरक्षित घरी कसे
एकटे पोचाल? 12 Now the wind is high and the ship will
sink in no time. 13 कायहो! या तुमच्या रानांत रात्रीचे वाघ सुद्धा
फिरतील व गुरे पकडतील; पण आझीं त्यानां दिवसाखेरीज सोडूं तर.
14 After this rain, the crops will surely flourish. 15 या वेळीं
मला कोणी एक भाकरीचा तुकडा व घोटमर पाणी देईल का? 16 असल्या
विस्तवावरती भाकरी भाजेल का? 17 तुझ्यानें तें काम होईल का?
18 राहूंदे तें, तुझी आईच भाकरी भाजील आणि तूं पाणी आण. 19 आई! आज
मला शाळेंत भूक लागेल; मला तूं काय देशील. 20 आधीं तूं आपला धडा
कर, मग देईन काहीं तरी. 21 तिसऱ्या मजल्यावरून माझे डोळे भोवतात.
22 I shall pay respect to my master and soon return home.

LESSON XIX.

मुख्यत्वेकरून *ad.* especially.

राजकीय *a.* royal. [tion.

राज्यव्यवस्था *f.* administra-

रेडा *m.* a buffalo. [(people).

रोहिला *m.* the Rohila

सभोवता *ad.* round.

समर्थ *a.* able. [sing of food.

स्वर्यपाक (सैंपाक) *m.* dres-

समुद्र *m.* a sea.

वेडावणे *v. a.* to mock.

घांचणें *v. n.* to sustain life.

घाडा *m.* a fold, a palace.

विश्वासणें *v. a.* to trust.

वैद्य *m.* a physician. [settle.

वसविणें *v. a.* to inhabit, to

शिक्षा/करणें *v. a.* to punish.

स्वतंत्र *a.* independent.

हल्ला *m.* करणें *v. a.* to attack.

हुकूम *m.* a command.

शिफारस/करणें *v. a.* to recommend.

क्षण *m.* a moment.

१ त्याचें पोषण कतें होईल ? २ पण त्याचे प्राण तर वांचतील. ३ वैद्यबोवा, माझ्या मुलाला पहाळ आणि औषध घाल का ? ४ मी तुमचे उपकार स्मरेन. ५ अरे देवा ! त्यापेक्षां आतां मीच तुम्हांला सांगेन. ६ पण बाळ, तूं मुकेंने घ्याकुळ होशील ; असें होईलच. ७ आम्ही तुम्हांस स्वतंत्र करूं. ८ तुम्हांस बंदीखान्यांत टाकूं. ९ आपण गंजिफांनीं खेळूं. १० अहारे ! लहान मुलीस तो खेळ काय शोभेल ! ११ बरें तर ससा कुत्रा खेळशील ? १२ जत्रेस निघालास पण पाळण्यांत बसशील (बसशील) आणि तुझे डोळे भोंवतील ; संभाळ हो. १३ तुझे पुस्तक मी उद्यां वाचीन आणि परत करीन. १४ तूं मला त्या तुझे सोसाऊ जवळ नेशील ? १५ तो रामाला हें पुस्तक दाखवील. १६ रंगारी उद्यां तुझे पागोटें रंगवील. १७ हें औषध पी आणि तूं बरा होशील. १८ एक पाऊस पडला, आतां शेतकरी रीं पेरतील. १९ तो तें भांडें आपटील आणि फोडील. २० ते बंदुकीनें वाघाला ठर मारतील. २१ अडाणी नावाडी आपलें जहाज बुडवितील. २२ आपली आई तन्यावर भाकऱ्या भाजील आणि चुलींत पानगी भाजील. २३ तो घाणेरडा पोरगा तें धोतर मळवील. २४ ते मजशीं भांडतील. २५ शहरचीं मुलें त्याला वेढावतील. २६ मी तयार असेन ; तूं येथें येशील का ? २७ आम्ही आमच्या मित्राला उद्यां आमच्या घरीं बोलावूं. २८ ती स्वयंपाक करील आणि मग आपण सर्वजण जेवूं (उं). २९ तो मुलगा आपल्या आईबापाच्या आज्ञा पाळील ? ३० मी कायद्याचा अभ्यास करीन. ३१ तो तुला नाहक दोष देईल ? ३२ तूं आमच्या मित्राला केव्हां मदत करशील ? ३३ ते शूर रोहिले लोक आमचा एका क्षणांत पराभव करतील. ३४ कुत्रा तुझ्या हाताळ चावेल. ३५ तो उद्यां लवकर शाळेंत जाईल.

1 He will hurt you. 2 I will go to the town. 3 I shall do that for them. 4 I will shut up the shop. 5 They will do this for me. 6 You will do that for me. 7 They will go by the best way. 8 The day will be fair. 9 Therefore we will speak the truth. 10 I will help you. 11 I will

go for him. 12 I will do that for them. 13 My servant will get an ox for you. 14 Will you give him money now? 15 In newly settled parts, the tiger will prowl round the villages and attack the cattle in their folds. 16 The buffalo will fight with a tiger. 17 I shall rather trust myself with them. 18 My dog Shag will walk before me. 19 She will talk to him this evening. 20 The corn is all in sheaves, shall we hurt it? 21 I shall punish you. 22 Who will wear this dress? 23 The sea will pay very little regard to his royal commands. 24 Will our country flourish under the native administration? 25 Our friends only will assist us. 26 I will recommend you to him for a place on his establishment. 27 I will stay with you for two days. 28 I will trust in God and he will help me.

LESSON XX.

THE HABITUAL PAST TENSE.

Terminations.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
1st p. एं, ई.	ऊं*
2nd p. स, ईस.	आं.
3rd p. ए, ई.	त, ईत.

1 The Anomalous and the Intransitive verbs of more than one syllable take the first set of terminations; the rest take the second, as—पढ+एं=पढ़ें, not पढीं, निजें, जाई, वाची, मारी.

2 The termination आं changes the final ई or ए, ओ, and ऊ, to य, व and उव्, respectively, in a verb of one syllable; as—दे+आं=दां; पी+आं=प्यां; हो+आं=ह्यां; धू+आं=धुवां.

दुखणें *n.* a sickness.

कांठ *m.* a skirt.

आठ *a.* eight.

कामन. करणें *v. a.* to work.

आवडता *a.* favourite.

गांवकुरण *n.* a common.

आनंदानें *ad.* merrily.

गुदस्त *a. n.* last year.

झोंप *f.* sleep. [tradict.

चरणें *v. n.* to graze.

उलट *ad.* बोलणें *v. a.* to con-

जण *m.* a person.

* See appendix note 5.

ऋतु *m.* a season.

कधीकधी *ad.* sometimes.

कांकडी *f.* a cucumber.

स्नान *n.* करणे *v. a.* to bathe.

दर* *a.* every.

ठिकाण *n.* a place.

१ बाळपणीं तो फार दुखणें सोशी. २ त्यावेळीं भाठ महिने आझी आमचीं गुरें शेतावर ठेवूं. ३ गुदस्त सालीं तुमचा तो आवडता मुलगा शाळेंत घेई का ? 4 In this way things went on merrily every day during the year. 5 The servants always contradicted him in every thing. 6 That was the season for black-berries and we used to wander about over the hills for them. 7 Sometimes we were late at home and we were punished by our father. 8 Often the children ate cucumbers in the afternoon from the adjoining fields. ९ या नदीच्या काठीं ते दोन वर्षांच्या मागे खेळत पण आतां त्यानीं हा गांव सोडला. 10 They used to work on his establishment for sometime past. ११ पूर्वीं गांवकुरणामध्यें गुरें चरत पण आतां तें तरी आहे कोठें ? 12 Last year, my children attended the high school every day for six months. 13 In my childhood, we grazed our cattle in the rainy-season every day. १४ आपण दोघे जण† उद्यां नव्या वाडीच्या जत्रेला जाऊं. १५ गुदस्तां आझी दोघी जणी संध्याकाळच्या दररोज आमच्या अंगण्यांत खेळूं व सकाळच्या शाळेंत जाऊं. १६ आका व मी दोघें जणें बाबांजवळ घरोच शिकूं, दादा मात्र शाळेंत जाई. १७ आमचा मुलगा लहानपणीं दिवसांतून सोळा तास झोंप घेई. १८ मुंबई पूर्वीं चांगलें ठिकाण असे का वाईट ? 19 My favourite dog and the cat played together every day in the parlour. 20 Last year we used to pass these days merrily.

LESSON XXI.

तरणा *a.* young.

दांत *m.* a tooth.

पूर्वीं *p. p.* before. [Peshavás.

पेशवाई *f.* time or reign of

* This is prefixed to substantives to form adverbs as दररोज every day; दरघडी every moment.

† पण *n.* and पणा *m.* are added to substantives to form abst. nouns as:— बाळपण childhood, लहानपण youth, गरीबपणा poverty.

‡ जण *m. f. n.* (*pl.* जण, जणी, जणें, respectively) a person, a body an individual: The word requires a numeral prefix and to express two, three and four दोघे, तिघे, चौघे, are employed instead of दोन, तिन, चार.

देणें (पैसा) *v. a.* to pay.

धनी *m.* a master; an owner.

निमूटपणें or णीं *ad.* without grumbling; quietly.

मजुरी *f.* wages.

पंचतंत्र *n.* the name of a Sanskrit story book.

पान *n.* a leaf.

पालटणें *v. a.* to change.

नकल *f.* करणें *v. a.* to copy, to joke;—होणें *v. m.* to be extinct.

फराळ *m.* a repast.

बंड *n.* a mutiny.

भर *a.* full.

भराभर *ad.* quickly.

सूर्योदय *m.* the sunrise.

1 The young man received his pay monthly. 2 I paid the wages to my servants every day. 3 My children washed their faces and cleansed their teeth daily. 4 In the last month of May, I learnt one story in Panchatantra every week. 5 Our master visited his stable every evening. 6 Who copied this letter so well? 7 In Poona I had no clerk and my wife copied all my letters every day without grumbling. 8 In the months of April and May the leaves of trees in our garden fell every year. 9 All the Hindus changed clothes at every meal formerly. 10 In the time of the Peshwas did the Brahmanas bathe before day-break? 11 What did he give you for your repast yesterday? 12 अकबराच्या राज्यांत बंदाची धास्ति असे काय? 13 भर उन्हाळ्यांत आम्ही महाबलेश्वरी थंडीनें मरूं. 14 लहानपणीं आम्ही हिरवे आंबे भराभर खाऊं, पण आतां एक तुकडा खा बरें. 15 दांत अगदीं कामांतून जातील. 16 हरीपंत मंडळीमध्ये रोज कांहीं तरी नवी नकल करी. 17 बाजिरावाच्या मार्गे, पेशव्यांचें घराणें अगदीं नकल झालें काय? 18 आमचा मुलगा शाळेंत पुस्तकाचीं पांनें फाडी. 19 इंग्रजांच्या राज्यांत आतां मनुष्य पालटला, त्याला तुझी काय कराल? 20 अरे! हा मुलगा लहानपणीं भराभर वाची, आतांच याला काय झालें?

LESSON XXII.

भाषांतर *n.* translation.

भेटणें *v. n.* to meet; to visit.

भोजराजा *m.* name of a king.

वीस *a.* twenty.

वेल *f.* a creeper; a vine.

सत्तावन *a.* fifty-seven.

रविवार *m.* Sunday.

वर्ष *n.* a year.

विक्रम *m.* name of a king.

सिंहासन *n.* a throne.

सुद्धा *ad.* also.

हौस *f.* ardour.

1 We went to church on Sundays only in Poona. 2 In the garden, he hid himself generally under the leaves of a cucumber vine. 3 In the leaves of that vine he found a favourite repast. 4 He would invite me to the garden. 5 He would take the skirt of my coat between his teeth and pull it with all his force. 6 He visited me and I visited him almost daily. 7 We generally worked and played together. 8 I copied my letter again. 9 The young man contradicted his master every day. 10 I paid the man his wages monthly. 10 The sun shone and the birds sang in that place merrily in all the seasons of the year.

१ लहानपर्णी मी शाळेत निमूटपर्णी जाई. २ दोन वर्षांमार्गे तो सातआठ तास निजे. ३ गेल्या वर्षी तूं दुखण्यांत फार रडस. ४ लहानपर्णी आम्हीं ह्या नदींत पुष्कळ जण पोहूं (जं). ५ ह्या ठिकाणी गांवकुरण असे आणि त्यांत गांवची सर्व गुरे चरत. ६ वीस वर्षांमार्गे आमच्या गांवांत वाघ भर-दिवसा गुरे मारीत. ७ तुझ्या घवांत मी पंचतंत्राचे भाषांतर भराभर करीं. ८. पेशवाईत ब्राह्मण सूर्योदयापूर्वी स्नान करीत. ९ भोजराजा विक्रमाच्या सिंहासनावर बसे आणि त्याची बुद्धि पालटे. १० सत्तावन सालच्या बंडामध्ये मी पुण्याला असे; तूं कोठे असस? आमचा बाबा तेथेच असे. २१ गुदस्ता-पर्यंत तूं झोपेत दांत खाईस. १२ ते मला कधी कधी भेटत. १३ तो आणि मी बहुतकरून एकत्र खेळूं. २४ त्यांना तें मूल फार आवडे. १५ तो आपली नवी वस्त्रे मला नेहमी हौसेने दाखवी.

LESSON XXIII.

THE GERUND, THE SUPINE FORMS, AND THE INFINITIVE MOOD OF VERBS.

1 णे is added to the root of a verb to form the Gerund, which is used as a verbal noun and declined like a neuter substantive in एं, as:—कर+णे=करणे करण्यास, करण्याचा, &c. असें करणे तुला योग्य आहे It is proper for you to do so.

2 ऊं is added to the root to form the Infinitive (as कर+ऊं=करुं) which is used to make up compound verbal forms, chiefly with the verbs इच्छिणे to wish ; पाहणे to see ; शकणे to be able ; देणे to allow ; लगणे to begin ; as त्याला जाऊं दे let him go. हरि तें काम करुं इच्छितो Hari wishes to do that work. मी जाऊं शकेन I can go. तो मजशीं भांडूं लागला he began to quarrel with me.

3. The Supine forms are the Dative and Genitive cases of the Infinitive Mood, as :—मार+ऊं=मारुं, the Infinitive. मारुं+यास or याला=मारायास or मारायाला ; मारावयास or मारावयाला (मारायास or मारायाला), the Dative Supine. मारुं+याचा=मारायाचा or मारावयाचा (मारायाचा), the Genitive Supine.

4. The Dative Supine expresses the sense of a purpose which is denoted by the Infinitive Mood in English, as :—तो मला मारायास or मारावयास धांवला, he ran to beat me ; तुझीं शिक्यावयास (शिक्याला) येतां you come to learn ; तुझे बरोबर यावयाला (यायाला) मी सिद्ध आहे I am ready to come with you.

5. The Genitive Supine shows suitability or requisiteness, as—तुला घडा करावयाचा (करायचा) आहेना? You have to prepare your lesson, have you not? एक भाड्याने घ्यावयाचे (घायचे) घर आहे there is a house to let ; मी पुण्यास जावयाचा (जायचा) आहे I am to go to Poona ; मला पुण्यास जावयाचे (जायचे) आहे I have to go to Poona; मी अद्याप जेवायाचा (जेवायचा) आहे I am yet to dine; मला अद्याप जेवायचे आहे I have yet to dine.

अगत्य *n.* necessity.

अर्धा *a.* half.

आजरात्री *ad.* to-night.

आज *ad.* to-day. [to hope.

आशा *f.* करणे *v. a.* to expect.

इच्छिणे *v. a.* to wish.

कर्तव्यकर्म *n.* कर्तव्य *n.* a

कायदेशीर *a.* lawful. [duty.

त्रास *m.* देणे *v. a.* to tease.

थकणे *v. n.* to be tired.

निजावयास-जाणे *v. n.* to go

to bed. [choose.

पसंत *ad.* करणे *v. a.* to

पाणी *n.* पाजणे *v. a.* to water.

उपदेश *m.* करणे *v. a.* to

फिर्याद *f.* a suit. [advise.

काल *ad.* yesterday.

घोडेवाला *m.* a groom.

टाळणें *v. a.* to avoid.

फिरावयास-जाणें *v. n.* to go

to take a walk.

बेत *n.* असणें *v. n.* to intend.

1 You will feel the necessity of going to Poona by **that** time. 2 Will you give me half a sheet of paper to **write** ? 3 We will go to the theatre to see the performance of Shákuntalá to night. 4 My uncle came from Poona **today** to see my father. 5 I expected to see him today. 6 **We** hope to see our uncle's wife today. 7 Do you wish to **go** to see the great exhibition at Calcutta next Christmas ? 8 His master and his father too advised him to **study** harder for the examination. 9 It is the duty of children to obey their parents and master. 10 It is lawful to take care of your own things with least injury to others. 11 Yesterday we expected to see our friends to witness the marriage of my brother. 12 I shall send my groom to Máhim to procure the herb for you. 13 He purposely went to Bombay yesterday to avoid seeing me at the meeting. 14 He came here the other day simply to tease my poor old father. 15 I am tired now to go to Mahá-laxumi on foot. 16 I chose my wife for her good sense. 17 We are told to go to bed before ten at night and to get up at five in the morning. 18 It is the duty of the gardener to water the trees in the garden. 19 I intend to go to Mahábaleshvar next summer. 20 It is a necessity with us in Bombay to go to take a walk on the sea-shore at least once a day. २१ अर्ध्या दिवसाची सुट्टी मिळण्याकरितां आपण उद्यां गुरुजीची विनंती करूं. २२ आज रात्री उपदेश करण्यास पाद्रीसाहेब येथें येतील ; त्यांना आपण हा प्रश्न विचारूं. २३ तुमची शाळा एकदां पहाण्याची माझी इच्छा आहे. २४ आमच्या घोडेवाल्यानें आज एका माणसाजवळचे दारू पिण्यासाठीं पैसे घेण्याकरितां त्यास मारलें. २५ पोलिसाला टाळण्याकरितां तो रात्रीच घरांतून पळाला. २६ पाणी पाजण्यासाठीं विठूनें गाई गोठ्यांतून नदीवर नेल्या. २७ फिर्याद करण्याकरितां तो आजच मुंबईस गेला. २८ आठ दिवसांचे आंत परत येण्याचा त्याचा बेत आहे. २९ गरीब प्राण्यांना उगीच त्रास देणें चांगलें का ? ३० घोड्याला पाणी पाजण्याकरितां आज तूं तळ्यावर येशील का ?

LESSONS XXIV.

भाड्याने देणे <i>v. a.</i> to let.	शेत <i>n.</i> कापणे <i>v. a.</i> to reap.
विद्या <i>f.</i> शिकविणे <i>v. a.</i> to	समुद्र-किनारा <i>m.</i> a sea-
योग्य <i>a.</i> proper. [educate.	shore.
यंदा <i>ad.</i> this year.	साडेनऊ <i>a.</i> half past nine.
रमाबाई <i>f.</i> name of a	सारखा <i>p. p.</i> like.
बाई <i>f.</i> a lady. [woman.	सिद्ध <i>a.</i> ready.
लाजिरवाणा <i>a.</i> disgraceful.	सुखावह <i>a.</i> comfortable.
व्याख्यान <i>n.</i> a lecture.	सुचवणे <i>v. a.</i> to suggest.
विकत घेणे <i>v. a.</i> to buy.	सुमारे <i>ad.</i> about.
भोक <i>n.</i> a hole.	सोपा <i>a.</i> easy.

1 I was invited* to dine at his house. 2 She does not like to hear such songs. 2 Let us go to see the ships in the harbour. 4 My father taught me to read and write. 5 I wish to hear the lecture to the end. 6 It is necessary to do so. 7 To do this work is easy. 8 This work is very easy to do. 9 The children are tired; they wish to go home. 10 He intends to learn Marathi. 11 It is easy to advise others. 12 Ramábái went even to England to educate herself. 13 He went early to school to avoid the wrath of his teacher. 14 She came here simply to tease me. 15 My daughter went yesterday to her uncle's to see him. 16 What do you intend to do now? 17 I intend to take a walk on the seashore. 18 Do you expect to pass the examination this year? 19 I suggested to him to go to his father's the other day, but he failed to do so. 20 How did you fail to come here? 21 The children were told to go to bed by their mother. 22 I expect to reach Poona at about half-past nine at night. 23 It is time for us to go home. 24 You were told to come. 25 They told my servant to do so. 26 It is the duty of

* It is not idiomatic to use the Passive construction in ordinary Marathi. The English sentence in the Passive construction should generally be rendered into Active construction in Marathi; while the Marathi Active sometimes into the English Passive, so as to suit the idiom; as, He was severely beaten, न्याय फार मारिले; it is said that, &c., असें झणतात कीं, &c.

students to study. 27 It is the duty of parents to educate their children. 28 Some guests were to come to our house-
29 The groom took the horses to the river to water them. 30 Tell the tailor to sew up the hole in my coat.

१ तो इंग्रजी शिकण्यास इच्छितो. २ त्याची इंग्रजी शिकण्याची इच्छा आहे. ३ तें काम करावयाचें कठीण आहे. ४ तें काम करणें कठीण आहे. ५ तें काम करावयास कठीण आहे. ६ तुला तेथें जाणें (जायला or जायचें or जावयास) आवडतें काय? ७ बेलांचे गर्दीतून प्रवास करणें फार सुखावह नाही. ८ चांगले मुलगे लबाडी बोलण्याचा तिरस्कार करतात. ९ गेल्या रविवारी आमच्या घरीं पुष्कळ मित्र जेवावयास आले. १० तुला लिहावाचा-याला (यला) कोणी शिकविलें? ११ कुळंब्यांना लिहावाचायाला (यला) येणें ही मोठीच गोष्ट. १२ आपण शाळेंत वाचायाला शिकतो. १३ मला एक चांगला घोडा विकत घ्यावयाचा (घ्यायचा) आहे. १४ मला माझें शेत कापायाला (यला) मदत करशील का? १५ चला आपण आमच्या काका-ला भेटाया (य) ला जाऊं. १६ भुतांवर विश्वास ठेवणें हें मूर्खपण आणि त्यांस भिणें हे काय? १७ अशी लाजिरवाणी गोष्ट करणें तुझ्यासारख्या मुलास योग्य नाही. १८ आपल्याला वाचावयास (वाचायला) तिनें एक नवें पुस्तक काल घेतलें. १९ येथें माझ्यानें द्यावयाचीं (दायचीं) घरे पुष्कळ आहेत. २० तो काल जायाचा (जायचा) होता. २१ आझी उद्यां त्याचे घरीं जावयाचे (जायचे) आहो. २२ मला त्याच्यावर फिर्याद करावयाची (करायची) आहे. २३ उद्यां तुम्हांला सकाळीं शाळेंत जावयाचें (जायचें) आहे. २४ त्याला आतां कांहीं करावयाचें (करायचें) नाही. २५. मला त्याच्या मित्रांस आज जेवावयास (जेवायस) बोलावयाचें (बोलावयाचें) आहे. २६ शेवटीं पेश-च्यांना पळणें आलें. २७ नंतर तो जाऊं लागला पण मी त्यास अडविलें.

LESSON XXV.

COMPOUND TENSES.

*THE INDICATIVE MOOD.

1. Compound Tenses are made up with the aid of Auxiliary Verbs.

2. The Present Participle of a verb is formed by adding त्त to the root of an Intransitive, an Anomalous or a

* See Appendix Note 5.

Monosyllabic verb, and ईत to that of a Transitive verb ; as—
करीत, जात, पीत, खात, बेत, निजत, शिकत, बसत, शिवीत, मारीत, शिवत.

3. The Present Imperfect Tense is made up of the present participle or the present tense of the principal verb and the present tense of असणे ; as—तो लिहीत आहे or तो लिहितो आहे, he is writing.

4. It indicates action in progress in the present time.

5. The Present Habitual is made up of the Present participle of the principal verb, and Habitual Present Tense of असणे* ; as—तो लिहीत असतो he is in the habit of writing.

6. It indicates the habit of the agent in the present tense.

गप्पा *f.* तासणे, -मारणे *v. n.* to chatter. [ment.

खोली *f.* a room, an apart-

आंग *n.* body, a side.

आतांच *ad.* just now. [lift.

उचलणे *v. a.* to pick up; to

इकडून *ad.* from this place.

इतका *ad.* so much. [work.

कशिदा *m.* an embroidered

काजवा *m.* a fire-fly.

खुशाल *a.* happy, comfortable. [bitterly.

आक्रोश *m.* करणे *v. a.* to cry

केव्हांचा *ad.* long since.

गडबड *f.* a noise.

गृहस्थ *m.* a gentleman.

गालिचा *m.* सतरंजी *f.* a Persian carpet.

१ तीं मुलें अपराध करित आहेत. २ ती लहान मुलगी इतका आक्रोश कां करित आहे? ३ माझी आई आंग धुते आहे. ४ आमचा चाकर भाजी आणायला बाजारांत आतांच जात आहे. ५ तो ह्यातारा मनुष्य दररोज सकाळीं थंड पाण्यानें विहिरीवर याच वेळीं स्नान करित असतो. ६ एवढीशी लहान मुलगी केवढी थोरली जड खुरची उचलीत आहे! ७ दरसाल हिंदुस्थानांतून पुष्कळ गडू इंग्लंडांत नेत असतात. ८ आणखी इकडून कोणता जिन्नस तिकडे फार जात असतो? ९ आजपर्यंत युरोपांत इकडून इतका माल जात नसे. १० ती बार्ड खिडकीजवळ सकाळपासून काय करत्ये आहे (ती)? ११ ती आपल्या चोळीवर कशिदा काढत्ये आहे. १२ आजच्या रात्री कितीतरी काजवे चमकताहेत हे! १३ केव्हांपासून तूं आज आमचे घरीं जेवायला येतो आहेस, पण शेवटीं आज फावलें. १४ तूं आमच्या मुलांभरोबर पंचतंत्र

वाचायला सकाळचा खुशाल येत जा.* १५ आपल्या सोलीत संध्याकाळचा तो इंग्रजी वाचीत बसतो.* १६ ते गृहस्थ केव्हांचे रस्त्यावर गप्पा ताशीत आहेत. 17 The Hindus are sitting on the carpet. 18 I always bathe in cold water either at the well or at the pipe. 19 Who are those making noise in my room? 20 Why do you always find fault with others? 21 Which side of the house is now being painted? 22 He always picks up a quarrel with his companions. 23 I am painting my room with my own hands. 24 She was trying to be comfortable but all was in vain. 25 The servant is taking the horses to the tank to water them. 26 My daughter is going to her husband for the marriage of her sister-in-law. 27 The master is now-a-days teaching us to read Persian. 28 I am expecting my brother from Bombay every moment for the thread-ceremony of his son. 29 We are generally working together for the public good. 30 He is now-a-days studying Marathi for his departmental examination. 31 He is learning to sing with a master.

LESSON XXVI.

चकचकणें <i>v. n.</i> to glitter.	दोरा <i>m.</i> a thread. [man-
चष्मा <i>m.</i> spectacles.	दौलतराब <i>m.</i> name of a
चळवळ <i>f.</i> a movement.	निलेंप <i>a.</i> unsmeared.
जवळचा <i>a.</i> next adjoining.	पहाणें <i>v. n.</i> to look.
जोरानें <i>ad.</i> violently.	पोळी <i>f.</i> a cake.
तुकडा <i>m.</i> a bit, a piece.	बाजरी <i>f.</i> bajree (a corn).
दंब <i>m.</i> dew.	मधुर <i>a.</i> sweet.

1 The fireflies are glittering in the trees. 2 That young boy is reading his book with spectacles. 3 They are playing at cards in the next room. 4 The poor man is eating a dry piece of bread. 5 The cruel man is dragging the poor girl violently to her husband's. 6 He is using

* जाणें and बसणें are often idiomatically used instead of असणें to form the compound tense with a peculiar force.

the thief at this time at least with a greatness of mind. 7 In winter the dew falls here every morning. 8 The tailor is sewing my coat with a strong thread. 9 Dowlatrao is now sleeping in the next adjoining room and you will not be able to see him just now. 10 What are you looking at, my boy? He is looking at your book. 11 The labouring Hindus eat cakes of Bajree in the morning and go to their work. 12 The dogs are barking night and day at every thing new. 13 The sweet tunes of the instrument are melting the hearts of men and women in the room. १४ त्या कोंपऱ्यामध्ये सकाळपासून काय चकचकत आहे तें? १५ माझा चष्मा मोडतो आहेस की काय? १६ किती चळवळ करतो आहेस हा? उगाच कां बसस ना. १७ तुझ्याजवळचा एक ग्रंथ मला वाचायला दे. १८ तूं लिहित आहेस पण जवळचा मुलगा काय करित आहे? १९ काशिनाथ माझा भगर्दां जवळचा नातेवाईक आहे. २० अताशीं तीं मुलें जेरानें अभ्यास करित आहेत, त्यांची परिक्षा जवळजवळ येत चालली आहे. २१ मुलांनो! आपल्या इष्टमित्रांबराबर थोरपणानें वागत जा. २२ या शेतांना आम्ही पाणी घालीत नाहीं, तीं नुसत्या दंवांनेच वाढत असतात. २३ सूर्य तिकडे दोरा; मुलगी सासऱ्यां जात आहे; तिला जाउं या. २४ आम्ही एकादशीच्या दिवशीं निर्लेप अन्न खात असतो. २५ तो कुत्रा बाजरीची भाकर खात आहे; ती कांहीं तेलकट नाहीं आहे. २६ पोळी आणि भाकरीमध्ये काय फरक असतो बरें?

LESSON XXVII.

यत्न <i>m.</i> करणें <i>v. a.</i> to try.	वेणू <i>f.</i> name of a girl.
मुळाक्षरें <i>pl. n.</i> the alpha-	समोर <i>ad.</i> before, in front.
लबाडी <i>f.</i> a lie. [bet.	सावण <i>m.</i> soap.
व्याज <i>n.</i> interest.	सार्वजनिक <i>a.</i> public.
वांटा <i>m.</i> a share.	सांचलेला पैसा <i>m.</i> savings.
विचार <i>m.</i> करणें <i>v. a.</i> to	सांचलेला <i>a.</i> accumulated.
वेत <i>m.</i> cane. [think.	हजार <i>a.</i> a thousand.
वेगळा <i>a.</i> aloof, separate.	हलका <i>a.</i> light.

1 I am speaking the truth now. 2 Govind always speaks the truth. 3 My father sometimes lays his savings at interest. 4 That little cat is trying to catch the big mouse. 5 All my pupils are reading their own books.

6 The cruel boy is dragging away the lamb from its mother. 7 What are you thinking about? 8 The child is crying bitterly for the sweetmeat. 9 Look here! the children are beating the poor cow for nothing. 10 I am writing a letter now to my brother. 11 Who is making the great noise in the next room? 12 Why are those birds picking up the bits of thread from my room? 13 Your son is washing his favourite dog with a piece of soap with his own hands. 14 His father is teaching him to sing. 15 The boys are running after the butterfly. 16 They are buying mangoes for their children. 17 He is drinking milk. 18 He never drinks wine. 19 Those naughty boys are ringing the school-bell violently. 20 The cat is running after the rat. 21 The tiger is prowling round the village. 22 You are telling me this lie to hide your fault. 23 They are going to sow bajree in the field. 24 She is showing me her doll. 25 The Hindus are trying to obtain a share in the government of their country. 26 The Mahomedans are keeping themselves aloof from public movements. 27 Why is this? 28 Some women in the house are chattering and others are making cakes. 29 The lad is running by the well. 30 He is mending a pen for the lad. 31 What is the man doing? 32 He is running on the shore. 33 The ox is standing in the field. 34 The dew is now falling.

१ तू हलके लोक कोणास हणतो* आहेस? २ ते लोकांशी थोरपणाने वागत नाहीत. ३ तर आतां तू काय बोलत आहेस? ४ इकडून तो जातो आहे. ५ आमच्या समोर मुलें आपले धडे करीत आहेत; पण तीं आमच्या मार्गे करतील का? ६ तुझीं संध्याकाळीं केव्हां जेवित असतां? ७ संभाळा! तुझीं शेतांतून चालतां आहां; तो शेतकरी रागे भरेल. ८ मी तुझांशी बोलत नाहीं. ९ बाबा! ते इतके लोक तेथे काय करीत आहेत (करताहेत)? १० ते घर बांधीत आहेत (बांधताहेत). ११ ते घरे बांधीत असतात. १२ दौलतराव त्या मोहरा गालिचावर मोजीत आहेत. १३ तुझा काका एक लांब पत्र लिहित आहे. १४ तू खेळतो आहेस, (खेळतोएस) नाही का? १५ तो अद्याप मुळाक्षरेंच शिकत आहे (शिकतोए). १६ ती मुलगी कागद

*आहे, आहेस or आहेत is sometimes shortened to ए, एस or एत respectively in conversation as is shown in brackets below.

विकत घेते आंहे (घेंतेए). १७ तों मुलें तळ्यांत केव्हांचीं पोहत आहेत (पोहताहेत). १८ आमचा कुत्रा त्या गृहस्थाच्या आंगावर भुंकतो आहे. १९ तो दुष्ट मनुष्य आपल्या गाडीच्या बैलांना वेताच्या काठीनें फार मारतो आहे. २० तो पोलीसचा शिपाई तें सर्व पहातो आहे, पण कांहीं बोलत नाही. २१ चांगले मुल्ये आपले धडे करीत आहेत (करताहेत) आणि तूं खुशाल खेळतो आहेस (खेळतोएस). २२ ते वार्डट मुल्ये तळ्यांतील बेडकांना दगड मारीत आहेत (मारिताहेत). २३ तूं माझ्या जवळ आपला अपराध लपवितो आहेस. २४ त्या मांजरीचें दुसरें पीर मरतें आहे. २५ रोज सकाळीं ते पागोटीं रंगवीत असतात. २६ आज काजवे फार चकचकत आहेत (चकचकताहेत); लौकर पाउस पडेल. २७ पक्षी काय मधुर गात आहेत! (गाताएत)! २८ तूं आपल्या मुलाला जेवावयाला (जेवायला) पाठवतो आहेस का? २९ वेणू आपल्या आईच्या चौळीवर दुसरे प्रकारचा कशिदा काढते आहे. ३० आधीं तो चष्मा लावतो आहे, आणि (नि) मग वाचील. ३१ काय पण मुलगा पत्र वाचतो आहे। हजार चुका केल्या(न).

LESSONS XXVIII.

THE PAST TENSE.

*1. The Past Imperfect is made up of the present participle of the principal verb and the past tense of the verb असणें; as, तो आपला धडा वाचीत होता he was reading his lesson.

2. It indicates an action begun in past time and in progress, but not finished.

3. The Past Habitual is made up of the present participle and the past habitual tense of असणें; as, तो सकाळीं रोज आपला धडा वाचीत असे† he used to read his lesson every day in the morning.

4. It shows the habit of the agent in the past time.

अहो *intj.* sir!

आटपाट *f.* children's play,
touching hand and then
running behind one an-
other, to touch on the
back.

खोत *m.* the renter of a

कांहीं *a.* some. [village.

खरेदी *f.* करणें *v. a.* to
purchase.

कोंबडी *f.* a hen.

गवत *n.* कापणें *v. a.* to mow.

* See Appendix Note 5.

† See lesson XX Part II.

ईर्ष्या <i>f.</i> emulation. [another.	चिरणें <i>v. a.</i> to saw. [place.
एकमेक <i>a.</i> each other, one	तिकडे <i>ad.</i> towards that
उबवणें <i>v. a.</i> to incubate.	गहूं <i>m.</i> wheat. [compare.
कांठ <i>m.</i> , तीर <i>n. m.</i> a bank.	तुलना <i>f</i> करणें <i>v. a.</i> to
कपडा <i>m.</i> a garment.	दाणा <i>m.</i> a grain.
कापड <i>n.</i> cloth.	दासी <i>f.</i> a maid-servant.
पीक <i>n.</i> crop.	लांकूड <i>n.</i> timber.

1 Well, sir, were you not speaking aloud in the class? no sir, I was not. 2 But you were quarrelling with each other, were you not? 3 We were playing on the banks of the adjoining river. 4 The mad man was tearing his garments. 5 The kind merchant was bringing clothes for that poor mad man. 6 Some men were purchasing some sweetmeat for him to eat. 7 The dog was running at the cat. 8 Formerly we used to pay rent to the Village-Khota, now we pay it directly to Government. 9 My servants were going to mow grass on the yonder hill, but I told them not to do so. 10 The wheat crops were being gathered at that time. 11 They did not buy planks but they used to saw timber at home for their house. 12 The birds were picking grains in the field. 13 Shakuntalá was walking here and there in the garden with her maid-servants. १४ अहो बाबा! ते लोक कशाचा खेळ खेळत होते ते? १५ कां वरें? ते कांहीं आटपाट धरीत नव्हते, ते काम करीत होते. १६ इतका ईर्ष्येनें कोणार्शी वाद करित होतास? १७ काय कोंबड्याच अडों उबवीत असतात? १८ सर्व पक्षी तसेंच करीत असतात. १९ लहानपणीं आम्ही या तळ्याच्या कांठीं एकमेकांची आटपाट धरीत असूं. २० आमचे चाकर फार दिवसांपासून त्या नदीच्या तीरावर चार* नेहमीं कापीत असत; त्यांनां तुम्ही आतांच कां अडवूं लागलां? २१ तुमचा बाबा काळ नवे कपडे

* N. B.—The palatal and the dento-palatal sounds of च, छ, ज and झ should be carefully learned from the mouth of a native teacher as a different sound changes the meaning of some words and in others, it becomes a vulgar pronunciation, as :—चार *p.* four. चार *d. p.* green grass. जणें *p.* to dwell on. जणें *d. p.* to wait and watch patiently. जग *p.* the universe. जग *d. p.* live. जण *p.* old age. जण *d. p.* a little, चरण *p.* fort, चरण *d. p.* pasture.

कोणाकरितां विकृत घेत होता तो? २२ माझी आई माझ्याकरितां कापडाची एक बाहुली शिबीत होती. २३ आम्हीं आमचा मुनीम कांहीं घोडे विकृत घेण्याकरितां मुंबईस पाठवित होतो पण— २४ तुमच्या घोडेवाल्याची मुलगी कोमळ्यांस दाणा घालीत होती. २५ तिची आई बाजारांत पाहुण्याकरितां कांहीं कोमळ्या खरेदी करीत होती. २६ तो मोवी आजपर्यंत आमचे जोडे शिबीत असे, पण आतां तो आंधळा झाला. २७ खोताचीं मुलें सुद्धां हौशीनें नांगर घरीत असत व गवत कापीत असत. २८ गेल्या हिवाळ्यांत आम्ही गहू खात असुं, पण अलिकडेच बाजरी खाऊं लागलों. २९ मार्गे जिकडे तिकडे चांगला पाऊस पडत असे; आतांच त्याला काय झालें? ३० नमीत होती विधवा शिवाला ॥ मसूरडाळी जडली कपाळा ॥ १ ॥

LESSON XXIX.

दिवाणखाना *m.* a hall.

दूधवाली *f.* a milk-woman.

नासणें *v. a.* to waste, to spoil.

निराळा *a.* else, different.

परिणाम *m.* effect, consequence.

परीट *m.* a washerman.

प्रार्थना/करणें *v. a.* to pray.

मालविणें *v. a.* to extinguish.

सोबती *m.* a companion,

पिंजारणें *v. a.* to card.

पुण्यभूमि *f.* a holy place.

पेढी *f.* the seat of a shroff.

फळी *f.* a board, a shelf.

फेरीवाला *m.* a pedler.

बाजार *m.* a market.

बाजू *f.* a side.

भीक/मागणें *v. a.* to beg.

मलमल *f.* muslin.

राबणें *v. a.* to till.

माग *m.* a loom.

मादक *a.* intoxicating.

1 They were playing at chess in the hall yesterday in the morning with their companions. 2 The milk-woman brought us milk in the morning and evening every day for the last 10 years. 3 These children were spoiling the water in the well by swimming. 4 I was talking about a different person with your friend at that time. 5 The washerman was praying to god to have mercy on him and save his children from destruction. 6 The poor women in the towns used to card wool and obtain money to buy necessaries of life. 7 But those of a village used

to gather wild fruits. 8 They were making a pilgrimage to the holy land of Mecca in Arabia. 9 On the last Sunday I was arranging my books on the shelf. 10 He was going to the shroff's to pay the sum of money. 11 A pedler was wandering about the market till night-fall but was not able to sell any of his goods. 12 Several persons were clinging to the sides of the wreck. 13 He was begging alms from door to door. 14 I was buying some muslin to make a coat for my youngest son. 15 Some people were sowing wheat and others were tilling their fields for some other crops. 16 A weaver was making cloth on a loom. 17 The holyman was advising the people not to take anything intoxicating. 18 He was running down the street to extinguish the lamps. १९ आमचे बाबा आतां दिवाणखान्यामध्ये पत्र लिहित होते. २० कालपर्यंत आमची दूधवाली आमचे घरीं दूध घालीत होती आणि आज बारली! २१ ती गाय विगळी; तिचे दूध चार दिवस नासत होते. २२ मी करीत होतो एक आणि त्याचा परिणाम झाला निराळाच. २३ आमची परटीण दर रविवारी येत असे; अताशीच तिला काय झालें. २४ तारुण्यामध्ये तो फार पैसा नाशीत असे, अलिकडे तो मोठा मारवाडी होत चालला आहे. २५ इतके दिवस मी तुझी शाळेंत जाण्याविषयी प्रार्थना करीत होतो पण तूं ऐकत नसस, आतां त्याचीं फळें भोग. २६ आमच्या पेदीच्या शेजारीं काल कोण गवताच्या पेंड्या रचीत होता तो? २७ काल दोन प्रहरीं सारी बाजार पेठ जळत होती पण बचावली. २८ एका गलबताच्या बाजूस एक लहान मूल एका फळीवर तरंगत होतें. २९ काल तुम्ही हरशेटच्या पेदीवर काय करीत होतां? ३० आझी आपला हिशेब तपाशीत होतो.

LESSON XXX.

राजपुत्र *m.* a prince.

लग्नाच्या हेतूनें स्नेह करणे

v. a. to court.

लोणी *n.* butter.

घास *m* घेणे *v. a.* to smell.

वाळविणे *v. a.* to dry.

विणणे *v. a.* to weave.

वेडा *a.* mad.

शेत *n.* a field.

शेंपटी *f.* a tail. [shaving.]

श्मश्रु *f.* the hair of the face;

स्वस्त *a.* cheap.

विक्रणें <i>v. a.</i> to sell.	दर <i>m.</i> rate.	[shave.
विश्रविणें <i>v. a.</i> to put out.	हजामत <i>f</i> करणें <i>v. a.</i> , to	
विटीदांडू <i>m.</i> bat and ball (play).	सामान <i>n.</i> furniture.	
	सेवा <i>f</i> करणें <i>v. a.</i> to serve.	

1. The students were comparing the 20th with this lesson. 2. The washerman was washing the clothes of the people in the city. 3. The milk-woman was selling the butter at a very low rate. 4. He was folding the turban for me yesterday. 5. The man was tearing his clothes. 6. I was praying to God. 7. They were buying linen. 8. Many maid-servants were serving the lady in her apartment. 9. The prince was at that time courting the daughter of his mother's friend. 10. A maid-servant was standing by her side. 11. The daughter of that gentleman was going to school in the morning. 12. She was plucking the fruit in her father's garden. 13. The wife of my servant was mowing grass for the cattle. 14. They were tilling the field for the wheat-crop. 15. His servants were sowing the seed in the field. 16. I was drying my clothes on the banks of the river yesterday. 17. We were bathing in the river. 18. They were drinking intoxicating liquor to forget their sorrows. 19. She was sweeping the boards of the great hall with a short broom. 20. The children were, with all their might, pulling the tiger by his tail. 21. I was thinking of going home. 22. Hari and Rama were quarrelling with their companions in the class. 23. I was saying something else. 24. My servant was extinguishing the lights in the adjoining room. 25. You were wasting the paper and ink. 26. I was visiting the holy places in India. 27. The children are disturbing me greatly.

१ आमचे बाबा तुमचे आईबापांवर फार ममता करीत असत. २ तो माझे बापाशी कांहीं बोलत होता खरा. ३ आम्ही ईषेने नदीच्या कांठी एक-मेकांची आटपाट धरीत होतो. ४ मुलांना शिकविण्याकरिता गुरुजी ते पुस्तक वाचीत होते. ५ तू बोलत होतास. ६ ती कोंबडी आंढी उबवीत होती. ७ तो त्या दुकानांत पुस्तके विक्रीत होता. ८ ती मी विकत घेत होतो

१ मुलें बागांत विटीदांडू खेळत होतीं. १० तो फुलांचा वास घेत होता.
 ११ मी आंबा खात होतो. १२ लिहिण्याकरितां ते लेखण्या नीट करीत होते.
 १३ आझीं भाकर खात होतो. १४ ती बाई एका फेरीवाल्याजवळून आपल्या
 मुलीकरितां एक लुगडें खरेदी करीत होती. १५ तो न्हावी मागच्या रविवारी
 खोताशीं गोष्टी बोलत होता व एका आंगास हजामत करीत होता. १६ मी
 श्मश्रु करीत होतो. १७ रामा न्हावी माझी श्मश्रु करीत होता, त्यानें मला
 रडविलें. १८ गिरणीमध्ये कांहीं बायका कापूस पित्रारीत होत्या आणि कांहीं
 कापड इकडून तिकडे व तिकडून इकडे आणीत व नेत होत्या. १९ मुली
 लिहीत होत्या आणि सर्व मुलगे मोठ्यानें वाचीत होते. २० कोष्टी मागावर
 कापड विणित होते. २१ तो सुतार बाजारांत विकण्याकरितां कांहीं खुरच्या
 व पेन्ना करीत होता. २२ कांहीं लोक घर विझवीत होते व कांहीं सामान बाहेर
 काढीत होते. २३ शेतकरी शेतांत दागे पेरित होते. २४ लांकडे कोण
 चिरीत होते? २५ हा शिंपी गुदस्तां मुंबईत कपडे शिरीत असे आणि आतां
 भीक मागतो आहे. २६ अहो! तो दारू पीत असे, त्याचा हा परिणाम.

LESSON XXXI.

*THE PAST TENSE—continued.

1. The Perfect Tense is made up of the past tense of the principal verb and the verb असणें.

2. It is termed Present Perfect, Pluperfect, or Future Perfect according as the verb असणें is in the Present, Past, or Future Tense; as, मी घर बांधलें आहे I have built a house; मी घर बांधलें होतें I had built a house; मी घर बांधलें असेल I may have built a house.

3. The Perfect Tense expresses an action that took place in the past time, and if the effect of such an action continue up to the present time, the Present Perfect is used; but if it does not, the Pluperfect; as, तो शाळेंत गेला आहे he has gone to school; तो शाळेंत गेला होता he had gone to school.

4. The Future Perfect expresses doubt of the action having taken place; as, तो शाळेत गेला असेल he may have gone to school.

5. *N. B.* An English tense is sometimes rendered by a different Marathi tense; as, तो काल पुण्यास गेला आहे he went to Poona yesterday; त्याची ती परीक्षा उतरली he has passed that examination; तू कोठे: गेल्य होतास? where have you been? तू येथे कां बसला आहेस? why have you been sitting here? or, why are you sitting here? मला सभेस बोलावले आहे I am invited to the meeting; I have been invited to the meeting; असें झणतात कां, &c., it is said that, &c.; असें झटले आहे कां, &c., it has been said that, &c.; तो बैल शेतांत उभा आहे the ox is standing in the field.

अडचण *f.* a difficulty.

अनुभवास *m* येणे *v. n.* to experience.

अन्याय *m.* a fault, an injustice, a wrong.

अप्रामाणिकपणाने *ad.* dishonestly.

आरंभ *m* करणे *v. a.* to commence. [accuse.

आरोप *m* ठेवणे *v. a.* to

आंगठी *f.* a ring. [disobey.

आज्ञा *f* मोडणे *v. a.* to

दागिना *m.* an ornament.

उत्तम *a.* nice, excellent.

उधळणे *v. a.* to squander.

उलकंडणे *v. a.* to spill.

कधी *ad* नाही *v. n.* never.

कबूल *ad* करणे *v. a.* to consent; to agree.

किमतीचा *a.* worth.

खलाशी *m.* a sailor. [book.

ग्रंथ *m.* a literary work, a

चिंता *f.* anxiety.

चोरी *f.* a theft.

डावा *a.* left.

पूर्वी *p. p.* ago; formerly.

1 I have escaped out of the difficulty very fortunately.

2 He has experienced the thing in Poona last cold-season.

3 You have committed a fault in his eyes. 4 They have done you no injustice in that matter. 5 What wrong

have I done to you in the affair. 6 They have taken money from me dishonestly. 7 They have not yet returned

it. 8 My son has commenced to learn sanskrit with a

pandit. 9 He had been accused of murder before the first

class magistrate. 10 Whom have you accused of stealing your ring before the Police constable? 11 He was yesterday punished for dis-obeying the order of a magistrate. 12 He has been an excellent house-servant upto this time ; but now he is accused of stealing a coat from my house by the Police. 13 We have not yet dismissed him because of his previous good conduct. 14 He has squandered all the property of his father and is now begging from door to door for bread. 15 Who has spilt the tea on my table and spoiled all my papers? 16 I have never seen the sea or a ship. 17 He has consented to teach sanskrit to my sons. 18 At last he has agreed to give her ornaments worth Rs. 5000 at her marriage. 19 The sailors must have threatened to throw the captain into the sea and return. 20 When have you written this work? I would have published it long ago. 21 He had lifted this chair with his left hand alone several times before this day. 22 They have committed the theft in the merchant's house in broad day-light and they have been rightly punished. २३ तें सर्व कुटुंब गेल्या वर्षी या दिवशी मोठया भड-चणीत पडलें होतें. २४ ही गोष्ट मार्गेच माझ्या अनुभवास आली होती २५ मी काय तुझा अन्याय केला आहे? तूं कां मला उगाच शिष्या देतो आहेस? २६ रशियन लोकांनी हिंदुस्तानांत पुढें पाय टाकण्यास आरंभ केला आहे काय? २७ आमच्या चाकरावर चोरीचा आरोप ठेवला होता, पण मामलेदारानें आतां त्याला मुक्त केला आहे. २८ तुमच्या सोनाराला मी एक सोन्याची आंगठी करण्यास आज्ञा केली आहे. २९ मी आज साऱ्या दिवसांत वर्गाच्या बाहेर गेलों नाहीं. ३० आमच्या मुलाविषयीं मला मोठी चिंता पडली होती. ३१ त्यांनीं गुदस्तां हजार रुपये किंमतीचें घर बांधलें आहे. ३२ चोरीचा माल तुझी आपल्या घरांत लपवून ठेविला आहे. ३३ तुमच्यावर चोरीचा आरोप आला नाहीं काय?

LESSON XXXII.

डौल *m* घालणें *v. a.* to pretend.

प्राचीन *a.* ancient.

तेल *n.* oil. [imprison.

पुस्तकालय *n.* (*lit.* पुस्तक,

तुहंगांत *m* घालणें *v. a.* to

a book ; आलय, a house),

दर्शन *m* घेणे *v. a.* to see.

धैर्य *n.* fortitude, courage.

नेसविणे *v. a.* to dress.

क्षमा *f* करणे *v. a.* to forgive.

परांची *f.* a scaffold.

प्रवास *m.* a travel.

बातमी *f.* news. [a library.

पूर्वीचा *a.* former.

भट्ट *a.* appellation affixed to the name of a Brahman learned in Vedas.

भर *m.* fulness, height.

1 I have bought oil at the rate of Rs. 5 a maund
 2 This man had been imprisoned two years ago for a theft.
 3 Have you never seen a negro up to this time. 4 That ornament had been bought for Rupees ten and is now pledged with a marwadi for Rs. 5 only. 5 She has never shown such fortitude before. 6 Courage has been looked upon as an ornament in a young man. 7 Godi had dressed her doll in green and red colour for her younger sister. 8 My father had forgiven our servant for the first fault but yesterday we gave him over to the Police for the second theft. 9 They had raised up a scaffold all round their house. 10 I have seen a tiger many times in my travels through India. 11 Many poets had flourished in all countries in ancient times. 12 Now-a-days many libraries have been opened but there have been no poets or philosophers, why is this? 13 Formerly there had been many men of learning but few means. 14 Now there have been many universities but not as many philosophers. 15 The universities have produced cheap news-papers but no men of great learning. 16 Have the universities produced any Vakhbattas, Paninis, Bhaskarâchâryas or Shankarâcharyas, Kalidâs, or Gautamas? no, no, no.
 १७ काय! मोठा पंडिताचा डोल घातला आहेस? १८ गुदस्तां मी पंढरीचें दर्शन घेतलें होतें. १९ त्या चोराला न्यायाधीशानें तुरुंगांत टाकण्यास सांगितलें होतें पण तो काळपासूनच पळाला आहे. २० तुमच्या बायका पूर्वी कशाचे दागिने घालीत होत्या? २१ मागच्या बायका पौढ्याचे दागिने हौसिनें घालीत असत. २२ अहिल्याबाई होळकरणीनें मोठ्या धैर्यानें व शहाणपणानें रघुनाथराव पेशव्यांस उत्तर पाठविलें होतें. २३ तुला एकवार क्षमा केली आहे, आतां तूं येथून जा. २४ प्राचीन काळीं शीक लोकांनीं आपलें नांव हिंदुस्थान-भर गाजविलें होतें. २५ देशाला वच्चें नेसविलीं होती, पण तीं काळ रात्रीं

कोणी चोरानें नेलीं. २६ तें सामान देवळाच्या परांच्या बांधण्याकरितां ठेविलें
होतें पण मग काल गोविंदपंताच्या घरच्या लमाचा मंडप घालण्याकरितां
दिलें आहे. २७ तुम्हाला मणभर साखरेला काय पडलें होतें? २८ मी
त्याच्या पाशीं पांच रुपये एक मणाकरितां दिले आहेत. २९ त्यांतून त्यानें
परत काय आणलें आहे? आठ आणे बहुतकरून आणले असतील.

LESSON XXXIII.

राग <i>m.</i> anger. [house).	व्यापारी <i>m.</i> a merchant.
मजला <i>m.</i> a story (of a	सण <i>m.</i> a holiday. [name.
मनाईकरणें <i>v. a.</i> to stop, to prohibit, to forbid.	द्वारकानाथ <i>m.</i> a man's शिडी <i>f.</i> a ladder. [name.
महादजी <i>m.</i> name of a man.	विश्वासराव <i>m.</i> a man's
मालमत्ता <i>f.</i> an estate.	समाईक <i>a.</i> joint. [discover.
मामा <i>m. a.</i> maternal uncle.	शोधून काढणें <i>v. a.</i> to
वर्ज <i>ad</i> करणें <i>v. a.</i> to abstain.	सुस्वर <i>a.</i> melodious.
घारस <i>m.</i> an heir. [der.	हजार <i>a.</i> a thousand.
व्यर्थ <i>ad</i> खर्चणें <i>v. a.</i> to squan-	हवेली <i>f.</i> a large building.

1 I have lost my way. 2 I have made you joint
heirs of my garden. 3 You have forgotten it. 4 He has
chosen good books from the shelf. 5 The mother has
dressed her children in their holiday clothes. 6 He has
not yet come. 7 Your servant has just gone out.
8 Sadáshiva has painted a nice picture. 9 The fruit has
fallen upon a stone and is broken to pieces. 10 The
woman has stolen the ornament from my box in the house.
11 Hari has broken the slate of his companion. 12 The
gentleman has found many ancient works in his father's
library. 13 Many mistakes must have been discovered in
his work. 14 They must have been writing the work long
since. 15 Where has your master concealed those
ornaments? 16 He must have experienced many difficulties
of this sort during his travels in India. 17 Your sister
has spilt the oil on the table. 18 They must have accused
him of theft. 19 She has forgiven me this fault. 20 My

teacher told me that story. 21 What have they given you for your box? 22 Who gave you that news? 23 Has he forgotten your former faults? 24 I burnt my left leg in a hurry in fire. 25 His father had left him an estate worth Rs. 10,000, but he squandered it all. 26 The washerman has torn my new coat. 27 The wicked boys have caught the poor birds in their nests. 28 He has dishonestly made much money. 29 The enemy imprisoned the prince in the heat of anger. 30 The honest man has been assisted in his distress by many merchants in the city. 31 She never showed such a fortitude before.

१ तूं कोठें गेला होतास? २ गुरुजी, मी बाहेर गेलों होतो. ३ गोविंदा खाली होता. ४ मी सर्व वेळ वरती पढत होतो. ५ गोविंदा मुलांसंगती खेळायस गेला होता. ६ तसा तूं कां गेला नाहीस (नाहीं गेलास)? ७ मी गेलों होतो, पण त्या माझ्याशीं चांगल्या वागल्या नाहीत. ८ कोणे एके दिवशीं द्वारकानाथभट्ट बाजाराचे रस्त्यानें चालला होता. ९ तेथें एक मोठी हवेली बांधीत होते. १० तें काम दुसरे मजल्यापर्यंत चढलें होतें. ११ त्यास परांच्या केल्या अहित व त्यांवर शिड्या लावल्या आहेत. १२ बाबा! तीं माणसें कशाचा (कसचा) खेळ खेळत आहेत? १३ महादजी खोत बाहेर दरवाज्याशीं आला असेल. १४ मी त्याशीं बोलणें वर्ज केलें आहे. १५ तूं आज्ञा पाळण्याचा ढोल मात्र घातला आहेस. १६ तो कधीं कधीं (बर्धी or मर्धी) बापाची आज्ञा मोडीत असतो. १७ मी तुझे भावाचा काय अन्याय केला आहे? १८ आमचे बापास तुमचे बापाचा फार राग आला असेल. १९ आमचे बापानें आम्हांस तुमचें दर्शन घ्यावयाची (घ्यायची) किंवा तुम्हांशीं बोलावयाची मनाई केली आहे. २० आपला बाबा आणि आई चिंतेंत पडलीं आहेत. २१ तुमचा बाबा आमचे बाबावर रागावला आहे. २२ आमचे आईला ती आंगठी विश्वासराव मामांनीं दिली असेल. २३ आम्ही सर्वांना सोडलें आणि तुझ्यामागून आलों आहों. २४ त्या खलाशांनीं गलबतें भरलीं आहेत. २५ जत्रेंत आझांला पुष्कळ मुलें भेटलीं होतीं. २६ तूं आपलीं पुस्तकें कोठें ठेविलीं होतीं? २७ मी तुझाला पूर्वीं कधीं पाहिलें नाही. २८ मुलांनीं आपले धडे चांगले तयार केले असतील. २९ त्यानें आपलें काम कालच संपविलें आहे. ३० त्या चौरानें ते दागिने भापल्या एका भित्राचे खोलींत लपविले होते. ३१ अद्याप त्याचें जेवण झालें नसेल. ३२ मी असलें सुस्वर गाणें पूर्वीं कधींच ऐकिलें नव्हतें (नवतें).

LESSON XXXIV.

THE FUTURE TENSE.*

1. The future imperfect is made up of the present participle of the principal verb and the future tense of असणे; as, मी हरीच्या घरी तुम्ही वाट पहात असेन I shall be waiting for you at Hari's.

2. It expresses an action in progress in the future time; as, आपण या वेळी उद्यां वाट चालत असूं We shall be travelling to-morrow at this time.

3. It expresses probability or doubt in the present time; as, आमची आई आतां आमची वाट पहात असेल Our mother must (or might) be waiting for us now.

4. When the continuity of action is to be expressed emphatically, the verb बसणे is used instead of असणे; as, उद्यां मी सारा दिवस लिहित बसेन I shall be writing the whole day to-morrow.

कीर्तन *n.* celebrating the praises of God with music and singing.

कोंकण *n.* the Konkan.

खचीत *ad.* for certain.

गंगा *f.* name of a woman.

बाळ्या *m.* name of a boy.

वाट/पहाणे *v. a.* to wait.

तयारकरणे *v. a.* to prepare. [troy.

नाशकरणे *v. a.* to des-

शिव्या/देणे *v. a.* to abuse.

सासरें *n.* the house of a woman's father-in-law.

1. You will be walking the whole day to-morrow. 2 We shall be writing our lessons at that time. 3 But what will you be doing? 4 Govinda will be doing that work in the afternoon. 5 My servant will be mowing grass for the next fifteen days. 6 They will be waiting for you in the library. 7 We shall be preparing our lessons at night. 8 Perhaps your guests are going to Satara with your father. 9 They must be abusing me. 10 Your cattle must be destroying the corn in the next field.

* See Appendix, Note 5.

१ उद्यां ह्या वेळीं आमच्या वर्गाची परीक्षा होत असेल. २ आपण आमच्या घरी बुदबळें खेळत वसूं. ३ आमचा बाळ्या पुढच्या वर्षी शाळेंत जात असेल. ४ तूं दोनप्रहरीं जेवीत असशील, नाही का? ५ आमचे इकडे लोके आतां मातें पेरीत असतील. ६ उद्यां एवढ्या वेळस गंगा आपल्या सासऱ्यां जात असेल. ७ आमच्या सामुबाई आतां काय करीत असतील बरें? ८ आजपासून आठ दिवसांनीं रामाच्या देवळांत हरिकीर्तन होत असेल, ९ हा पाउस कोंकणांत खर्चित पडत असेल. १० ते गृहस्थ तुझी त्या ठिकाणीं केव्हांची वाट पाहत बसले असतील. ११ असा आतां सर्व दिवस पाउस पडत असेल का!

LESSONS XXXV.

THE PROSPECTIVE TENSE.*

1. The future participle of a verb is formed by adding गार to the root as खाणें to eat, खाणार, निजणें, to sleep, निजणार.
2. The prospective tense is made up of the future participle of the principal verb and असणें.
3. It is either present, past, or future prospective, according as the verb असणें is in the present, past, or future, as तो गणार आहे He is going to sing; तो गणार होता He was going to sing. तो गणार असेल He will be going to sing.
4. It indicates the intention or probability of the agent to do the act expressed by the principal verb; as, मी तुझ्याकडे उद्यां येणार आहे I am going to come to yours to-morrow.
5. The future prospective, like the future imperfect, expresses a doubt or uncertainty; as, तुझी आई तुला खाऊ देणार असेल Your mother must be going to give you sweetmeat.

अंमळ *ad* आधीं *ad.* a little आजोळ *n.* house of one's
earlier. [seech. mother's father.

आर्जव *n* करणें *v.a.* to be- इतःपर *ad.* henceforward.

* See Appendix, Note 5.

इतिहास <i>m.</i> a history.	डांक <i>f.</i> mail. [of rain.]
कड <i>f.</i> the hollow above the hip. [lous story.]	चतुर्मास <i>m.</i> the four months
कादंबरी <i>f.</i> a novel, a fabu-	जमावंदी <i>f.</i> revenue.
कुस्ती <i>f.</i> wrestling.	तपासणें <i>v. a.</i> to revise, to examine. [compromise.]
खातें <i>n.</i> department.	तोड/करणें <i>v. a.</i> to settle, to
गोठा <i>m.</i> a cowpen.	कचेरी <i>f.</i> an office.
घडणें <i>v. n.</i> to take place.	दिपवाळी (दिवाळी) <i>f.</i> the
दमविणें <i>v. a.</i> to tire.	great Hindu holidays.

१ I am going to begin Sanskrit a little earlier to-day. २ We are going to pass this May-vacation at the house of our maternal grand-father in Bombay. ३ The class master was going to keep a strict eye over your son since that day. ४ I shall not be going, father, to Haripunt to read Persian henceforward. ५ They are going to read history to-morrow in the afternoon. ६ My son will be going to accompany his mother to Mahālakṣmī at that time. ७ My father must be going to his office on this Sunday, perhaps. ८ He was going to read one of the Scott's novels during the Divāli holidays. ९ The Collector of Poona was going to offer him a place in the Revenue department. १० The mail train will be going to start for Calcutta on Saturday in the afternoon. ११ I am going to examine your slates just now. १२ They were going to compromise the suit between themselves out of court. १३ The house was about to take fire, but the green trees protected it. १४ ती अमळ तुझ्या आधीं देवास जाणार होती. १५ एवढ्यास कामा करितां आझी त्या नीच मनुष्याचें आर्जव करणार होतों काय? १६ व्यांचीं सर्व मुलें येत्या दिवाळीला आपल्या आजोळीं जाणार आहेत. १७ इतःपर आझी असली गोष्ट कधींही कबूल करणार नाहीं. १८ कचेरी मध्यें तुला इतिहासाची कधींच गरज लागणार नाहीं. १९ आतां तूं मोठा झालास, तुला आतां कोण बरें कडेवर घेणार आहे? २० तूं आपला सारा वेळ कादंबरी वाचण्यामध्ये घालवणार असशील! २१ आझी आमच्या काका बरोबर आज कुस्त्या पहावयास जाणार आहों. २२ शेवटीं तो पोष्ट खात्यामध्ये चाकरी घरणार आहे. २३ त्या पुस्तकाची मला सद्यां गरज लागणार होती पण तें तूं आतां ने. २४ मा घाणेरड्या गोळ्या मध्यें कोण दे

खाणा वाचायला बसणार आहे. २५ असे कसे घडेल. २६ येत्या चातुर्मासांत
आम्ही ठाण्यास रहाण्याला जाणार आहो. २७ सर्वांत जमाबंदी फार महत्वाचे
खाते. २८ विजायतची बांक केव्हा सुटणार आहे? २९ त्याचा मी आताच
तपास करणार होतो. ३० कालची पोथी मग आपण केव्हा तपासणार आहा?
३१ तुमच्यामध्ये आठ्यापाठ्याच्या खेळांत मला कोण दमविणार आहे?
३२ तुम्हीना दिवाळीचे लाडू खाण्यांत मला दमवाळ.

LESSON XXXVI.

धका *m.* a mound, a wharf.

नारायण *m.* name of a man.

नेहमींचा *a.* usual.

पाऊस *m.* पडणे *v. n.* to rain.

भाग, अध्याय *m.* a chapter
of a book.

मागवत *n.*, name of a book.

मत *n.* an opinion.

मकेदार *m.* a contractor.

मेहेरबानी *f.* a favour.

युक्ति *f.* a plan, a con-
trivance.

लांबलचक *a.* lengthy,

वारा *m.* wind. [prolix.

लिलांव *n.* an auction.

विकत आणणे *v. a.* to buy.

वैद्यशास्त्र *n.* medicine.

स्वतां *ad.* personally.

सासुरवाड *f.* house of one's
father-in-law.

सुटी *f.* a holiday. [ter.

सोंग *f.* a disguise, a charac-

हमजेखान *m.* name of a
Mohomedan.

1 I am going to write a letter to Mr. Vāsudeva this
afternoon. 2 Yesterday I was going personally to see the
contractor to settle that affair. 3 She is going to England
next year to study medicine. 4 I was about to fall into the
well. 5 What are they going to tell me about him? 6 My
uncle was going to send me to the theatre yesterday,
but my father did not like it. 7 He is going to recommend
me to the Collector for a place in the Revenue department.
8 My servant was going to come this morning, but it
rained very hard and he did not come. 9 This horse is
going to be sold by auction. 10 They have been going to
build a house for the last six months. 11 When are you
going to give me that novel to read? 12 She has been
going to tell me that story for several days. 13 He was
himself going to be killed on that occasion. 14 You will

be about to go to your office at this time to-morrow, will you not? 15 He was going to return from America by the next mail steamer. 16 I was going to invite my friends to dine with us to-day. 17 What are you going to do now? 18 My father will be going to take a walk on the sea-shore this evening with me and my uncle. 19 I shall be going to take a walk a little earlier than usual. 20 He will find no time to talk to anybody after supper. 21 Some guests will be going to come to your house after that time. 22 Is the marriage of your daughter going to take place this year? 23 But I am not going to do you the favour. 24 I shall find no time to read your lengthy letter. 25 He is going to place you under great obligation. 26 We are going to get a holiday the day after to-morrow. 27 They must be going to revise the last two chapters of the history of Greece. 28 They will be going to read the Bhágavat during the next four monsoon months (षट्मसा).

१ आमचा मामा पुढल्या वर्षी काशीस जाणार आहे. २ तें मूल आतां घक्याखालीं पढणार होतें. ३ आझाला तुझी तुळशीतलाव पहायला केव्हां नेणार आहां? ४ इतःपर आझी या कामाकरितां त्याच्या घरीं जाणार नाही. ५ रामजी उद्यां हमजेखानाबरोबर कुस्ती मारणार आहे. ६ आपण येथें आणखी किती दिवस राहणार आहां? ७ गोपाळ नारायणाच्या दुकानावर मी पुस्तकें विकत आणण्यास जाणार आहे. ८ एवढ्या मोठ्या मुलास आतां कडेवर उचलून कोण घेणार? ९ चार रुपयांच्या खालीं मी तुला हें पुस्तक देणार नाही. १० मी त्याच्याच मताप्रमाणें चालणार होतो. ११ असलें घाणेरडें काम कोण करणार आहे? १२ तर मग गोठ्यांत गाय कोण बांधणार होता? १३ ते आज दोन प्रहरीं घरीं राहणार आहेत. १४ येत्या दिपवाळीला आझी पुण्यास आज्ञोळी जाणार आहों. १५ यंदा तुझी आपल्या मुलाला सासुरवाडीस पाठविणार आहां क्व? १६ आज दोन वर्षे तो तें पुस्तक लिहिणार आहे. १७ मी आमच्या दादला एक पुस्तक पाठविणार होतो पण अद्याप त्याचें पत्र नाही. १८ असल्या दाद-मुलाच्या वाऱ्यास मी जाणार? १९ तूं आपला धडा कालरात्रीं शिकणार होतासना? २० तो आंगरखा मध्ये आंगांत होणार नाही. २१ आतां शिंपी तो पुन्हा नीट करणार आहे. २२ आतां कसलें सोंग येणार आहे? २३ तुमचें नवें टेबल केव्हां तयार होणार? २४ मी आतां तीच युक्ति योजणार आहे. २५ तो अशी गोष्ट

कबूल करणार नाही. २६ मी समजलों; तूं मला दमविणार आहेस. २७ त्याला जाऊंदे; लमाच्या बेळी त्याची फार गरज लागणार आहे. २८ तो माझे धाजव करणार आहे; पण मी त्याचें ऐकणार नाही. २९ तो माझ्या मतानें चालणार नाही. ३० मला आई ती गोष्ट सांगणार होती. ३१ इतःपर मी ही गोष्ट विसणार नाही. ३२ काशी मला आपलें पुस्तक दाखविणार आहे. ३३ तो त्या कादंबरीचें मराठींत भाषांतर मजकरीतां करणार आहे.

LESSON XXXVII.

THE DEFECTIVE VERBS.

१ पाहिजे (to be wanted), नको (to be not wanted), आहे (is), and (its negative) नाही are used as Principal as well as Auxiliary verbs.

२ पाहिजे and नको hardly undergo any change in conjugation. They always take the agent in the Dative case; as, तिला तें पुस्तक पाहिजे, she wants the book.

३ Present, Past and Future forms of असणे are, however, used after them to make up the tenses, as:—

मला पुस्तक पाहिजे आहे, } I want, or, I do not want
or नको आहे. } the book.

तिला पुस्तक पाहिजे होतें, } She wanted, or did not want,
or नको होतें. } the book.

त्यांना पुस्तक पाहिजे असेल, } They may want, or, may
or नको असेल. } not want, the book.

४ As an Auxiliary, पाहिजे follows the past tense and नको the infinitive of the principal verb and takes the subject in the Dative, Instrumental or Nominative; as, मला or (मी) तें पुस्तक दिलें पाहिजे,* I must give that book; तूं तें पुस्तक देऊं नको,† do not give that book; त्याला or त्यानें गेलें पाहिजे, or तो गेला पाहिजे, he must go.

* With the principal verb, the doer follows the rule of that verb also. See Lesson 8 Part II Art. 2 and Lesson 12 Part II Art. 1.

† This is mostly used in the 2nd & 3rd person imperative.

5 पाहिजे expresses necessity, while नको denotes no necessity of the action denoted by the principal verb being performed by the doer.

6 They are also joined to the Dative Supine of the principal verb to express the propriety or otherwise respectively; as, त्याला जायला (जायला) पाहिजे, he should go; त्याला जायला (जायला) नको, he need not go.

7 As an Auxiliary, नाही is used to mark the mere negation of an idea as well as to express the compound tenses of the principal verb; in both cases, the principal verb has the same form; as—

Assertive.

Negative.

मी लिहितों.	I write.	}	मी लिहित नाहीं. I do not write; I am not writing.
मी लिहित आहे. †	I am writing.		

मी लिहिलें.	I wrote.	}	मी लिहिलें नाहीं. I did not write; I have not written.
मी लिहिलें आहे. †	I have written.		

मी लिहिणार आहे. †	I am going to write;	}	मी लिहिणार नाहीं. I am not going to write; I will not write.
मी लिहिन.	I will write.		

अपराधी *a.* faulty.

अप्रबुद्ध *a.* dull.

इलाज *m.* a remedy.

उसनाऽधेणे *v. a.* to borrow.

रान *n.* weed.

करवंद *n.* a blackberry.

कवाड *n.* a gate.

उगाच *ad.* without cause.

उघडणे *v. a.* to open.

उपाशी *a.* fasting.

गोड *n.* a sweet thing.

गोमांस *n.* beef.

चिंता/असणे *v. n.* to matter.

चाकू *m.* a pen-knife.

† In colloquial language, this आहे is sometimes retained in the negative sentence with नाहीं, in order to distinguish the compound tense; as, मी लिहित नाहीं आहे. I am not writing.

कुलूप *m.* a padlock.

कैदी *m.* a prisoner.

कॉपरा *m.* a corner.

कांहीं *a.* नाहीं *v. n.* nothing.

चौकट *f.* a frame.

जगविणें *v. a.* to save.

जीव *m.* a life.

ठसा *m.* a print.

1 I am not at fault. 2 He does not want such a dull boy to do that work. 3 Do not make use of that remedy to improve him. 4 Do not punish children without cause. 5 You ought to open the box for him. 6 Rámá may not be fasting during the whole day. 7 The merchants must often borrow money to carry on their business. 8 They are not gathering blackberries for their mother, but for themselves. 9 We were going to open the gate of the garden. 10 The prisoner was going to run away from the hands of the Police. 11 They were, therefore, going to keep him under lock and key. 12 In a corner of the garden, the children will be going to play in the afternoon. 13 My uncle need give him nothing but two Rupees. 14 You must be going to choose the sweet things only but they are not generally wholesome. 15 He did not buy beef; no Hindu will ever eat beef. 16 Just so, I was going to say the same thing. 17 Krishnajipunt must have taken my penknife to mend his pen from the drawer of my table. 18 Well he may have taken; what does it matter? 19 Do not take away the picture from the room, you will break its frame. 20 You must save the life of your fellow-creatures. 21 Are these not the foot-prints of your younger brother? २१ तूं अपराधी असल्य पाहिजेस. २३ गोविंदराव-जींची मुलगी अप्रबुद्ध नाहीं. २४ त्याच्याबद्दल मी कांहीं इलाज केला नव्हता. २५ उग्राच एखाद्याच्या पाठीस लागूं नको. २६ त्यांच्या कारकुनाला रावसाहेबांचीं सर्व पत्रें उघडलीं पाहिजेत. २७ उपाशीं रहाण्याचें त्याला काय कारण असलें पाहिजे. २८ कायगो! हा दामिना तूं उसना घेतला असशील? २९ बहूतकरून या महिन्यामध्ये रानांत पुष्कळ करबंदे पिकूं लागलीं पाहिजेत. ३० त्या बागेचें कवाड तूं किंवा मीच उघडलें पाहिजे असेल? ३१ काशी-रावानें त्याला कुलूप घातलें असलें पाहिजे. ३२ त्या कैद्यांना मोकळें सोडूं नको, त्यांना बेड्या घातल्या पाहिजेत. ३३ तुमचा बैल आमच्या बागेच्या कोपऱ्यांत उभा आहे, तो कांहीं खात नाहीं. ३४ तुला माझा चाकू उघां

संख्याकालच्या आंत दिला पाहिजे. ३५ पलीकडच्या दाराची चौकट फार ठेंगणी झाली आहे, ती जरा उंच केली पाहिजे. ३६ प्रत्येकाला आपला जीव पाहिजेच असतो. ३७ तो जगविण्यास कोण यत्न करणार नाही बरे! ३८ तुमच्या बोलण्याचा त्याच्या मनावर चांगलाच ठसा उमटला पाहिजे. ३९ गोड गोड झणून किती खायचे! त्याला कांहीं तरी बत्ता असली पाहिजे. ४० तुला गोमांसाची शपथ कोणी कशाकरिता घातली? ४१ ह्या चाकूने नानाला आतां ही लेखणी केलीच पाहिजे.

LESSON XXXVIII.

डौल *m.* an empty display.

तसवीर *f.* a picture.

नातू *m.* a grandson.

निर्भयपणे *ad.* securely.

पायरी *f.* a step.

प्रेतसंस्कार *m.* funerals.

पेंडसे *m.* a surname.

बाकीचा *a.* remaining.

मिरवणे *v. n.* to parade.

राव *a.* a title of honour

affixed to the names

of persons, chiefly of

soldiers and clerks.

रिकामा *a.* empty.

लावणे *v. a.* to apply.

1 Govind is not making an empty display of his learning. 2 Sadáshiva does not make an empty display of his learning. 3 You must paint a good picture of your mother and keep it in a corner of your room. 4 Her grandsons have not seen her. 5 You must keep that picture securely fastened on the wall of your room. 6 Govindrào must have gone to perform the funerals of his mother. 7 I must prepare my remaining lesson tomorrow. 8 What must be the difference between steps and stairs. 9 He must be parading in his new dress before his companions. 10 Take away the weed from your fields and the crops will flourish. 11 Do not bring empty pots from the well. 12 He must have done so in his childhood. 13 You must apply this rule in your own case also. 14 Kashirào must make a good soldier. १५ तूं असे उगाच रिकामे डौल मिरवूं नको. १६ ती कोपण्यांतली तसवीर नानाफडणवीसांची असली पाहिजे. १७ आझाला पुढच्या सालाकरितां धाव्य

-विकृत घेतलें पाहिजे. १८ भांगाला नातु शिकवायाला नको. १९ तिला
-निर्मयपणें खोर्लात गेलें पाहिजे होतें. २० कोणताही विषय पायरी पायरीनें
शिकला पाहिजे. २१ प्रत्येक मुलाला वडिलाचा भ्रेतसंस्कार केलाच पाहिजे.
२२ उद्यां मला बाकीचा वेळ पेंड्याच्या घरीं घालविला पाहिजे. २३ सज-
नांच्या घरीं पंगतीभेद नसला पाहिजे. २४ लग्नाची वरात तुझाला मिरवलीच
पाहिजे. २५ माळ्याच्या मुलींनीं बागेतील सर्व रान उपटलें असेल. २६ रात्र
ही पदवी विशेषेंकरून भराव्यांचीच असली पाहिजे. २७ मी तुमच्या घरीं
रिकामा खात नाहीं. २८ रिकामें भांडें वचमळलें पाहिजे. २९ त्यानें
लहानपणीं असल्या खोड्या केल्या नाहीं. ३० तो लहानपणीं संस्कृत शिकला
नाहीं. ३१ तुझाला पुढच्या वर्षी नारळीचीं रोपें बागेत आणखी लाविलीं
पाहिजेत. ३२ त्या दोंपरावर तुझाला अद्याप औषध लावलें पाहिजे.
३३ तोच नियम याही ठिकाणीं आझांस लावला पाहिजे. ३४ येत्या दसव्या-
पासून आमच्या मुलाला आतां शाळेंस लावला पाहिजे. ३५ दुःखावर विवा
चांगला लागला पाहिजे. ३६ तुझे शब्द त्या वेळीं त्याच्या मनाला फारच
लागले असतील. ३७ तुमचा कळमी आंबा यंदा मुळीच लागला नाहीं.
३८ काळ भाणखीं दोन माणसें वरच्या आळीस लागली आहेत. ३९ आज
आमच्या गवळ्याची म्हेस लागली नाहीं, तिचें कालच वासरूं मेळें. ४० त्याला
एकदां काम करूं लागलें पाहिजे, मग तो थांबणार नाहीं.

LESSON XXXIX.

घाटणें *v. n.* to think.

घात *f.* a wick.

वाढविणें *v. a.* to increase.

वारंवार *ad.* often.

शब्द *m.* a word.

शरम *f.* shame.

शाई *f.* ink. [punish.

शिक्षा *f.* करणें *v. a.* to

स्वच्छ *a.* clean.

संभवनीय *a.* probable.

समाधान *n.* करणें *v. a.* to

सरळ *a.* straight. [satisfy.

संवय *f.* a habit. [man.

सभ्य गृहस्थ *m.* a gentle-

हिवाळा *m.* the winter.

हुकूम *m.* an order.

1 You were not then reading. 2 The women in that
corner are not working. 3 Those girls are not injuring
the plants in your garden. 4 Were they not dancing in
the school-hall? 5 Do not keep company with bad people.
6 The husbandman was not tilling the ground for a crop of

wheat. 7 It is necessary for the eldest son to attend to the funeral rites in honour of his dead parents; the rest need not take a part in it. 8 They never borrowed such a large sum of money from me before. 9 Bala! come here and sit in this room to study your lessons, and do not leave it for two hours on any account. 10 I have no reason to find fault with your grandson. 11 He is not often idle. 12 You are not, however, satisfied with him. 13 You are not ignorant of his habit of lying. 14 I do not rely upon his words. 15 He does not listen to you. 16 They did find many blackberries in the field. 17 Oh! it does not matter much. 18 We shall not hurt the corn in his field. 19 Besides, the farmer will not see us. 20 The farmer's seeing us or not makes no difference. 21 Is not the farmer himself coming this way? 22 George's story did not seem to him a very probable one. 23 He, however, did not wish to punish the boy. 24 Not only were there no prints of the cow's feet, but the gate was securely fastened by a chain and padlock. 25 I did not steal your corn; I would not do it for the world. 26 The farmer did not let him go. 27 George hung his head and made no answer. 28 She said nothing more that day. 29 Stop! Stop! do not add to your fault. 30 Does not God see you everywhere? 31 I had no courage. 32 Do you not believe me, mother? 33 I am speaking nothing but the truth now. 34 He will not tell a lie even to save his life. 35 He thought it better not to speak to him just then. 36 I will never tell a lie again. 37 There was not a happier family in the village than that of widow Burton. 38 Willy and Catherine did not come home to be idle. 39 Not a weed was to be seen there. 40 In the winter, too, they were not in want of employment. 41 Things in this world do not go on smoothly. 42 Oh Willy! will not Mrs. Benson buy these things? 43 Mrs. Benson had not only bought all his boxes, but had given him an order for some picture frames.

१ वारा वाहत नाही. २ हरी त्याच्या घरी काल गेला नव्हता (नवता).
३ तू आजपासून आमच्या घराची पायरी चढू नको. ४ त्यानें माझा आंगरखा

फाडला नाही, परंतु मळवला तर खरा. ५ त्या वेळी आमचा कुत्रा मुंक्रत
 नव्हता. ६ मला पैसा मिळत नाही व खावयास मुले आठ आहेत.
 ७ तर मग ती उपाशी मरत नाहीत? ८ मी त्याचे पाटीकडे पहात नाही.
 ९ येथे तुला या मुलांशी मांडायला (मांडायला) कोणी बोलावले नाही.
 १० मी बाजारांत पेंढऱ्यांच्या दुकानीं जाऊं नको का? ११ बाबा! मला एक
 टोपी पाहिजे; माझी सांडली नाही पण फाटली आहे. १२ आमचा गढी
 कोणच्या पैशाला हात लावणार नाही. १३ आजपर्यंत त्यानें असले काम कधीं
 केले नाही. १४ त्यानें दिव्यांत घात घातली नाही आणि आहे ती जळत नाही.
 १५ आझी ती कधीं फळे खाणार नाही. १६ तुझी ती आतां खात नव्हतां
 का? १७ कृष्णाजीपंतोंकडून भागवताची पोथी आण जा. १८ आतां ती
 ते बाचीत नसतील. १९ हिंदू लोक गोमांस खात नाहीत. २० मला कादं-
 बऱ्या वाचणे आवडत नाही. २१ चाकरानें अद्याप दुकान उघडलें नाही; तूं
 तें उघडूं नको. २२ तुझी आपल्या मित्रांनां कधीं विसरूं नका. २३ ते
 आतांशा अभ्यास चांगलासा करीत नाहीत. २४ सदाशिवपंत अद्याप पुण्याहून
 आले नाहीत. २५ त्या कैद्यानें अपराध केला नाही. २६ हे पाणी स्वच्छ
 नाही; तूं मला दुसरे आणीत नाहीस काय? २७ माझ्या हाताशीं पैसा नाही.
 २८ लहानपणींच मी आपल्या मुलीचें लग्न करणार नाही. २९ तुमचे पाहुणे
 इतक्यांत जाणार नव्हतेना? आणि (नी) आतां बरे गेले? ३० मी तुझा चाकू
 घेतला नाही. ३१ त्याच्या बायकोला गोढ आवडत नाही. ३२ माझ्या
 इवतीत कालपासून शाई नाही. ३३ हे चाकर माणसांच्या लक्षांत येत
 नाही. ३४ सर्व मुलें अद्याप आलों नाहीत. ३५ त्या गरीब बाईला उगाच
 मारूं नको. ३६ काशीरावाला काम करायला नको. ३७ त्याला त्यावेळीं शाळेंत
 गेलें पाहिजे. ३८ तुमच्या जिमेला हाड नाही, आणि तुमच्या चाकरांस शरम
 नाही. ३९ सभ्य मनुष्यास असले शब्द शोभत नाहीत. ४० आझाला तसले
 रिकामे डोल मिरवायला नकोत. ४१ मला तें लग्नास जाणें नको, आणि तीं
 बायकांची घाणेरडी बोलणी ऐकायला (आयकायला) नकोत. ४२ आपला
 मुलगा कांहीं अप्रबुद्ध नाही; पण तो अभ्यास करीत नाही.

Note 1.

DECLENSION OF PRONOUNS.

मी I.			तू Thou.		
	Singular.	Plural.		Singular.	Plural.
Nom.	मी	आम्ही.	Nom.	तू	तुम्ही.
Acc.	मी	आम्ही.	Acc.	तू	तुम्ही.
Instr.	{ म्यां or मी मजर्ची	आम्ही. आम्हाचीं.	Instr.	{ त्वां or तू तुजर्ची	तुम्ही. तुम्हाचीं.
Dat.	{ मला मजला	आम्हांला-स.	Dat.	{ तुला तुजला	तुम्हांला-स.
Abl.	मजहून	आम्हांहून.	Abl.	तुजहून	तुम्हांहून.
Gen.	{ माझा m. माझी f. माझे n.	आमचा m. आमची f. आमचे n.	Gen.	{ तुझा m. तुझी f. तुझे n.	तुमचा m. तुमची f. तुमचे n.
Loc.	माझ्यांत	{ आम्हांत. आमच्यांत.	Loc.	तुझ्यांत.	{ तुम्हांत. तुमच्यांत.

तो He, ती She, तें It.

Singular.				Plural.			
	m.	f.	n.		m.	f.	n.
Nom.	तो	ती	तें.	Nom.	ते	त्या	तीं.
Acc.	तो	ती	तें.	Acc.	ते	त्या	तीं.
Instr.	{ त्याने-नें तिने-णें त्याने-णें. त्यांशीं तिशीं त्यांशीं. त्याजर्चीं तिजर्चीं त्याजर्चीं.			Instr.	{ त्यांनीं-नीं, the same त्यांशीं { as mascu- त्याजर्चीं { line.		
Dat.	{ त्याला त्याजला त्यास	तिला तिजला तिस	त्याला. त्याजला. त्यास.	Dat.	{ त्यांला, त्यांजला, त्यांस. त्यांना.		
Abl.	{ त्याहून त्याजहून	तिहून तिजहून	त्याहून त्याजहून.	Abl.	{ त्यांहून त्यांजहून.		
Gen.	{ त्याचा m. त्याची f. त्याचे n.	तिचा m. तिची f. तिचे n.	त्याचा m. त्याची f. त्याचे n.	Gen.	{ त्यांचा m. त्यांची f. त्यांचे n.		
Loc.	{ त्यांत त्याच्यांत	तींत तिच्यांत	त्यांत. त्यांच्यांत.	Loc.	{ त्यांत त्यांच्यांत.		

जो *m.* who, जी *f.* who, जें *n.* who.

Singular.				Plural.			
	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>		<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
Nom.	जो	जी	जें.	Nom.	जे <i>m.</i>	ज्या <i>f.</i>	जी <i>n.</i>
Acc.	जो	जी	जें.	Acc.	"	"	"
Instr.	{ ज्यानें-जें जिनें-जें ज्यानें-जें. ज्याची जिची ज्याची.			Instr.	ज्यांनीं जीं	The same as	
Dat.	{ ज्याला जिला ज्याला. ज्यास जिस ज्यास.			Dat.	{ ज्याला ज्यांस.	[masculine.]	
Abl.	ज्याहून	जिहून	ज्याहून.	Abl.	याहून		
Gen.	{ ज्याचा <i>m.</i> जिचा <i>m.</i> ज्याचा <i>m.</i> ज्याची <i>f.</i> जिची <i>f.</i> ज्याची <i>f.</i> ज्याचें <i>n.</i> जिचें <i>n.</i> ज्याचें <i>n.</i>			Gen.	{ ज्यांचा <i>m.</i> ज्यांची <i>f.</i> ज्यांचें <i>n.</i>		
Loc.	ज्यांत	जींत	ज्यांत.	Loc.	ज्यांत.		

हा *m.* this, ही *f.* this, हें *n.* this.

Singular.				Plural.			
	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>		<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
Nom.	हा <i>m.</i>	ही <i>f.</i>	हें <i>n.</i>	Nom.	हे	या	हीं.
Acc.	"	"	"	Acc.	"	"	"
Instr.	{ ह्यानें-जें हिनें-जें ह्यानें-जें. ह्याची हिची ह्याची.			Instr.	{ ह्यांनीं-जीं ह्यांची.	The same as [masculine.]	
Dat.	{ ह्याला हिला ह्याला, ह्याजला, हिजला, ह्याजला, ह्यास हीस ह्यास			Dat.	{ ह्याला ह्यांजला, ह्यास		
Abl.	{ ह्याहून हिहून ह्याहून ह्याजहून हिजहून ह्याजहून			Abl.	{ ह्याहून, ह्याजहून		
Gen.	{ ह्याचा <i>m.</i> हिचा <i>m.</i> ह्याचा <i>m.</i> ह्याची <i>f.</i> हिची <i>f.</i> ह्याची <i>f.</i> ह्याचें <i>n.</i> हिचें <i>n.</i> ह्याचें <i>n.</i>			Gen.	{ ह्यांचा <i>m.</i> ह्यांची <i>f.</i> ह्यांचें <i>n.</i>		
Loc.	ह्यांत	हींत	ह्यांत.	Loc.	ह्यांत	"	"

Under inflexional changes हा and हें are often changed to या, as, हाने or ह्याने, and ही to ह, as, हनें or हिनें.

कोण ? who ?		काय ? what ?	
	<i>Sing.</i>	<i>Pl.</i>	
Nom. & Acc.	कोण	कोण.	Nom. & Acc. काय काय
Instr.	{ कोणी कोणाशी	कोणी कोणांशी.	Instr. { कथानें कथांनीं. कथाशी कथांशीं.
Dat.	कोणाला-स-कोणांला.		Dat. कथाला-स कथांला-स.

कोणता which one.

	<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. & Acc.	कोणता <i>m.</i> कोणती <i>f.</i>	कोणते <i>m.</i> कोणत्या <i>f.</i> कोणतीं <i>n.</i>
	कोणतें <i>n.</i> [शी <i>f.</i> कोणत्यानें <i>n.</i>	कोणत्यांनीं-शी The same as
Instr.	कोणत्यानें-शी <i>m.</i> कोणतीनें-	masculine.

Note 2.

TABLE OF CASE TERMINATIONS AND POSTPOSITIONS

The Nominative and Accusative cases have no terminations or postpositions.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>	<i>Postpositions.</i>
Instr. नें, शी by, with	नीं, शी = with, against.	कडून, करून, करवीं, जवळून वारें.
Dative स, ला to	स. ला, ना.	पार्शी, जवळ, प्रत to, करितां, सार्शी, अर्थ, स्तव for.
Ablative कून from हून from or than	The same as [singular.	पाहून, जवळून from, पेसां, परीस, than.
Genitive चा <i>m.</i> ची <i>f.</i> चे <i>n.</i> of	The same as [singular.	None.
Locative हें, मां in	The same as [singular.	आंत, मध्ये in, विषयीं, संबंधी about.
Vocative, the crude-form.		अरे, रे, हे, भजी, भ- गा, गाम. <i>n.</i> O; भगे, { <i>Singular.</i> ने भगो, भजी <i>f.</i> O. { भहो, भजी <i>m.</i> <i>f.</i> <i>n.</i> O. <i>Plural.</i>

NOUNS DECLINED.

MASCULINE.

घाघ A tiger.

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>
Nom.	घाघ.	घाघ.	Gen.	घाघाचा॥॥	घाघांचा॥॥
Acc.	घाघ,	घाघ.		ची॥ चें॥	ची॥ चें॥
Instr	घाघानें-चीं.	घाघांनीं-चीं.	Loc.	घाघांत.	घाघांत.
Dat.	घाघास-ला.	घाघांस-ला-ना.	Voc.	घाघा.	घाघांनो.
Abl.	घाघाहून.	घाघाहून.			

घोडा A horse.

साळी A weaver.

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>
Nom.	घोडा	घोडे.	Nom.	साळी.	साळी.
Instr.	घोड्यानें-चीं.	घोड्यांनीं-चीं.	Instr.	साळ्यानें-चीं.	साळ्यांनीं-चीं.
Voc.	घोड्या.	घोड्यांनो.	Voc.	साळ्या.	साळ्यांनो.

नारु Guineaworm.

दाहो Cry of certain birds.

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>
Nom.	नारु.	नारु.	Nom.	दाहो.	दाहो.
Instr.	नारुनें-चीं.	नारुंनीं-चीं.	Instr.	दाहोनें-चीं.	दाहोंनीं-चीं.
	नारवानें-चीं.	नारवांनीं-चीं.			
Voc.	नारु, नारवा.	नारुंनो, नारवानें.	Voc.	दाहो.	दाहोंनो.

Feminine.

संगत Society.

लाट A wave.

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>
Nom.	संगत.	संगती.	Nom.	लाट.	लाटा.
Instr,	संगतीनें-चीं.	संगतींनीं-चीं	Instr.	लाटेनें-चीं	लाटांनीं चीं.
Voc.	संगती	संगतीनो.	Voc.	लाटे.	लाटांनो.

माता Mother.

नदी A river.

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>
Nom.	माता.	माता.	Nom.	नदी.	नद्या.
Instr.	मातेनें-चीं.	मातांनीं-चीं.	Instr.	नदीनें-चीं.	नद्यांनीं-चीं.
Voc.	माते.	मातांनो.	Voc.	नदी.	नद्यांनो.

बायको A woman.

जळू Leech.

Singular. *Plural.**Singular.* *Plural.*

Nom. बायको बायका.

Nom. जळू. जळवा.

Instr. बायकोने-शीं. बायकांनीं-शीं.

Instr. { जळवेने-शीं. } जळवांनीं-शीं.
{ जळूने-शीं. }

Voc. बायको, बायकांनों.

Voc. जळवे, जळू. जळवांनों.

काईल A boiler.

बी A seed.

Sing. *Plural.**Sing.* *Plural.*

Nom. काईल. कायली.

Nom. बी. बिया.

Instr. कायलीने-शीं. कायलींनीं-शीं.

Instr. बियेने-शीं. बिवांनीं-शीं.

Voc. कायली. कायलींनों.

Voc. बिये. बिवांनों.

Neuter.

फूल A flower.

मोती Pearl.

Sing. *Plural.**Sing.* *Plural.*

Nom. फूल. फुले.

Nom. मोती. मोत्ये.

Instr. फुलाने-शीं. फुलांनीं-शीं.

Instr. मोत्याने-शीं. मोत्यांनीं.

Voc. फुला. फुलांनों.

Voc. मोत्या. मोत्यांनों.

असूं A tear.

गुरू A cattle.

Sing. *Plural.**Sing.* *Plural.*

Nom. असूं अस्वें

Nom. गुरू. गुरें.

Instr. अस्वाने-शीं. अस्वांनीं-शीं.

Instr. गुराने-शीं. गुरांनीं-शीं.

Voc. अस्वा. अस्वांनों.

Voc. गुरा. गुरांनों.

भांडें A pot.

कऊल A tile.

Sing. *Plural.**Sing.* *Plural.*

Nom. भांडें भांडी.

Nom. कऊल. कवलें.

Instr. भांड्याने-शीं भांड्यांनीं-शीं.

Instr. कवलाने-शीं. कवलांनीं-शीं.

Voc. भांड्या. भांड्यांनों.

Voc. कवला. कवलांनों.

Note 3.

There are about 290 feminine nouns ending in अ that are declined like लट् and the rest like संगत् (vide Note 2). Of the former class, the following are of frequent occurrence in the language :—

अट्क	Impediment.	चीर	A crack, slit, rent.
अवस	The day of new moon.	घुणूक	Sample, smack.
आत	Father's sister.	जांग }	The thigh.
आंब	A particular acid.	जांच }	The groin.
ईट	A brick. [val.	जीभ	The tongue.
ईद	Any Mahomedan festi-	सडप	A stoop, swoop, bound.
उणीव	Deficiency.	हीज	Waste, wear, rubbage.
ऊव	Heat of closeness.	शोप-शोप	Sleep.
कड	Edge.	टांग	A low term for the leg.
कणीक	Wheaten flour.	टीक	A cluster of pearls or diamonds.
कंबर	} The waist.	ठीच	A span measured by the thumb and forefinger.
कमर		ठीप	Taking a number in order to tax. A manner of stitching.
कारप	Victuals burned in dressing.	टांक	A disposition along a road to convey the post or travellers.
कांच	Glass.	डांग	A whole plantain-leaf. A crook of a bamboo.
काव	A red earth.	डेग	A stride. [dence.
कुमक*	Assistance. [purging.	तजवीज*	Investigating, pru-
कुळीक	A violent vomiting and	सरफ	Side, a lever.
केद	Imprisonment.	तलफ	An ill habit.
खरूज*	The itch.	तवसाळ	A kind of rice.
खाट	A sleeping cot. [tree.	तहान	Thirst.
खारीक	The fruit of the date	तक्षीम	A share.
खूण	An indication. [trip.	ताज	A bamboo-pole.
खेप	A journey to and from, a	तान	A tune.
गंजीफ	A single card of a pack.	तान्ह	Thirst.
गप	Common report, news.	तांब	Rust of iron.
गरज	Need, want.	तार	A wire.
गुंज	A small plant bearing a red and black berry.		
फिच	The tamarind tree, its fruit.		
फीज	A thing, a fine thing.		
फीप	A slab of stone, a chip.		

तारीख A day of the month;
date.

तालीम Instruction. [pain.

तिडीक A sharp and shooting

तीट* A mark made with soot
on the forehead of children.

तेरीज The grand total.

तोफ A great gun.

दाढ A molar tooth.

दुरव A kind of grass, sacred
to Ganapati.

नजर Sight, a present.

नणद A sister of one's husband.

नय A nose-jewel.

नाव A boat.

नीज Sleep.

पद्माज Supercilious airs and
ways.

पश्चिम The west.

पहांड The period of six घटिका
before sunrise.

पाच An emerald.

पुनव The day of full moon.

पूर्व The East.

पेठ An emporium.

पैज A bet, wager.

फुंक A quick blast with the
mouth.

फौज An army of troops.

बाग A garden, a band.

बाज A bedstead.

बीज The second day of the
waxing moon.

बात Idle talk, empty speech.

बोंध The cry uttered by
bellowing and at the same
time beating the mouth
with the hand.

भांग Hemp, Cannabis sativa.

भाष A promise.

भिक्षाळ The begging of alms
by a young Brahmin dur-
ing the ceremony of his
investiture with the sacred
thread.

भीक Alms.

भीड Respect, regard.

भुज The whole arm.

भूक Hunger.

भोंवड, भोंवळ Giddiness.

मसक A leathern water-bag
carried under arm.

मसूर A sort of pulse.

मात A term at chess, check-
mate, exploit.

मान The neck.

माव A scar.

माळ A garland, a rosary.

मँग Slough of a snake.

मोट A load, the bucket of a
bullock draw-well.

मोहोर (properly मोहर) A gold
coin, mohur; blossom.

मोहीम A military expedition,
a campaign.

मौज A play, a diversion.

रकम An item an article.

रयत A subject.

राख Ashes, a kept woman.

रांग A rank, a row.

रांड A widow always with a
contemptuous implica-
tion; a courtesan.

रीच Entrance by force.

रेच A line.

रेव Fine gravel or sand.

लव The hair of the body,
down.

लवंग A clove, its tree.
 लाख Sealing wax, lac.
 लांघ A bribe.
 लाज Shame, modesty.
 लाट A wave.
 लात A kick.
 लांघ A hideous and hateful
 woman.
 लाल Saliva, spittle.
 लीख A nit.
 वस्त A trinket.
 वहाण A sandal.
 वाट A road, a path, a way.
 वाफ Vapour, steam.
 वांबळ* Dull weather.
 वांव A fathom. [Europe.
 विलायत A foreign country, esp.
 वीज Lightning.
 वीट A brick.
 वेंग Embrace.
 वेण A throe.
 वेळ Time, space of time.
 शाक-ख A pot-herb.
 शाल* A shawl. [ment.
 शाळ A house or an apart-
 शिक A sneeze.
 शिलक* Balance in hand.
 शीव A boundary.
 शीर A vein, an artery.

शेज A bed or bedding.
 शेंव An empty cocoanut-shell.
 शेंप A tail.
 शेंस The spot or stripe of रहीं
 and कुंकूं mixed and daubed
 on the forehead.
 सकाळ Early morning.
 सडक A rope, a cord. A made
 road.
 सहर (Eminent) the highest
 court of law.
 सनीध A stick, a span in length
 of pure trees to kindle
 sacred fire.
 सहाण A grindstone, a levigat-
 ing slab.
 साखर Sugar.
 सांज The evening.
 सांड A female camel.
 साण A grindstone.
 सांव A muscle or sinew.
 सीव A boundary, a border,
 a limit.
 सूज Swelling.
 सुन A daughter-in-law.
 सोंड Trunk of an elephant.
 हांक A call, a loud cry after.
 हांव Vehement, earnest
 desire.

Note 4.

The numbers are thus written and pronounced.

I	१ एक.	35	३५ पस्तीस.	71	७१ एकाहत्तर.
2	२ दोन.	36	३६ छत्तीस.	72	७२ बाहत्तर.
3	३ तीन.	37	३७ सत्तीस.	73	७३ त्र्याहत्तर.
4	४ चार.	38	३८ अडतीस.	74	७४ चौ-न्याहत्तर.
5	५ पांच.	39	३९ एकुणचा०	75	७५ पंच्याहत्तर.
6	६ सहा.	40	४० चाळीस.	76	७६ षाहत्तर.
7	७ सात.	41	४१ एकेचाळीस	77	७७ सप्त्याहत्तर.
8	८ आठ.	42	४२ बेचाळीस.	78	७८ अठ्याहत्तर.
9	९ नऊ.	43	४३ त्रैचाळीस.	79	७९ एकुणऐर्शी.
IO	१० दहा.	44	४४ चव्वे०	80	८० ऐर्शी.
II	११ अकरा.	45	४५ पंचेचाळीस	81	८१ एक्यायर्शी.
12	१२ बारा.	46	४६ षेचाळीस.	82	८२ द्व्यायर्शी.
13	१३ तेरा.	47	४७ सत्तेचा०	83	८३ त्र्यायर्शी.
14	१४ चवदा.	48	४८ अठ्ठेचा०	84	८४ चौ-न्यायर्शी.
15	१५ पंधरा.	49	४९ एकुणप०	85	८५ पंचायर्शी.
16	१६ सोळा.	50	५० पन्नास.	86	८६ षायर्शी.
17	१७ सतरा.	51	५१ एकावन्न.	87	८७ सप्त्यायर्शी.
18	१८ अठरा.	52	५२ बावन्न.	88	८८ अठ्यायर्शी.
19	१९ एकुणीस.	53	५३ त्रैपन्न.	89	८९ एकुणनव्वद.
20	२० वीस.	54	५४ चौपन्न.	90	९० नव्वद.
21	२१ एकवीस.	55	५५ पंचावन्न.	91	९१ एक्याण्णव.
22	२२ { बावीस, बेवीस.	56	५६ छपन्न.	92	९२ त्र्याण्णव.
23	२३ त्रैवीस.	57	५७ सत्तावन्न.	93	९३ च्याण्णव.
24	२४ चोवीस.	58	५८ अठ्ठावन्न.	94	९४ चौ-न्याण्णव.
25	२५ पंचवीस.	59	५९ एकुणसाठ.	95	९५ पंचाण्णव.
26	२६ सवीस.	60	६० साठ.	96	९६ षाण्णव.
27	२७ सत्तावीस.	61	६१ एकसष्ट.	97	९७ सप्त्याण्णव.
28	२८ अठ्ठावीस.	62	६२ वासष्ट.	98	९८ अठ्याण्णव.
29	२९ एकुणतीस.	63	६३ त्रैसष्ट.	99	९९ नव्याण्णव.
30	३० तीस.	64	६४ चौसष्ट.	100	१०० शंभर.
31	३१ एकतीस.	65	६५ पांसष्ट.	101	१०१ एकशें एक.
32	३२ बत्तीस.	66	६६ सासष्ट.	102	१०२ एकशें दोन.
33	३३ { तंतीस. तेहतीस.	67	६७ सदसष्ट.	200	२०० दोनशें.
34	३४ { चवतीस, चौतीस.	68	६८ अडसष्ट.	300	३०० तीनशें.
		69	६९ एकुणहत्तर.	1,000	१,००० हजार.
		70	७० सत्तर.		

IO,000 १०००० दहा हजार. IO,00,000 १०००००० दहा लाख.

I,00,000 १,००००० लाख. I,00,00,000 १,००००००० कोटी.

Fractions.

$\frac{1}{4}$	• पाव.	$2\frac{3}{4}$	२॥ पावनेतीन.	$\frac{1}{2}$	$\frac{2}{2}$	एकद्वितीयांश.
$\frac{1}{2}$	•॥ अर्धा.	$3\frac{1}{4}$	३। सवातीन.	$\frac{1}{3}$	$\frac{2}{3}$	एकतृतीयांश.
$\frac{3}{4}$	•॥ पाऊण.	$3\frac{1}{2}$	३॥ साडेतीन.	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4}$	एकचतुर्थांश.
$1\frac{1}{4}$	१। सव्वा.	$3\frac{3}{4}$	३॥ पावणेचार.	$\frac{1}{5}$	$\frac{2}{5}$	एकपंचमांश.
$1\frac{1}{2}$	१॥ दीड.	$4\frac{1}{4}$	४। सवाचार.	$\frac{1}{6}$	$\frac{5}{6}$	एकषष्ठांश.
$1\frac{3}{4}$	१॥ पावणेदोन.	$4\frac{1}{2}$	४॥ साडेचार.	$\frac{1}{7}$	$\frac{6}{7}$	एकसप्तमांश.
$2\frac{1}{4}$	२। सवादोन.	$4\frac{3}{4}$	४॥ पावणेपांच.	$\frac{1}{8}$	$\frac{7}{8}$	एकअष्टमांश.
$2\frac{1}{2}$	२॥ झडीच.			$\frac{1}{10}$	$\frac{9}{10}$	एकदशांश.

These numerals generally take **आ** in the crude form, but **दोन**, **तीन** and **चार** are changed to **दोहों**, **तिर्ही** and **चोहों**, and when they refer to persons they assume **दोवे**, **तिचे**, **चौवे** for masculine, **-ची** for feminine, **-चे** for neuter.

Note 5.

INDICATIVE MOOD.

INTRANSITIVE VERB.

बसणें, to sit.

Present Tense.

Sing.

Plural.

1.	{ मी बसतो <i>m.</i> मी बसत्ये <i>f.</i> मी बसते <i>n.</i> }	I sit	आम्ही बसतो. <i>m.f.n.</i> We sit.
2.	{ तू बसतोस <i>m.</i> तू बसत्येस <i>f.</i> तू बसतेस <i>n.</i> }	Thou sittest.	तुम्ही बसतां. <i>m.f.n.</i> You sit.
3.	{ तो बसतो <i>m.</i> ती बसत्ये <i>f.</i> तें बसते <i>n.</i> }	He, she, it sits.	{ ते बसतात <i>m.</i> त्या बसतात <i>f.</i> तीं बसतात <i>n.</i> } They sit.

Past Tense.

Sing.

Plural.

1.	{ मी बसलो <i>m.</i> मी बसल्ये <i>f.</i> मी बसले <i>n.</i> }	I sat.	आम्ही बसलो. <i>m.f.n.</i> We sat.
----	---	--------	-----------------------------------

<i>Sing.</i>		<i>Plural.</i>
2. { नू बसलास <i>m.</i> नू बसलीस <i>f.</i> नू बसलेंस <i>n.</i> }	Thou satest.	{ तुझी बसलां or बसलेस <i>m.f.n.</i> }
3. { तो बसला <i>m.</i> ती बसली <i>f.</i> तें बसलें <i>n.</i> }	He, she, it, sat.	{ ते बसले <i>m.</i> त्या बसल्या <i>f.</i> ती बसली <i>n.</i> }

Future Tense.

<i>Sing.</i>		<i>Plural.</i>
1. मी बसेन <i>m. f. n.</i>	I shall sit.	{ आम्ही बसूं <i>m.f.n.</i> }
2. नू बसशील <i>m.f.n.</i>	Thou wilt sit.	{ तुझी बसाल <i>m.f.n.</i> }
3. { तो <i>m.</i> ती <i>f.</i> तें <i>n.</i> }	{ बसेल He, she, it, will sit.	{ ते <i>m.</i> त्या <i>f.</i> ती <i>n.</i> }
		{ बसतील They will sit.

Habitual Past.

<i>Sing.</i>		<i>Plural.</i>
1. मी बसें <i>m. f. n.</i>	I used to sit. [to sit.	{ आम्ही बसूं <i>m. f. n.</i> }
2. नू बसस <i>m.f.n.</i>	Thou usedest	{ तुझी बसा <i>m. f. n.</i> }
3. तो <i>m.</i> ती <i>f.</i> तें <i>n.</i>	{ बसे He, she, it, used to sit.	{ ते <i>m.</i> त्या <i>f.</i> ती <i>n.</i> }
		{ बसत They used to sit.

Present Imperfect Tense.

<i>Sing.</i>		<i>Plural.</i>
1. { मी बसत बसतो आहे <i>m.</i> मी बसत बसत्ये आहे <i>f.</i> मी बसत बसतें आहे <i>n.</i> }	{ I am in the act of sitting.	{ आम्ही बसत बसतो आहे <i>m. f. n.</i> We are in the act of sitting.
2. { नू बसत बसतो आहेस <i>m.</i> नू बसत बसत्ये आहेस <i>f.</i> नू बसत बसतें आहेस <i>n.</i> }	{ Thou art in the act of sitting.	{ तुझी बसत बसतां आहे <i>m. f. n.</i> You are in the act of sitting.
3. तो बसत बसतो आहे <i>m.</i> ती बसत बसत्ये आहे <i>f.</i> तें बसत बसतें आहे <i>n.</i>	{ He, she, it, is in the act of sit- ting.	{ ते बसत बस- तात आहेत <i>m.</i> त्या बसत बस- तात आहेत <i>f.</i> ती बसत बस- तात आहेत <i>n.</i> }
		{ (बसत आहेत) They are in the act of sitting.

*Past Imperfect Tense.**Sing.**Plural.*

1. { मी बसत होतो *m.*
मी बसत होत्ये *f.*
मी बसत होते *n.* } I was in the act of sitting. आम्ही बसत होतो *m. f. n.*
We were in the act of sitting.
2. { तू बसत होतास *m.*
तू बसत होतीस *f.*
तू बसत होनेस *n.* } Thou wast in the act of sitting. तुम्ही बसत होतां *m. f. n.*
You were in the act of sitting.
3. { तो बसत होता *m.*
ती बसत होती *f.*
तू बसत होते *n.* } He, she, it was in the act of sitting. ते बसत होते *m.*
त्या बसत होत्या *f.*
ती बसत होती *n.* } They were in the act of sitting.

*Future Imperfect Tense.**Sing.**Plural.*

1. मी बसत असेन *m. f. n.* I shall be sitting. आम्ही बसत असूं. *m. f. n.* We shall be sitting.
2. तू बसत असशील *m. f. n.* Thou wilt be sitting. तुम्ही बसत असाल. *m. f. n.* You will be sitting.
3. तो *m.* ती *f.* ते *n.* बसत असेल. ते, *m.* त्या, *f.* ती *n.* बसत असतील. He, she, it, will be sitting. They will be sitting.

*Present Perfect Tense,**Sing.**Plural.*

1. { मी बसलो आहे *m.*
मी बसल्ये आहे *f.*
मी बसले आहे *n.* } I have sat. आम्ही बसलो आहे *m. f. n.* We have sat.
2. { तू बसला आहेस *m.*
तू बसली आहेस *f.*
तू बसले आहेस *n.* } Thou hast sat. तुम्ही बसलां आहां *m. f. n.* You have sat.
3. { तो बसला आहे *m.*
ती बसली आहे *f.*
ते बसले आहे *n.* } He, she, it, has sat. ते बसले आहेत *m.*
त्या बसल्या आहेत *f.*
ती बसली आहेत *n.* } They have sat.

*Pluperfect Tense.**Sing.**Plural.*

1. { मी बसलो होतो *m.*
मी बसल्ये होते or होत्ये *f.*
मी बसले होते *n.* } I had sat. आम्ही बसलो होतो *m. f. n.*
We had sat.

	<i>Sing.</i>		<i>Plural.</i>
2.	{ तू बसला होतास <i>m.</i> तू बसली होतीस <i>f.</i> तू बसलें होतेंस <i>n.</i> }	Thou hadst sat.	तुम्ही बसलां होता तुम्ही बसले होतेस <i>m. f. n.</i> You had sat.
3.	{ तो बसला होता <i>m.</i> ती बसली होती <i>f.</i> तें बसलें होतें <i>n.</i> }	He she, it had sat.	{ ते बसले होते <i>m.</i> त्या बसल्या होत्या <i>f.</i> ती बसलीं होती <i>n.</i> } They had sat.

Future Perfect Tense.

	<i>Sing.</i>		<i>Plural.</i>
1.	{ मी बसलों <i>m.</i> मी बसल्यें <i>f.</i> मी बसलें <i>n.</i> }	असेन, I shall have sat.	आम्ही बसलों अस्तु <i>m. f. n.</i> We shall have sat.
2.	{ तू बसला <i>m.</i> तू बसली <i>f.</i> तू बसले <i>n.</i> }	असशील Thou wilt have sat.	तुम्ही बसलां बसले असाल <i>m. f. n.</i> You will have sat.
3.	{ तो बसला <i>m.</i> ती बसली <i>f.</i> तें बसले <i>n.</i> }	असेल He, she, it, will have sat.	{ ते बसले <i>m.</i> त्या बसल्या <i>f.</i> ती बसलीं <i>n.</i> } असतील They will have sat.

Present Prospective Tense.

	<i>Sing.</i>		<i>Plural.</i>
1.	मी बसणार आहे <i>m. f. n.</i>	I am going to sit.	आम्ही बसणार आहों <i>m. f. n.</i> We are going to sit.
2.	तू बसणार आहेस <i>m. f. n.</i>	Thou art going to sit.	तुम्ही बसणार आहां <i>m. f. n.</i> You are going to sit.
3.	तो <i>m.</i> ती <i>f.</i> तें <i>n.</i> बसणार आहे. He, she, it, is going to sit.	ते <i>m.</i> त्या <i>f.</i> ती <i>n.</i>	{ बसणार आहेत They are going to sit.

Past Prospective Tense.

	<i>Sing.</i>		<i>Plural.</i>
1.	{ मी बसणार होतो <i>m.</i> मी बसणार होत्ये <i>f.</i> मी बसणार होतें <i>n.</i> }	I was going to sit.	आम्ही बसणार होतो <i>m. f. n.</i> We were going to sit.
2.	{ तू बसणार होतास <i>m.</i> तू बसणार होतीस <i>f.</i> तू बसणार होतेंस <i>n.</i> }	Thou wast going to sit.	तुम्ही बसणार होतां <i>m. f. n.</i> You were going to sit.
3.	{ तो बसणार होता <i>m.</i> ती बसणार होती <i>f.</i> तें बसणार होतें <i>n.</i> }	He, she, it, was going to sit.	{ ते बसणार होते <i>m.</i> त्या बसणार होत्या <i>f.</i> ती बसणार होती <i>n.</i> } They were going to sit.

Future Prospective Tense.

Sing.

Plural.

1. मी बसणार असतेन <i>m. f. n.</i> I may
be going to sit.	आम्ही बसणार असूं <i>m. f. n.</i> We
may be going to sit.
2. तू बसणार असशील <i>m. f. n.</i> Thou
mayest be going to sit.	तुम्ही बसणार असाल <i>m. f. n.</i>
You may be going to sit.
3. तो <i>m.</i> ती <i>f.</i> ते <i>n.</i> बसणार असेल
He, she, it, may be going
to sit.	ते <i>m.</i> स्या <i>f.</i> तीं <i>n.</i> बसणार अस-
तील They may be going
to sit.

INDICATIVE MOOD.

TRANSITIVE VERB.

कापणे, to cut.

Present Tense.

Sing.

Plural.

1. { मी कापतो <i>m.</i>
मी कापत्ये <i>f.</i>
मी कापते <i>n.</i> }	I cut.	आम्ही कापतो <i>m. f. n.</i> We
cut.
2. { तू कापतोस <i>m.</i>
तू कापत्येस <i>f.</i>
तू कापतेस <i>n.</i> }	Thou cuttest.	तुम्ही कापतां <i>m. f. n.</i> You
cut.
3. { तो कापतो <i>m.</i>
ती कापत्ये <i>f.</i>
ते कापते <i>n.</i> }	He, she, it,
cuts.	ते कापतात <i>m.</i>
स्या कापतात <i>f.</i>
तीं कापतात <i>n.</i> }

Past Tense.

Sing.

1. मी म्यां	} <i>m. f. n.</i> { I, thou, he,
she, it.
2. तूं स्वां*	
3. { स्यानें <i>m. n.</i>
तिनें <i>f.</i> }	
} <i>Sing.</i> † कापला. कापली. कापले.	
} cut.	
<i>Plu.</i>	
1. आम्ही.	} <i>Plu.</i> कापले कापल्या. कापलीं. { We, you,
they.
2. तुम्ही.	
3. स्यांनीं.	

* In the past, 2nd person singular optionally takes सं.

† In the present, past and future tenses, प before a long syllable is optionally changed to पि.

*Future Tense.**Singular.**Plural.*

1. मी कापीन *m. f. n.* I shall cut.

आम्ही कापूं. *m. f. n.* We shall cut.

2. तू कापशील *m. f. n.* Thou wilt cut.

तुम्ही कापाल *m. f. n.* You will cut.

3. { तो *m.*
ती *f.*
ते *n.* } कापील. He, she, it, will cut.

{ ते *m.*
त्या *f.*
ती *n.* } कापतील. They will cut.

*Habitual Past Tense.**Singular.**Plural.*

1. मी कापीं *m. f. n.* I used to cut.

आम्ही कापूं *m. f. n.* We used to cut.

2. तू कापीस *m. f. n.* Thou usedest to cut.

तुम्ही कापा *m. f. n.* You used to cut.

3. तो *m.* ती *f.* ते *n.* कापी He, she it, used to cut.

ते *m.* त्या *f.* ती *n.* कापीत They used to cut.

*Present Imperfect Tense.**Singular.**Plural.*

1. { मी कापीत-कापतो आहे *m.*
मी कापीत-कापत्ये आहे *f.*
मी कापीत-कापते आहे *n.* } I am cutting.

आम्ही कापीत-कापतो आहो *m. f. n.* We are cutting.

2. { तू कापीत-कापतो आहेस *m.*
तू कापीत-कापत्ये आहेस *f.*
तू कापीत-कापते आहेस *n.* } Thou art cutting.

तुम्ही कापीत-कापतां आहां *m. f. n.* You are cutting.

3. { तो कापीत-कापतो आहे *m.*
ती कापीत-कापत्ये आहे *f.*
ते कापीत-कापते आहे *n.* } He, she, it, is cutting.

{ ते कापीत-कापतात आहेत *m.*
त्या कापीत-कापतात आहेत *f.*
ती कापीत-कापतात आहेत *n.* } They are cutting.

Past Imperfect Tense.

Singular.

Plural.

1.	{ मी कापीत होतों <i>m.</i>
मी कापीत होत्यें <i>f.</i>
मी कापीत होतें <i>n.</i> }	I was cutting.	आह्मी कापीत होतो <i>m. f.</i>
<i>n.</i> We were cutting.
2.	{ तू कापीत होतास <i>m.</i>
तू कापीत होतीस <i>f.</i>
तू कापीत होतेंस <i>n.</i> }	Thou wast cutting.	तुम्ही कापीत होतां <i>m. f.</i>
<i>n.</i> You were cutting.
3.	{ तो कापीत होता <i>m.</i>
ती कापीत होती <i>f.</i>
ते कापीत होतें <i>n.</i> }	He, she, it, was cutting.	{ ते कापीत होते <i>m.</i>
त्या कापीत होत्या <i>f.</i>
तीं कापीत होतीं <i>n.</i> } They were cutting.

Future Imperfect Tense.

1.	मी कापीत असेन <i>m. f. n.</i>
I shall be cutting.	आह्मी कापीत असूं <i>m. f. n.</i>
We shall be cutting.
2.	तू कापीत असशील <i>m. f. n.</i>
Thou wilt be cutting.	तुम्ही कापीत असाल <i>m. f. n.</i>
You will be cutting.
3.	तो <i>m.</i> ती <i>f.</i> ते <i>n.</i> कापीत असेल
He, she, it, will be cutting.	ते <i>m.</i> त्या <i>f.</i> तीं <i>n.</i> कापीत असतील
They will be cutting.

Present Perfect Tense.

1.	{ मी म्यां <i>Sing.</i>
तू त्वां <i>Sing.</i>
त्याने <i>m. n. Sing.</i>
तिने <i>f. Sing.</i> }	{ <i>m.</i>
<i>f.</i>
<i>n.</i> }	Sing. कापला आहे. कापली आहे. कापलें आहे.
2.	{ आह्मी. <i>Plu.</i>
तुम्ही. <i>Plu.</i>
त्यांनी <i>m. f. n. Plu.</i> }	{ <i>m.</i>
<i>f.</i>
<i>n.</i> }	Plu. कापले आहेत कापल्या आहेत. कापलीं आहेत.

Pluperfect Tense.

1.	{ मी, म्यां <i>Sing.</i>
तूं, त्वां <i>Sing.</i>
त्याने <i>m. n. Sing.</i>
तिने <i>f. Sing.</i> }	{ <i>m.</i>
<i>f.</i>
<i>n.</i> }	Sing. कापला होता. कापली होती. कापलें होतें.
2.	{ आह्मी <i>Plu.</i>
तुम्ही <i>Plu.</i>
त्यांनी <i>m. f. n. Plu.</i> }	{ <i>m.</i>
<i>f.</i>
<i>n.</i> }	Plu. कापले होते. कापल्या होत्या. कापलीं होतीं.

Future Perfect Tense.

<p><i>Sing.</i></p> <p>1. मी, म्यां <i>m.f.n.</i> 2. तू, त्वां <i>m.f.n.</i> 3. { स्यानें <i>m. n.</i> तिनें <i>f.</i></p> <p><i>Plural.</i></p> <p>1. आढीं <i>m. f. n.</i> 2. तुढीं <i>m. f. n.</i> 3. स्यांनीं <i>m. f. n.</i></p>	<p><i>Sing.</i></p> <p>कापला असेल <i>m.</i> कापली असेल <i>f.</i> कापले असेल <i>n.</i></p> <p><i>Plural.</i></p> <p>कापले असतील <i>m.</i> कापल्या असतील <i>f.</i> कापलीं असतील <i>n.</i></p>
---	---

*Prospective.**Present Tense.*

<p><i>Sing.</i></p> <p>1. मी कापणार आहे <i>m.f. n.</i> I am going to cut. 2. तू कापणार आहेस <i>m.f.n.</i> Thou art going to cut. 3. तो <i>m.</i> ती <i>f.</i> ते <i>n.</i> कापणार आहे He, she, it, is going to cut.</p>	<p><i>Plural.</i></p> <p>आढी कापणार आहे <i>m. f. n.</i> We are going to cut. तुढी कापणार आहे <i>m. f. n.</i> You are going to cut. ते, <i>m.</i> स्या, <i>f.</i> तीं, <i>n.</i> कापणार आहेत. They are going to cut.</p>
---	---

Past Tense.

<p><i>Singular.</i></p> <p>1. { मी कापणार होतो <i>m.</i> मी कापणार होत्ये <i>f.</i> मी कापणार होते <i>n.</i> } I was going to cut. 2. { तू कापणार होतास <i>m.</i> तू कापणार होतीस <i>f.</i> तू कापणार होतेंस <i>n.</i> } Thou wast going to cut. 3. { तो कापणार होता <i>m.</i> ती कापणार होती <i>f.</i> ते कापणार होते <i>n.</i> } He, she, it was going to cut.</p>	<p><i>Plural.</i></p> <p>आढी कापणार होतो <i>m. f. n.</i> We were going to cut. तुढी कापणार होतां <i>m. f. n.</i> You were going to cut. ते कापणार होते <i>m.</i> स्या कापणार होत्या <i>f.</i> तीं कापणार होतीं <i>n.</i> } They were going to cut.</p>
--	--

Future Tense.

<p><i>Singular.</i></p> <p>1. मी कापणार असेन <i>m.f.n.</i> I may be going to cut. 2. तू कापणार असशील <i>m. f. n.</i> Thou mayest be going to cut. 3. तो <i>m.</i> ती <i>f.</i> ते <i>n.</i> कापणार असेल He, she, it, may be going to cut.</p>	<p><i>Plural.</i></p> <p>आढी कापणार असूं <i>m. f. n.</i> We may be going to cut. तुढी कापणार असाल <i>m. f. n.</i> You may be going to cut. ते <i>m.</i> स्या <i>f.</i> तीं <i>n.</i> कापणार असतील They may be going to cut.</p>
---	---

Note 6.

Class.	Pronouns.	Adverbs.				
		Time.	Place.	Manner.	Quantity.	Condition.
Relative.	जो who.	जेव्हां when.	जेथें where.	जसा m. as.*	* जितका m. * जेवढा m. as much.†	जर If, जरी though.
Demonstrative.	तो that, हा this.	तेव्हां then, एव्हां now	तेथें there, तिकडे thither, एथें here, इकडे hither.	*तसा so *असा such	*तितका *तेवढा that much† *इतका,† *एवढा this much	तर then, तरी still.
Interrogative.	कोण who	केव्हां कर्धी when.	कोठें where.	*कसा how	*कितका *केवढा किती how much.†	

Note 7.

POSTPOSITIONS DENOTING—

Time : आंत in ; पुढें, नंतर, वर after ; पर्यंत until ; अगोवर, पूर्वी before,

Space : आंत, ठायीं in ; मध्ये in, between ; बाहेर out ; पार्शी, समीप, सन्निकट, जवळ near ; पुढें, समोर before ; मागे behind ; खाली under ; वर on ; बालिकडे on this side ; पलिकडे beyond.

Motion to or from a place : कडे at, towards ; पर्यंत पावेतो till ; वरून from above ; खालून from below ; पासून from.

Instrumentality : कडून, करवीं, द्वारां, द्वारे, हातीं by or through.

And others : खेरीज, शिवाय, विना, वांचून without ; बदल, ऐवजीं instead of ; समान, सारखा, प्रमाणें like ; जवळ, पार्शी near ; भोंवतीं around ; साठीं for ; विषयीं about ; बरोबर, सह, संगतीं, सहित, सहवर्तमान with ; विरुद्ध, उलट, उलटें against ; सुद्धां together with.

* See notes on Adverbs, lesson XLIV Part I.

† One in को refers more to quantity in measure while in कें shows bulk as पत्रा इत्ति. इतकें पाणी or तेल. पत्रा भात or इतका भात.

VOCABULARY.

अंकुश *m.* an iron rod hooked at the end.

अखेर *f.* an end.

अगत्य *n.* necessity.

अगती *ad.* quite,

अडचण *f.* a difficulty.

अडणे *v. n.* to stop.

अडवणे *v. a.* to stop.

अडाणी *a.* ignorant, mannerless.

अंतःकरण *n.* heart.

अतिशय *ad.* exceedingly.

अंधरुण *n.* a bed.

अद्याप *ad.* yet.

अधम *a.* vile *n.* vile.

अधिक *a.* more.

अधिकार *m.* authority.

अनुभव *m.* **अन्न** *n.* food. [periance.

अन्याय *m.* a fault, an in-

justice, a wrong.

अपराध *m.* a fault.

अपराधी *a.* faulty.

अप्रबुद्ध *a.* dull. [ly.

अप्रामाणिकपणाने *ad.* dishonest-

अफू *f.* opium.

अहू *f.* reputation.

अभ्यास करणे *v. a.* to study.

अंमल *m.* rule. [earlier,

अंमळ *ad* **आधी** *ad.* a little

अरण्य *n.* a forest.

अर्ज *m.* a petition.

अर्थ *m.* meaning.

अर्धा *a.* half.

अरे *int.* oh.

अलीकडे *ad.* recently, lately.

अवल *f.* beginning.

अवस्था *f.* state.

अविचारी *a.* thoughtless.

असणे *v. n.* to be.

असा *ad.* in this way.

अस्पष्ट *ad.* indistinctly.

असू, आसू *n.* a tear. [testation.

अहारे *int.* of joy, pity, or de-

अहो *int.* sir.

अज्ञानी *a.* ignorant.

आई *f.* the mother.

आकाश *n.* the sky. [bitterly.

आक्रोश *m* **करणे** *v. a.* to cry

आंखूड *a.* short.

आंग *n.* body, a side.

आंगणे *n.* a compound.

आगबोट *f.* a steamer.

आंगडी *f.* a ring.

आंगरखा *m.* a coat.

आज *ad.* to-day.

आजरात्री *ad.* to-night.

आजारी *a.* sick, ill.

आजोळ *n.* house of one's mother's father.

आटपाट *f.* children's play touching hand and then running behind one another to touch on the back. [play.

आठ्यापाठ्या *pl. f.* a kind of

आठ *a.* eight.

आडे *n.* an egg.

आणणे *v. a.* to bring.

आतां *ad.* now.
 आतांच *ad.* just now.
 आतांशीं *ad.* now-a-days.
 आंत *p. p.* in. into.
 आदळणें *v. a.* to dash.
 आंधळा *a.* blind.
 आधीं *ad.* first, before
 आनंदांनें *ad.* merrily.
 आपटणें *v. a.* to dash.
 आंबा *m.* a mango.
 आभार *m.* मानणें *v. a.* to thank.
 आभारी *a.* thankful.
 आयासानें *ad.* with difficulty.
 आयुष्य *n.* life.
 आर्जव *n.* करणें *v. a.* to beseech.
 आरोप *m.* ठेवणें *v. a.* to accuse.
 आरंभ *m.* करणें *v. a.* to com-
 mence.
 आवडणें *v. n.* to be pleasing.
 आवडता *a.* favourite.
 आवाज *m.* voice, sound.
 आशा *f.* करणें to expect, to
 आस्वल *n.* a bear. [hope.
 आज्ञा *f.* पाळणें *v. a.* to obey.
 आज्ञा *f.* मोडणें *v. a.* to disobey.
 इकडून *ad.* from this place.
 इंग्रजी *a.* English.
 इच्छणें *v. a.* to wish.
 इतका *ad.* so much.
 इतःपर *ad.* hence forward.
 इतिहास *m.* history.
 इलाज *m.* a remedy.
 ईर्ष्या *f.* emulation.
 उगाच *ad.* without cause.
 उघडणें *v. a.* to open. [cover.
 उघडा *a.* exposed, without
 उचलणें *v. a.* to pick up, to lift.
 उठणें *v. n.* to get up.
 उडणें *v. n.* to fly.

उडविणें *v. a.* to fly.
 उडी *f.* मारणें *v. a.* to jump.
 उतरणें *v. a.* to take down, to
 turn out, to pass.
 उत्कृष्ट *a.* excellent.
 उत्तम *a.* nice, excellent.
 उत्तर *n.* an answer.
 उथळ *a.* shallow.
 उदार *a.* generous.
 उंदीर *m.* a mouse.
 उद्यां *ad.* to-morrow.
 उद्योग *m.* work.
 उद्योगी *a.* industrious.
 उधळणें *v. a.* to squander.
 उन्हाळा *m.* summer.
 उपकार *m.* an obligation.
 उपजीवन *n.* करणें *v. a.* to main-
 tain oneself.
 उपदेश *m.* करणें *v. a.* to advise.
 उपयुक्त *a.* useful.
 उपयोग *m.* करणें *v. a.* to use.
 उपार्शी *a.* fasting.
 उत्रवणें *v. a.* to incubate.
 उमणें *v. n.* to cease for a time.
 उलकंडणें *v. a.* to spill. [tradict.
 उलट *ad.* बोलणें *v. a.* to con-
 उल्हासी *a.* gay.
 उशिरां *ad.* late.
 उसना *a.* घेणें *v. a.* to borrow.
 ऊन *a.* warm.
 ऊबदार *a.* warm.
 ऋणी *a.* indebted.
 ऋतु *m.* a season.
 एक *a.* one.
 एकटा *a.* alone.
 एकत्र *ad.* together.
 एकदम *ad.* at once.
 एकंदर *ad.* altogether. [another.
 एकमेक *a.* each other, one

एकाएकी *ad.* suddenly.
 एकुलता *a.* only. [country.
 एतदेशीय *a.* native of this
 एवढा *a.* so much.
 एवढासा *a.* so small.
 एकादशी *f.* the eleventh day of
 a fortnight of a lunar
 ऐकणें *v. n.* to hear. [month.
 ओकणें *v. n.* to vomit.
 ओढणें *v. n.* to lean.
 ओयंबणें *v. n.* to hang down
 from weight.
 ओढणें *v. a.* to pull, to drag.
 औषध *n.* medicine.
 कऊल कौल *n.* a tile.
 कचेरी *f.* an office.
 कठिण *a.* difficult.
 कदाचित् *ad.* perhaps.
 कड *f.* the hollow above the hip.
 कडक *a.* severe.
 कडे *p.p.* toward.
 कदत *a.* hot.
 कथा *f.* a story, a tale.
 कधी कधी *ad.* sometimes.
 कधी *ad* नाही *v. n. ad.* never.
 कपडा *m.* a garment.
 कबूल *ad* करणें *v. a.* to consent,
 करडू *n* a kid. [to agree.
 करणें *v. a.* to do, to make.
 करवंद *n.* a black berry.
 कर्तव्यकर्म *n* कर्तव्य *a.,* a duty.
 कलाल *m.* a vendour of liquors.
 कल्पना *f.* invention.
 कल्याण *n.* well-being.
 कवाइत *f.* a parade.
 कवाड *n.* a gate.
 कविता *f.* poetry.
 कशिदा *m.* an embroidered
 work.

कसा *m.* a tie, *ad.* how.
 कळणें *v. n.* to be known.
 कळविणें *v. a.* to inform.
 काईल *f.* a pan.
 काका *m.* a paternal uncle.
 कागद *m.* a piece of paper.
 काजवा *m.* a fire-fly.
 काडी *f.* a stick.
 काडू *m.* an earth-worm.
 काढणें *v. a.* to take out. [story.
 कादंबरी *f.* a novel, a fabulous
 कान *m.* an ear. [stun.
 कानटाळे *m. pl.* बसविणें *v. a.* to
 कापड *n.* cloth.
 कापणें *v. a.* to cut, to mow.
 कापूस *m.* cotton.
 काम *n.* work, transaction.
 काम *m* करणें *v. a.* to work.
 कामू *f.* name of a woman.
 कायदा *m.* a law.
 कायदेशीर *a.* lawful.
 कारखाना *m.* an establishment.
 कारण *n.* a cause.
 कारभारी *m.* a minister.
 काल *ad.* yesterday.
 काशिनाथ *m.* name of a man.
 काशी *f.* the name of a woman.
 कांकडी *f.* a cucumber.
 कांड *m.* a skirt, तीर *n.* a bank.
 कांस *f.* the tuck of धोतर or हुगडें;
 कांसें *n.* bell-metal. [udder.
 कांहीं *a.* some.
 कांहीं *a.* नाही *v. n.* nothing.
 कांहींसा somewhat.
 कितीएक *a.* several.
 किनारा *m.* a coast.
 किमतीचा *a.* worth.
 किरण *m.* a ray.
 किंवा *conj.* or.

कीर्तन *n.* celebrating the praises of god with music and singing.

कुतरें or कुथें *n.* a cur.
 कुत्रा *m.* a dog.
 कुदळ *f.* a hoe.
 करकरणें *v. n.* to complain.
 करतुडगारा *a.* gnawing.
 कुलूप *n.* a padlock.
 कुस्ती *f.* wrestling.
 कूस *f.* a side.
 कृपाळू *a.* merciful.
 केर *m.* worthless litter.
 केरसुणी *f.* a broom.
 केवळ *ad.* merely.
 केव्हां *vd.* when.
 केव्हांचा *ad.* long since.
 केळें *n.* a plantain.
 फेरी *m.* a prisoner.
 कोणता *inter. p.* which.
 कोठें *ad.* where.
 कोणी *a.* some one.
 कोन *m.* a corner.
 कोमजणें *v. n.* to fade.
 कोयती *f.* a scythe.
 कोरणें *v. a.* to carve.
 कोश *m.* a dictionary.
 कोस *m.* two miles.
 कोळसा *m.* coal.
 कोळी *m.* a fisherman.
 कोंकण *n.* the konkan.
 कोंकरुं *n.* a lamb.
 कोंपरा *m.* a corner.
 कोंबडी *f.* a hen.
 कोंबळा *a.* tender.
 क्षण *m.* a moment.
 क्षमा *f.* करणें *v. a.* to forgive.
 क्षुधित *ad.* seldom.

खचीत *ad.* for certain.

खडू *a. a.* discomfited.
 खडक *m.* a rock.
 खणणें *v. a.* to dig.
 खबरदार *ad.* strong.
 खरडपट्टी *f.* काढणें *v. a.* to scold.
 खरा *a.* true.
 खरेदी *f.* करणें *v. a.* to purchase.
 खरोखर *ad.* truly.
 खलाशी *m.* a sailor.
 खळगा *m.* a pit.
 खंदक *m.* a ditch.
 खाऊ *m.* sweetmeat.
 खाद *f.* a cot.
 खाण *f.* a mine.
 खाणें *v. a.* to eat.
 खातें *n.* a department.
 खार *f.* a squirrel.
 खारा *a.* salt.
 खाली *p. p.* under, below.
 खांब *m.* a post.
 खिडकी *f.* a window.
 खुशाल *ad.* happy, comfortable.
 खुंदी *f.* a peg.
 खून *m.* करणें *v. a.* to murder.
 खेळणें *v. a.* and *n.* to play.
 खोटे *a.* बोलणें *v. a.* to lie.
 खोत *m.* the renter of a village.
 खोल *a.* deep.
 खोली *f.* a room, an apartment.
 गंगा *f.* name of a woman.
 गंगाभागीरथी *f.* an appellation for a widow.
 गंजीफ *f.* a card.
 गद्दा *m.* a bale.
 गडबड *f.* a noise.
 गडी *m.* a servant.
 गति *f.* course.

गप्पा *f* तासणें, -मारणें *v. a.* to chat-
 गमावणें *v. a.* to lose. [*ter.*
 गर्व *m.* pride.
 गरज *f* असणें *v. n.* to want.
 गरीब *a.* poor.
 गलबत *n.* a ship.
 गवई *m.* a songster.
 गवत *n.* grass.
 गवत *n.* कापणें *v. a.* to mow.
 गहूं *m.* wheat.
 गहाण *n.* a pledge.
 गळणें to leak, to drop.
 गाडा *m.* a cart.
 गाडी *f.* a carriage.
 गाणें *v. a.* to sing.
 गाय *f.* a cow.
 गालिचा *m.* सतरंजी *f.* a carpet.
 गांव *m. n.* a village.
 गांवकुरण *n.* a common.
 गाळणें *v. a.* to shed.
 गिरणी *f.* a mill.
 गुंडाळणें *v. a.* to wrap.
 गुण *m.* quality.
 गुर्वस्त *a.* last year.
 गुरु *m.* a teacher.
 गुरू *n.* cattle.
 गूळ *m.* coarse-sugar.
 गृहस्थ *m.* a gentleman.
 गेला *a.* gone, last.
 गोटी *f.* a marble.
 गोटा *m.* a cowpen.
 गोड *n.* a sweet thing.
 गोडा *a.* sweet.
 गोडी *f.* sweetness.
 गोही *f.* name of a girl.
 गोकण *f.* a sling.
 गोमांस *n.* beef.
 गोष्ट *f.* a story.
 गोंगाट *m.* a noise.

गोंवळकोडे *n.* name of a city.
 मंथ *n.* a literary work, a book.
 घडणें *v. n.* to take place.
 घड्याळ *n.* a clock, a watch.
 घर *n.* a house.
 घरटें *n.* a nest.
 घरधनी *m.* a landlord.
 घरानें *n.* a dynasty.
 घाई *f.* haste.
 घागर *f.* a pitcher.
 घाणेरडा *a.* dirty.
 घालणें *v. a.* to put on.
 घालविणें *v. a.* to pass.
 घाला *m.* घालणें *v. a.* to surprise.
 घांट *f.* a bell.
 घुबड *n.* an owl.
 घूस *f.* a rat.
 घेणें *v. a.* to take.
 घोडा *m.* a horse.
 घोडी *f.* a mare.
 घोडेवाला *m.*, a groom.
 घोटाळा *m.* confusion.
 च *ad.* an affix expressing
 certainty.
 चकचकणें *v. n.* to glitter.
 चढणें *v. n.* to climb. [rain.
 चतुर्मास *m.* the four months of
 चमचा *m.* a spoon.
 चरणें *v. n.* to graze.
 चरबी *f.* fat.
 चव *f.* taste.
 चहा *m.* tea.
 चहाणें *v. a.* to like.
 चळवळ *f.* movement.
 चष्मा *m.* spectacles.
 चाकर *m.* a servant.
 चाकू *m.* a pen-knife.
 चाटणें *v. a.* to lick.
 चांडाळ *m.* a heartless man.

चारणे *v. a.* to feed, to pasture.
 चालणे *v. n.* to walk, to begin
 चावणे *v. n.* to bite. [a journey.
 चिंता *f.* anxiety.
 चिंता *f.* भसणे *v. n.* to matter.
 चित्र *n.* a picture.
 चिनी लोक *m.* the chinese.
 चिरडणे *v. a. n.* to crush.
 चिरणे *v. a.* to saw.
 चुकणे *v. a.* to err, to miss.
 चुनकळी *f.* burnt and unslaked
 limestone.
 चूक *a.* wrong. *f.* a mistake.
 चूल *f.* a fire-place.
 चोर *m.* a thief.
 चोरी *f.* theft.
 चोरणे *v. a.* to steal.
 चोळी *f.* a bodice.
 चोंच *f.* beak.
 चौकसनीस *m.* an inspector.
छडी *f.* a cane.
 छत्री *f.* an umbrella.
 छपवणे *v. a.* to hide.
जखम *f.* a wound.
 जग *n.* the world.
 जगविणे *v. a.* to save.
 जगू *m.* name of a boy.
 जण *m.* a person.
 जथा *f.* a fair.
 जमणे *v. n.* to gather.
 जमाबंदी *f.* revenue.
 जमीन *f.* ground.
 जरा *ad.* a little.
 जलद *ad.* fast.
 जवळ *p. p.* near.
 जवळचा *a.* next adjoining.
 जवाहीर *n.* a jewel.
 जहाज *n.* a ship.
 जळणे *v. n.* to burn.

जळू *f.* leech.
 जाई *f.* name of a woman.
 जागा *f.* a place.
 जाणणे *v. a.* to know.
 जाणे *v. n.* to go.
 जादू *f.* witchcraft.
 जास्त *a.* more.
 जाळी *f.* a shrub.
 जाळें *n.* a net.
 जिकडे तिकडे *ad.* every where.
 जिरणे *v. n.* to soak into.
 जीभ *f.* tongue.
 जीव *m.* life.
 जुना *a.* old.
 जेवणे *v. a.* to dine, to take
 meals.
 जोडणे *v. a.* to join.
 जोडा *m.* a pair.
 जोर *m.* force.
 जोराने *ad.* violently.
झाड *n.* a tree.
 झाडणे *v. a.* to brush.
 झिजणे *v. n.* to wear away.
 झुडूप *n.* a shrub.
 झोंकणे *v. a.* to throw.
 झोप *f.* sleep.
 झोबणे *v. a.* to seize, to lay
 hold of violently.
टकल्या *a.* bald.
 टाकणे *v. a.* to throw.
 टाळणे *v. a.* to avoid.
 टिकणे *v. n.* to last.
 टेंकडी *f.* a hill.
 टेबल *n.* a table.
 टोंचणे *v. a.* to prick.
 टोपी *f.* a cap.
ठसा *m.* a print.
 ठाकूक *a.* known.
 ठर *ad.* quite.

ठिकाण *n.* a place.
 ठेवणे *v. a.* to lay.
 डसणे *v. a.* to bite.
 डांक *f.* mail.
 डावा *a.* left.
 डोकें *n.* head.
 डोळ *m.* an eye.
 डौल *m.* an empty display.
 डौल *m.* घालणे *v. a.* to pretend.
 ढकलणे *v. a.* to push.
 ढाळणे *v. a.* to shed.
 तपासणे *v. a.* to revise, to
 examine.
 तबियती *a.* capricious.
 तयार *a.* ready.
 तयार *a.* करणे *v. a.* to prepare.
 तर *conj.* then.
 तरणा *a.* young.
 तरमग *ad.* then.
 तरवार *f.* sword.
 तराजू *f.* a balance.
 तरुण *a.* young.
 तथा *m.* an iron or earthen
 plate on which the cakes
 are baked.
 तसरी *f.* घेणे *v. a.* to take pains.
 तसबीर *f.* a picture.
 तसा *a.* like that.
 तहान *f.* thirst.
 ताजा *a.* fresh.
 ताप *m.* fever.
 तास *m.* an hour.
 तांदूळ *m.* rice.
 तांबडा *a.* red.
 तांबू *f.* name of a cow.
 तिकडे *ad.* towards that place.
 तिडणे *v. n.* to crack.
 तिरस्कार *m.* करणे *v. a.* to des-
 tiseरा *a.* third. [pise, to hate.

तीस *a.* thirty.
 तीक्ष्ण *a.* sharp.
 तुकडा *m.* a bit, a piece.
 तुरुंग *m.* a prison.
 तुरुंगांत *m.* घालणे *v. a.* to imprisonment.
 तुलना *f.* करणे *v. a.* to compare.
 तूप *n.* ghee.
 तेथच्यातेथें *ad.* then and there.
 तेल *n.* oil.
 तेलकट *a.* oily.
 तेव्हां *ad.* then
 तोच *a.* the same.
 तोड *f.* करणे *v. a.* to settle.
 to compromise.
 तोडणे *v. a. n.* to break, to cut.
 तोफ *f.* a gun.
 तों *ad.* while.
 तोंड *n.* mouth, face.
 त्रास *m.* देणे *v. a.* to tease.
 त्याग करणे *v. a.* to abandon.
 थकणे *v. n.* to be tired.
 थंडी *f.* cold.
 थिजणे *v. n.* to freeze.
 थुंकणे *v. n.* to spit.
 थोरला *a.* great.
 दऊत *f.* an inkstand.
 दगड *m.* a stone.
 दडणे *v. n.* to lie hid.
 दमवणे *v. a.* to tire.
 दया *f.* mercy.
 दयाळू *a.* kind.
 दर *a.* every, *m.* rate.
 दरवाजा *m.* a door, a gate.
 दर्शन घेणे *v. a.* to see.
 दहा *a.* ten.
 दाखविणे *v. a.* to show, to mark.
 दागिना *m.* an ornament.
 दाणा *m.* grain.

सास *m.* an appellation for the eldest brother.

दर *n.* a door.

सारू *f.* wine, gunpowder.

सासी *f.* a maid servant.

द्विपणे *v. n.* to be dazzled.

विषवाळी (दिवाळी) the great Hindu holiday.

दिवस *m.* a day.

दिवा *m.* a light, a lamp.

दिवानखाना *m.* a hall.

दिवाना *a.* pitiable.

दिसणे *v. n.* to look.

दुकान *n.* a shop.

दुखणे *n.* sickness.

दुखरा *a.* sore.

दुखाविणे *v. a.* to hurt.

दुःख *n.* woe.

दुःखभोगणे *v. a.* to suffer.

दुष्काळ *m.* a famine.

दुष्ट *a.* surly.

दुष्टपणा *m.* envy.

दुसरा *a.* other.

दूध *n.* milk.

दूधवाली *f.* a milkwoman.

दूर *ad.* away.

देऊळ *n.* a temple.

देणगी *f.* a gift.

देणे *v. a.* to give, *n.* debt.

देणे (पैसा) *v. a.* to pay.

देव *m.* God, a god.

देश *m.* a country.

दोन *a.* two.

दोन्ही *a.* both.

दोरा *m.* a thread.

दोरी *f.* a string, a rope.

दोष *m.* लावणे *v. a.* to censure, to blame.

दौलतराव *m.* name of a man.

दंगा *m.* a riot.

देव *m.* dew.

दांडगार्ह *f.* rudeness.

दांत *m.* a tooth.

दासासब *m.* wine.

दाड *a.* mischievous.

धक्का *m.* a mound, a wharf.

धडा *m.* a lesson.

धडाका *m.* a shock.

धनगर *m.* a sheperd.

धनी *m.* an owner, a master.

धर्म *m.* a religion.

धरणे *v. a.* to hold, to catch.

धान्य *n.* corn.

धार्मिक *a.* pious.

धांवणे *v. n.* to run.

धीट *a.* bold.

धुणे *v. a.* to wash.

धूर *m.* smoke.

धैर्य *n.* courage.

धोतर *n.* cloth for a man.

ध्याणे *v. a.* to meditate.

नकल *f.* करणे *v. a.* to copy, to joke, -होणे *v. n.* to be extinct.

नख *n.* a nail.

नदी *f.* a river.

नमस्कार *m.* a bow.

नवरा *m.* a husband.

नवा *a.* new.

नळ *m.* a pipe.

नंतर *ad.* afterwards.

नंबर *m.* a number.

नाक *n.* the nose.

नाचणे *v. n.* to dance.

नाटकगृह *n.* a theatre.

नातू *m.* a grandson.

नाद *m.* a sound.

नामांकित *a.* noted.

बारळ *m.* a cocoanut.
 नारायण *m.* name of a man.
 नावाडी *m.* a boatman.
 नाश *m.* करणे *v. a.* to destroy.
 नासणे *v. a.* to waste.
 नाहक *ad.* unjustly.
 नांगरणे *v. a.* to plough.
 नांगी *f.* a sting.
 नांगी *f.* मारणे *v. a.* to sting.
 नांव *n.* a name.
 निघणे *v. n.* to go out.
 निजणे *v. n.* to sleep. [bed.
 निजावयास-जाणे *v. n.* to go to
 निभणे *v. n.* to get out.
 निमुटपणे *ad.* quietly, without
 grumbling.
 निर्दयपणा *m.* heartlessness.
 निर्भयपणा *m.* fearlessness.
 निर्भयपणे *ad.* securely.
 निर्मळ *a.* pure, clean.
 निर्लेप *a.* unsmearred.
 निर्व्यसनी *a.* free from bad
 निरपराधी *a.* innocent. [habits
 निराळा *a.* else, different.
 निरुपद्रवी *a.* innocent.
 निरोगी *a.* without disease,
 निवणे *v. n.* to cool. [healthy.
 निळा *a.* blue.
 निःपक्षपाती *a.* impartial.
 नीट *a.* neat.
 नीट *ad.* करणे *v. a.* to mend.
 नुकसान *n.* loss.
 नेणे *v. a.* to carry. [loins.
 नेसणे *v. a.* to gird about the
 नेसविणे *v. a.* to dress,
 नेहमी *ad.* always.
 नेहमीचा *a.* usual.
 न्याय *m.* justice.
 न्यायाधीश *m.* a judge.

न्यायी *m.* a barber.

पकडणे *v. a.* to catch.

पक्का *a.* perfect. [book.
 पंचतंत्र *n.* a sanskrit story-
 पडणे *v. n.* to fall.
 पडसें *n.* cold.
 पढणे *v. n.* to study.
 पण *conj.* but, a termination
 to form abstract nouns.

पतंग *m.* a kite.

पत *a.* Mr.

पंतोजी *m.* a school-master.

पत्र *n.* a letter.

पदर *m.* end of a garment.

पदार्थ *m.* a thing.

पर्यंत *p. p.* till.

परत *ad.* येणे *v. n.* to return.

परंतु *conj.* but.

परवां *ad.* the other day.

परसुं *m.* a rear compound.

परांची *f.* a scaffold.

पराजय *m.* करणे *v. a.* to defeat.

परिणाम *m.* effect, consequence.

परीट *m.* a washerman.

परीक्षा *f.* an examination.

पसंत *ad.* करणे *v. a.* to choose.

पहिल्याने *ad.* first.

पळणे *v. n.* to run, to flee.

पक्षी *m.* a bird.

पाजल *n.* a foot, a step.

पाऊस *m.* rain.

पाऊस *m.* पडणे *v. n.* to rain.

पांगळा *a.* lame.

पागोटें *m.* a turban.

पांघरणे *v. n.* to clothe, to cover.

पाजणे *v. a.* to suckle, to cause

पाटी *f.* a slate. [to drink.

पाटील *m.* a village officer.

पाठ *ad* करें *v. a.* to learn by
 पाठविषे *v. a.* to send. [heart.
 पाडा *m.* a male calf.
 पांडरा *a.* white.
 पाणी *n.* water.
 पाणी *n.* पाजणे *v. a.* to water.
 पातक *n.* a sin.
 पातळ *a.* thin, liquid.
 पान *n.* a leaf.
 पानगी *f.* dough spread over a
 leaf rolled up and thrown
 into the fire to be baked.
 पाय *m.* a foot, a leg.
 पायरी *f.* a step.
 पालटणे *v. a.* to change.
 पाला *m.* foliage.
 पावसाळा *m.* the rainy season.
 पार्शी *p. p.* near, with.
 पाहणे *v. a.* to see.
 पाहुणा *m.* a guest.
 पाळणा *m.* a box of the turn-
 cross erected at fairs, a
 विंगट *a.* brown. [cradle.
 विजारणे *v. a.* to card.
 पिणे *v. a.* to drink.
 पिश्याची *f.* a bag.
 पीक *n.* a crop.
 पीठ *n.* flour.
 पुढे *ad.* before, afterwards.
 पुणे *m.* the name of a city.
 पुणेकर *m.* an inhabitant of
 Poona.
 पुण्य *a* भूमी *f.* a holy place,
 पुन्हा *ad.* again.
 पुरता *a.* complete.
 पुरुषार्थ *m.* manliness.
 पूर्णपणे *ad.* perfectly.
 पूर्वज *m.* an ancestor. [erly.
 पूर्वी *p. p.* before, ago, form-

पूर्वाचा *a.* former.
 पुष्कळ *a.* much, many.
 पुस्तक *n.* a book.
 पुस्तकालय *n.* a library.
 पेढी *f.* a bundle of grass.
 पेडसे *m.* surname.
 पेरू *m.* a guava.
 पेरणे *v. a.* to sow.
 पेशवा *m.* the Peshwa.
 पेशवाई *f.* time or reign of the
 Peshwas.
 पेक्षां *p. p.* rather, than.
 पेज *f.* a bet, a wager.
 पैरा *m.* a day-labourer.
 पैसा *m.* money.
 पोकळ *a.* hollow.
 पोट *n.* belly.
 पोथी *f.* a book.
 पोपट *m.* a parrot.
 पोर *n.* the young, a child (in
 contempt.)
 पोरगा *m.* a (naughty) boy.
 पोषण *n.* supporting.
 पोंहरा *m.* a bucket.
 पोहोचणे *v. n.* to reach.
 पोहणे *v. n.* to swim.
 पोळी *f.* a cake.
 प्रकार *m.* a sort.
 प्रकाशणे *v. n.* to shine.
 प्रकृति *f.* health.
 प्रजा *f.* a subject.
 प्रत्येक *a.* every.
 प्रवास *m.* a travel.
 प्रवास *n.* करणे *v. a.* to travel.
 प्रवासी *m.* a traveller.
 प्रश्न *m.* a question.
 प्रसंग *m.* an occasion.
 प्रहर *m.* one eighth of a day.
 प्राचीन *a.* ancient.

प्राण *m.* a life.
 प्राणी *m.* an animal.
 प्रामाणिक *a.* true, fair.
 प्रार्थना *f.* request, a prayer.
 प्रार्थना *f* करने *v. a.* to pray.
 प्रियकर *a.* beloved.
 प्रीति *f.* love.
 प्रीति *f* करने *v. a.* to love.
 प्रेतसंस्कार *m.* funeral.
 फक्त *ad.* only, simply.
 फणस *m.* the jack and its
 फराळ *m.* a repast. [fruit.
 फळ *n.* a fruit.
 फळी *f.* a board, a shelf.
 फाड़ने *v. a.* to tear.
 फार *ad.* much, very.
 फिर्याद *f.* a suit. [take a walk.
 फिराययास-जाणे *v. n.* to go to
 फुकट *a.* gratis, for nothing.
 फूल *n.* a flower.
 फेंकणे *v. a.* to throw.
 फेरीवाला *m.* a pedler.
 फोडणे *v. a. & n.* to break.
 बकरें *n.* a goat.
 बक्षीस *n.* a reward.
 (बघणे) *v. a.* to see.
 बंड *n.* a mutiny.
 बहल *p. p.* instead of.
 बंद *a* करने *v. a.* to shut.
 बंदर *n.* a harbour.
 बंदीखाना *m.* a prison.
 बंदीवान *m.* a prisoner.
 बंदूक *f.* a musket.
 बरा *a.* good, well.
 बरोबर *p. p.* with.
 बसणे *v. n.* to sit. [sisters
 बहीणभावंडे *n. pl.* brothers and
 बहुवक्त्रहन *ad.* generally.

बळकट *a.* strong.
 बाई *f.* a lady.
 बाकीचा *a.* remaining.
 बाग *m.* a garden.
 बाज *f.* a cot.
 बाजरी *f.* Bajree (a corn).
 बाजार *m.* market.
 बाजीराव *m.* Bajirav.
 बाजू *f.* a side.
 बाटली *f.* a bottle.
 बातमी *f.* news.
 बांधणे *v. a.* to fasten.
 बाप *m.* the father.
 बाबा *m.* papa.
 बाबा *m.* a title of reverence.
 बायको *f.* a woman, a wife.
 बारा *a.* twelve.
 बारीक *a.* slender.
 बाहुली *f.* a doll.
 बाहेर *ad.* outside.
 बाळ *n.* a babe.
 बाळ्या *m.* name of a boy.
 बिना *m.* a black-nut.
 बी *n.* seed. [up.
 बुजणे *v. n.* to start, to be filled
 बुडणे *v. n.* to sink.
 बुडविणे *v. a.* to sink.
 बुद्धि *f.* intellect.
 बुद्धिबळ *n.* a piece of chess.
 बडूक *m.* a frog.
 बेत *m* असणे *v. n.* to intend.
 बैबटणे *v. n.* to bleat.
 बैल *m.* an ox.
 बैलाची गाडी *f.* a bullock-cart.
 बोटे *n.* a finger.
 बोलणे *v. a.* to speak.
 बोलावणे *v. a.* to call, to invite.
 ब्राह्मण *m.* one of the sacredotal
 class of India.

भक्ष्यासाठीं किरणें *v. a.* to
 भगवंत *m.* God. [prowl.
 भटक्या *a.* wandering.
 भट्ट *a.* an appellation affixed to
 the name of a Brahman
 learned in the Vedas.
 भर *a.* full, *m.* fullness, height.
 भरणें *v. a.* to fill.
 भरभराटीस येणें *v. n.* to flourish.
 भररस्ता *m.* well-frequented
 भराभर *ad.* quickly. [road.
 भला *a.* honest.
 भाऊ *m.* brother.
 भाकरी *f.* a cake, bread.
 भाग *m.* part.
 भाग, अध्याय *m.* a chapter.
 भागवणें *v. a.* to quench.
 भागवत *n.* name of a book.
 भाजणें *v. a.* to bake.
 भांडणें *v. n.* to quarrel.
 भांडें *n.* a pot.
 भाड्यानें देणें *v. a.* to let.
 भान *m.* cooked-rice.
 भाषा *f.* a language.
 भाषांतर *n.* translation.
 भिकारी *m.* a beggar.
 भिक्षा *f.* alms.
 भिजणें *v. n.* to be wetted.
 भिणें *v. n.* to fear.
 भित्त *f.* a wall.
 भिन्ना *a.* timid.
 भिषेपणा *m.* cowardice.
 भिकि *f.* मागणें *v. a.* to beg.
 भूक *f.* hunger.
 भुंकणें *v. n.* to bark.
 भूत *m.* a ghost. [with.
 भुलणें *v. n.* to become infatuated
 भूषण *n.* an ornament.
 भेद *m.* difference.

भेटणें *v. n.* to meet, to visit.
 भोंक *n.* a hole.
 भोजराजा *m.* name of a king.
 भोंवणें *v. n.* to be giddy.
मक्तेदार *m.* a contractor.
 मग *ad.* then.
 मजला *m.* a story of a house.
 मजुरी *f.* wages.
 मण *m.* a maund.
 मत *n.* an opinion.
 मस्त *f.* करणें *v. a.* to help.
 मद्य *n.* wine.
 मधमाशी *f.* a bee.
 मधुर *a.* sweet.
 मध्ये *p. p.* in, between.
 मनुष्य *m. n.* a person.
 मनाई *f.* करणें *v. a.* to stop, to
 prohibit, to forbid.
 ममता *f.* love.
 ममता *f.* करणें *v. a.* to love.
 मराठा *m.* an inhabitant of
 मरणें *v. n.* to die. [Mahārāshtra.
 मलमल *f.* muslin.
 मशाल *f.* a torch.
 महाल *m.* district.
 महात *m.* an elephant-driver.
 महादजी *m.* name of a man.
 महिना *m.* a month.
 मळविणें *a. a.* to make dirty.
 माग *m.* a loom.
 मागणें *v. a.* to ask.
 मागून *p. p.* from behind.
 मागें *ad.* behind.
 मांजर *n.* a cat.
 माजरी *f.* a female-cat.
 माणीक *n.* a ruby.
 माणूस *n.* a person.
 माणें *v. n.* to be held.
 मातबर *a.* rich.

- माच *ad.* only.
 मादक *a.* intoxicating.
 मान *m.* a respect.
 मानवी *a.* human.
 मामलेशर *m.* a revenue and magisterial officer.
 मामा *m.* a maternal-uncle.
 मायलेंकी *f.* mother & daughter.
 माया *f.* love.
 मारणे *v. a.* to beat, to kill.
 मार्ग *m.* a way.
 मारुंध *n.* softness. [assault.
 मारामार *f.* mutual fighting, an
 माल *m.* goods.
 मालमत्ता *f.* an estate.
 मालविणे *v. a.* to extinguish.
 मावशी *f.* a maternal-aunt.
 मावळ *m.* an inhabitant of the region along the eastern side of the Sahyadri
 मांस *n.* flesh. [range.
 मासळी *f.* fish.
 मासा *m.* a fish.
 माळी *m.* a gardener.
 मिठाई *f.* sweetmeat.
 मित्र *m.* a friend.
 मिरवणे *v. n.* to parade.
 मिष्ट *a.* delicious.
 मिळणे *v. a.* to get.
 मिळवणे *v. a.* to get. to earn.
 मोठ *n.* salt.
 मुकणे *v. n.* to lose.
 मुका *n.* a kiss.
 मुक्त *a.* करणे *v. a.* to release.
 मुख्यत्वेकरून *ad.* especially.
 मुद्दाम *ad.* purposely.
 मुरणे *v. n.* to be absorbed.
 मुलगा *m.* a boy, a son.
 मुलगी *f.* a daughter, a girl.
 मुळाक्षरें *pl. n.* the alphabet.
 मुळें *p. p.* on account of.
 मूर्ख *a.* foolish.
 मुर्छा *f.* येणे *v. a.* to faint.
 मूल *n.* a child, *f.* a girl.
 मेज *n.* a table.
 मेंढर *n.* a sheep.
 मेहेरबानी *f.* a favour.
 मैना *f.* a kind of bird.
 मोडणे *v. a.* to count.
 मोठा *a.* great.
 मोठ्याने *ad.* loudly.
 मोडका *a.* broken.
 मोडणे *v. n.* to break.
 मोती *n.* a pearl.
 मोलवान *a.* valuable. [rupees.
 मोहर *m.* blossom, coin of 15
 मौजेने *ad.* wantonly.
 यत्न *m.* करणे *v. a.* to try.
 यंत्र *n.* a machine.
 यंदां *ad.* this year.
 यमनी *f.* name of a girl.
 युक्ति *f.* a plan, a contrivance.
 येणे *v. n.* to come.
 योग्य *a.* proper.
 रक्त *n.* blood.
 रकम *f.* a sum.
 रगड *ad.* plentifully.
 रजा *f.* a leave.
 रडणे *v. n.* to cry.
 रमाबाई *f.* name of a woman.
 रविवार *m.* Sunday.
 रक्षण *n.* करणे *v. a.* to save.
 रंगवणे *v. a.* to paint, to colour,
 रंगारी *m.* a dyer. [to dye.
 राखणे *v. a.* to watch.
 राग *m.* anger.
 रागावलेला *a.* angry.

- रागीट *a.* passionate.
 राजकीय *a.* Royal.
 राजपुत्र *m.* a prince.
 राजा *m.* a king.
 राज्य *n.* a kingdom.
 राज्य *n.* करने *v. a.* to reign. [tion
 राज्यव्यवस्था *f.* an administra-
 राणी *f.* a queen.
 रान *n.* weed.
 रावणे *v. a.* to till. [Vishnu.
 राम *m.* an incarnation of
 रामा *m.* the name of a man.
 रामायण *n.* the epic of Walmiki.
 राव *a.* a title of honour affixed
 to the names of persons
 chiefly of soldiers and
 राट्ट *n.* a nation. [clerks.
 राहणे *v. n.* to live,
 रुचि *f.* taste.
 रुजणे *v. n.* to shoot, (a grain.)
 रुपे *n.* silver.
 रूप *a.* appearance.
 रे *int.* a particle of address.
 रेडा *m.* a buffalo.
 रेशमी *a.* silk.
 रोग *m.* a disease.
 रोहिला *m.* the Rohilla people.
 लक्ष्ण *n.* attention.
 लमाध्या हेतूने छेद *m.* करने *v. a.*
 लंगडा *a.* lame. [to court.
 लडणे *v. n.* to fight.
 लपणे *v. n.* to lie hid.
 लबाडी *f.* a lie.
 लहान *a.* little, small.
 लक्ष्य *n.* देणे *v. n.* to mind.
 लांकूड *n.* wood.
 लांकूड *n.* timber.
 लागणे *v. n.* to touch.
 लागलाच *ad.* instantly.
- लाजिरवाणा *a.* disgraceful.
 लाडका *a.* darling.
 लांडा *a.* tale-cut.
 लाडू *m.* a ball of sweet-meat.
 लादणे *v. a.* to load.
 लांब *a.* long.
 लांबलचक *a.* lengthy.
 लांबी *f.* length.
 लावणे *v. a.* to apply.
 निलांव *n.* an auction.
 लिहिणे *v. a.* to write.
 लुछा *a.* dissolute, libertine.
 लुगडे *n.* a cloth for a woman
 to gird about her loins.
 लेकरं *n.* a child.
 लेखणी *f.* a pen.
 लेणे *v. a.* to wear.
 लोक *m.* people.
 लोकर *f.* fur.
 लोखंडी रस्ता *m.* a railway.
 लोड *n.* a cushion.
 लोणी *n.* butter.
 लौकर *ad.* early.
 च *conj.* and. [one's word.
 वचन *n.* पाळणे *v. a.* to keep
 वडील *m.* father, an elder.
 वनस्पती *f.* a herb.
 वय *n.* age.
 वर्ग *m.* an order, a class.
 वर्ज *ad.* करने *v. a.* to abstain.
 वर्ष *n.* an year.
 वर *p. p.* against, upon.
 वरता *ad.* above.
 वरात *f.* a procession.
 वस्तू *f.* a thing, an article.
 वस्त्र *n.* a cloth.
 वसविणे *v. a.* to inhabit, to
 वांकडा *a.* crooked. [settle.
 वागणे *v. n.* to behave.

बागविये *v. n.* to treat.
 बाघ *m.* a tiger.
 बाधणे *v. a.* to read.
 बांधणे *v. n.* to sustain life.
 बाजवणे *v. a.* to ring.
 वात *f.* a wick.
 वापरणे *v. a.* to wear.
 वाफ *f.* steam.
 वाल्मिक *m.* the author of
 वांटा *m.* a share. [Ramayan.
 वाट *f* पहाणे *v. a.* to wait.
 वाटणे *v. n.* to think.
 वांटणे *v. a.* to distribute.
 वाडा *m.* a palace.
 वाढणे *v. a.* to grow, to increase.
 वाढविणे *v. a.* to increase.
 वाढी *f.* a dish of dressed food.
 वारस *m.* an heir.
 वारंवार *ad.* often.
 वारा *m.* wind.
 वास *m* घेणे *v. a.* to smell.
 वांसरुं *n.* a calf.
 वाहणे *v. n.* to flow.
 वाळविणे *v. a.* to dry.
 वाळू *f.* sand.
 विक्रणे *v. a.* to sell.
 विकत घ्याणे *v. a.* to buy.
 विकत घेणे *v. a.* to buy.
 विक्रम *m.* name of a king.
 विचार *m* करणे *v. a.* to think.
 विचारणे *v. a.* to ask.
 विहणे *v. n.* to be extinguished.
 विटीहाडूं *m.* bat & ball (play).
 विहाविणे *v. a.* to put out.
 विणणे *v. a.* to weave.
 विणे *v. a.* to bear.
 वितळणे *v. n.* to melt.
 वितळविणे *v. a.* to melt.
 विद्यार्थी *m.* a pupil.

विद्या *f* शिक्षणे *v. a.* to educate.
 विधवा *f.* a widow.
 विनाकारण *ad.* without cause.
 विरामचिन्ह *n.* a stop.
 विरणे *v. a.* to melt.
 विवरण *n* करणे *v. a.* to explain.
 विश्वास *m* ठेवणे *v. a.* to believe.
 विश्वासणे *v. a.* to trust.
 विषयी *p. p.* about.
 विष्णु *m.* name of a man.
 विसंबणे *v. a.* to lose sight of.
 विस्तव *m.* fire.
 विसरणे *v. n.* to forget.
 विहीर *f.* a well.
 वीणा *m.* the Indian lute.
 वीस *a.* twenty.
 वेगळा *a.* aloof, separate.
 वेडा *a.* mad.
 वेडावणे *v. a.* to mock.
 वेणू *f.* name of a girl.
 वेठ *f.* forced labour.
 वेत *m.* a cane.
 वेल *f.* a creeper ; a vine.
 वैद्य *m.* a physician.
 वैद्यशास्त्र *n.* medicine.
 वैर *n.* enmity.
 वृद्ध *a.* old.
 वृद्धापकाळ *m.* old age.
 व्यर्थ *ad.* in vain, for nothing.
 व्यर्थ *ad* खर्चणे *v. a.* to squander.
 व्यर्थ *a* इवडणे *v. a.* to waste.
 व्यवहारिक *a.* worldly.
 व्याकूळ *a.* overcome by.
 व्याख्यान *n.* a lecture.
 व्याज *n.* interest.
 व्यापारी *m.* a merchant.
 व्यायाम *m.* exercise.
 शबरी *f.* name of a woman.
 शब्द *m.* a word.

सरण *a* जाने *v. n.* to submit.
 शरम *f.* shame.
 शहर *n.* a city, a town.
 शहाना *a.* wise.
 शत्रु *m.* an enemy.
 शार्ङ्ग *f.* ink.
 शान्त *a.* patient.
 शाळा *f.* a school.
 शिकणे *v. a.* to learn.
 शिकरणे to blow the nose.
 शिकवणे *v. a.* to teach.
 शिजवणे *v. a.* to cook.
 शिडी *f.* a ladder.
 शिपाई *m.* a peon.
 शिपी *m.* a tailor. [mend.
 शिफारस *f* करणे *v. a.* to recom-
 शिरच्छेद *m* करणे *v. a.* to behead.
 शिलेदार *m.* a horse-soldier
 who provides his own
 horse. [menstruous.
 शिशलीशी *a.* (a covert term for)
 शिवणे *v. a.* to sew.
 शिवाजी *m.* the founder of the
 Maratha dynasty.
 शिवाय *p. p.* without.
 शिव्या *f* वणे *v. a.* to abuse.
 शिष्य *m.* a pupil.
 शिक्षक *m.* a teacher.
 शिक्षा *f* करणे *v. a.* to punish.
 शेजार *m.* neighbourhood.
 शेजारीण *f.* female-neighbour.
 शेत *n.* a field.
 शंत *n* कापणे *v. a.* to reap.
 शेंपटी *f.* a tail.
 शेवट *m.* an end.
 शोभणे *v. n.* to become.
 शोधून काढणे *v. n.* to discover.
 श्म *m.* pains.
 श्रीमान *a.* rich.

श्लोक *m.* a verse.

सकाळ *f.* morning.

संगती *f.* company.

सगळ *a.* whole.

सडणे *v. n.* to rot.

सण *m.* a holiday.

सत्तावन *a.* fifty-seven.

सत्पुरुष *m.* a good man.

सदाशिव *m.* name of a man.

सदां *ad.* daily.

सद्गृहस्थ *m.* a gentleman.

संध्याकाळ *f. m.* evening.

संपविणे *v. a.* to finish.

संभवनीय *a.* probable.

संभाळणे *v. a.* to take care of.

सभा *f.* a meeting.

सर्भोवता *ad.* round.

सभ्य *a.* clean.

समजणे *v. a.* to understand.

समाधान *n* करणे *v. a.* to satisfy.

समर्थ *a.* able.

समुद्र *m.* a sea.

समुद्र किनारा *m.* seashore.

समूह *m.* a collection.

समोर *ad.* before, in front.

सरकार *n.* a government.

सरणे *v. n.* to move.

समाईक *a.* joint.

सरळ *a.* straight. [well.

संरक्षण *n* करणे *v. a.* to protect

सर्व *a.* all.

सर्वत्र *ad.* everywhere.

संवय *f.* a habit.

ससा *m.* a hare.

सहाय *n.* a help.

संहिता *f.* the Vedas.

साखर (खडी) *f.* a sugar-candy.

सांगणे *v. a.* to tell.

सांचलेला *a.* accumulated.

सांचलेला पैसा *m.* saving.
 साजणे *v. n.* to become.
 सांग *m.* करणे to store.
 सांडणे *v. a.* to lose.
 साडे नऊ *a.* half past nine.
 सात *a.* seven.
 साधन *n.* means.
 साधा *a.* plain.
 साधारण *a.* common.
 सांपडणे *v. n.* to be found.
 साबण *m.* soap.
 सामान *n.* furniture.
 सारखा *p. p.* like.
 सार्वजनिक *a.* public.
 साल *n.* an year.
 साव *a.* honest.
 सासरे *n.* the house of a
 woman's father-in-law.
 सामू *f.* a mother-in-law.
 सासुरवाड *f.* house of one's
 father-in-law.
 साळी *m.* a weaver.
 सिद्ध *a.* ready.
 सिद्धांत *m.* a theorem.
 सिंह *m.* lion.
 सिंहासन *n.* a throne.
 सुकविणे *v. a.* to dry.
 सुकणे *v. n.* to dry.
 सुख *n.* pleasure.
 सुखावह *a.* comfortable.
 सुखी *a.* happy.
 सुचवणे *v. a.* to suggest.
 सुटी *f.* a holiday.
 सुतार *m.* a carpenter.
 सुंदर *a.* fair.
 सद्दां *ad.* also.
 सुमारे *ad.* about.
 सरी *f.* a knife.
 सुरेख *a.* pretty.

सुसर *f.* a'crocodile.
 सुस्वर *a.* melodious.
 सूत *f.* a daughter-in-law.
 सूर्य *m.* the Sun.
 सूर्योदय *m.* sunrise.
 सेवा *f.* करणे *v. a.* to serve.
 सोंग *n.* a disguise, a character.
 सोड *f.* the trunk of an elephant.
 सोडणे *v. a.* to unfasten.
 सोनार *m.* a goldsmith.
 सोने *n.* gold.
 सोपा *a.* easy.
 सोबती *m.* company.
 सोमवार *m.* Monday.
 सोबळा *a.* pure, holy.
 सोसाक *f.* name of a woman.
 सौंदर्य *n.* beauty.
 स्तुति *f.* करणे. *v. a.* to praise.
 स्नान *n.* करणे *v. a.* to bathe.
 स्नायू *m.* a muscle.
 स्नेही *m.* a friend.
 स्पष्ट *a.* clear. [remember.
 स्मरणे *v. n.* to think upon, to
 स्वच्छ *a.* fair, clean.
 स्वतंत्र *a.* independent.
 स्वतां *ad.* personally.
 स्वतांचा *a.* own.
 स्वभाव *m.* nature.
 स्वभावतः *ad.* by nature. [food.
 स्वयंपाक (सैंपाक) *m.* dressing of
 स्वस्त *a.* cheap.
 स्वस्थ *ad.* quiet.
 स्वार *m.* a rider.
 हकिकत *f.* an account.
 हजामत *f.* करणे *v. a.* to shave.
 हजार *a.* a thousand.
 हत्ती *m.* an elephant. [medan.
 हमजेखान *m.* name of a maho-

हरिश्चन्द्र *m.* name of the king
Harischandra.

हरी *m.* name of a man.

हलका *a.* light.

हल्ला *m.* करणे *v. a.* to attack.

हवालदार *m.* a police-officer.

हवेली *f.* a large building.

हंवरणे *v. n.* to low.

हंसणे to laugh, to ridicule.

हा *pro.* this.

हाड *n.* a bone.

हाणणे *v. a.* to slay.

हात *m.* a hand.

हातभोजा *m.* a glove.

हालणे *v. n.* to move.

हितकारक *a.* wholesome.

हिंदु *m.* Hindu.

हिरा *m.* a diamond.

हिवाळा *m.* the winter.

ही *ad.* even.

हुकूम *m.* an order, a command.

हुशारी *f.* cleverness.

हुंणणे *v. a.* to smell.

होडी *f.* a boat.

होणे *v. n.* to be.

हो, होय *ad.* yes.

हौस *f.* ardour.

ज्ञान *n.* knowledge.